

ДОНЧО ЦОНЧЕВ ПРАВИЛАТА

chitanka.info

Така казвам аз и иначе то не е.

Григорий Цамблак

Като кажа училище — защото оттук започва цялата тая история, — зная какво може да си помислите. Само че никак не ви съветвам тоя път да избързвате, понеже това „училище“ е малко особено. Тука все сме едни... Много пъти се чудя как са успели да ни съберат на едно място. Не ми изглежда да е било съвсем лека работа.

Сто души сме. Има и съвсем малки. Ние, старите, сме на около седемнайсет. Навършиш ли осемнайсет и до това време не си успял никак си да ги излъжеш — изчезваш оттук. То се знае, пак така с „асистент“, както си и дошъл. И съвсем не към някоя кръчма, сигурно се досещате. Виж, което си е, има хиляда начина да ги излъжеш. Те тъкмо това искат, всичките даскали и възпитатели. Досега (аз уча тук три години и половина) не знам някой да не ги е излъгал. Хватката е една и съща — изучаваш си един занаят. И вече към края, преди да навършиш кръгло осемнайсет, непременно се правиш на скромнен. Даваш го много сериозно, не псуваш директора гласно, траеш си и това е. Така заминаваш за някой завод, после в казармата и там вече се омешваш из другите, като капка мастило в чаша вода.

А трябва да си тъпак, за да не вземеш накрая изпита за разряда. Бачкал си, да речем, три-четири години, най-различни неща, а накрая само по специалността — могат ли да те спраскат при това положение? Е, химии, езици, литератури (и другите глупости там) не са задължителни, казах ви още в началото — тук не е „Роберт колеж“. И така: дърводелец, стругар или зидар — все едно. Важното е, че, първо, излизаш нормално, като *свободен* човек (разбира се, толкова колкото са и другите отвън) и, второ, не си хептен така сульо и пульо. Имаш си занаят. Тоест, можеш да изкарваш мангизи не само по *другия* начин.

Заплеснах се в тия подробности, понеже е приближило и за мене. Ща не ща, понякога мисля. Например за това, как ще изляза след няколко месеца оттук и ще си имам тапия, че съм зидар. Шести разряд. Специално за мене и за още шест копелета, понеже накрая малко се изсилихме да вземем някой и друг клас от гимназията. Физика там,

тригонометрия и другите гадости. Като му седнеш (яко, разбира се), вземаш го. Може да ми се смеете, обаче и това правело кеф. Особено математиката, разните хватки и хитрости. Има някои формули, които са като шперц — всичко отключват. И така нататък, това пък защо ли го дрънкам.

Излизам значи след няколко месеца с „хляба в ръцете си“, както тук тоя, лаф денем и нощем ни го набиват. Обръснат, подстриган и — представете си — в чисто нов, шит по мярка костюм. Това е най-смешното от всичко. Мариз, бачкане, докато си изплюеш червата, от сутрин до вечер чукане сол на главата и накрая — костюм! Бяла риза и вратовръзка! Всичко това е подарък — патъци, чорапи — няма как да не го облечеш, просто не е гот. Върхът, разбира се, са петдесетте кинта, които са бутнали в джоба ти. Виж, те са на заем. Връщаш ги, когато почнеш работа. Нарочно го правят, да проверят дали накрая пак ще ги завлечеш. Гяволите, които излизат оттук, обикновено връщат мангизите. Не зная кой по каква точно причина. Лично аз ще ги върна, за да не ме държат по този начин в ръцете си и да им покажа, че хич не ме интересуват повече. Някои ги пращат със запис по пощата, други пък идват, за да ги донесат. Един простак, освен петдесетарката, довлече кутия бонбони и букет в целофан! Аз изтъпях, още като го скивах с букета, а Ганди тогава ми каза:

— Няма какво да се чудиш, тук всички сме идиоти.

Беше много голям лаф, нали? Той от време на време си ги пробутва. Иначе си е тъп. Не по рождение, както са осемдесет на сто от другите. Ганди, изглежда, е изтъпял после, с течение на времето. Мускулатурата му е задушила мозъка. Вие не сте виждали такъв като Ганди, готов съм веднага да се обзаложа. Той е една буца. Тоест, всичко е буци по него. Най-добре представете си една буца, която се състои от буци. Миналата неделя вадихме едни бали силаж от един наводнен трап. Вонеше така, както никой на никого няма начин да опише. Няма такава воня на света. На нас все такива ни ги измислят, но не ми е сега това мисълта. Балите бяха по „пет тона“ големи, нагизнати като кадаиф — трябваше да се хванат четири-пет души, за да се вдигне една. Ганди обаче ни каза с ръката само така: „чупката“, ние се пуснахме да го гледаме. Тап — и на рамо. После другата. И така. Това може само Ганди да го направи. Даже не и Детето, който с един удар троши тараба, три сантиметра дебела. Макар че Детето е по-

едър от Ганди и от когото и да било в интерната. То така си му излезе това име „Детето“, понеже веднъж беше се давил и една учителка извика, като го видя да лежи посинял: „Боже, горкото дете!“ Иначе името му е Александър. А Ганди си е Иван, както и аз, и още десетина други от добитъка. Сега се сещам: да не би да помислите, че ние, другите, сме някои хилави? Глупости! Тук няма нито един, дори и от най-малките, който да не е печен, та и препечен. Ако някъде срещнете, да речем, д'Артанян или пък Гарибалди, съветвам ви никак да не ги подценявате. Нищо, че са такива едни дребни и никакви. Всеки от тях ще ви преметне така, че да не можете после да се надигнете, ако ще да сте и два метра. В този свят, ако питате мене, има две много големи неща. Ужасно важни. Това са тренировките и характерът. Мечката е по-малко животно от бивола, нали? Но го изяжда. С един удар го сваля. И никога досега все още мечка не е изядена от бивол. Ето като какво нещо е тази дума характер. А вие — като сте сто килограма и с висше образование — можете ли да минете по един тел между две кооперации? Това нещо Янко го прави, когато си иска. Гледал съм. Нищо и никакво копеле. Обаче *тренира*. Много жестоко. Като излезе оттук, иска да отиде на работа в цирка. Мога да се подпиша, че ще го лапнат. От воле. Това училище от време на време ражда по нещо, колкото и глупаво да изглежда, като го казвам.

Училище, викам и ми идва на ум, че цялата тая точно така си започна — в коридора на нашето училище. Един ден имаше много голям мармалад. Ганди се бе сборил с Детето. Обаче на кръв. Понеже, когато Ганди минава по коридора, всичко останало трябва да козирува, само че същото това се отнася и за Детето, така че беше много интересно между тях двамата кой на кого все пак ще козирува. И ето че се дойде до дуела. Д'Артанян нещо напсува Детето, Детето му удари шамар, Янко с една отвертка ръгна Детето в гърба, тоест тя се заби съвсем малко, понеже аз го видях точно когато извади отвертката и му фраснах една „сабя“ отзад във врата. Мелето завърши с това, че Ганди хвана едната ръка на Детето и му я изви отзад, на гърба.

— Няма да биеш д'Артанян, ясно ли ти е? — каза той.

Детето се обърна много изненадан и ние вече се укротихме. На всеки от нас беше много интересно какво ще стане сега. Те никога не се бяха хващали един с друг. Гледах един филм, водиха ни, там един лъв и един тигър точно така си царуваха, всеки за себе си, а помежду

си се правеха, че не се забелязват. Всеки гледа пред себе си. Добре, обаче Ганди държеше ръката му отзад, а оня се обърна и много учудено го изгледа, след това се наведе и заднишком го прегърна с другата си ръка. Ганди залитна, изпусна ръката му и Детето се обърна към него.

Двамата сега бяха един срещу друг, в средата на коридора, наведени, никаква дума, ние също си траехме и ги зяпахме. Леле, започваше една адска история — всички го знаехме в този момент.

Пръв атакува Детето. Ганди избягна и се опита да го свали, като блъсна главата му още надолу. Нищо не излезе — пак бяха така разделени и настръхнали. Детето се хвърли още веднъж, този път по-добре, и Ганди увисна. Обаче Ганди — какво да ви разправам за него — от най-неудобното положение щеше направо да му откъсне врата. Тръшнаха се и двамата, не видях точно как стана това, обаче когато се изправиха, дясното око на Детето бе пълно с кръв — потече надолу по бузата. Както и предполагах, той още повече се забрави, една „балтия“ отнесе главата на Ганди. Ганди тогава му тури коляното в слабините и оня измуча като вол.

И ето го даскала, точно навреме. Само че не от нашите. Друг някакъв. Не го познавахме. Въобще никой не беше го забелязал в тая навалица. Стоеше до мене, с дневника, гледаше Ганди и Детето.

— Дръж малко това нещо — каза ми той.

Докато се усетя, дневникът беше в ръцете ми. Хвана ме яд (друг път ще му държа дневника аз), но вече бях се излъгал.

— Това е непозволено, драги — каза той на Детето, като застана пред него. — Освен това е грозно. И, трето, може някой път да ти струва много.

— Гледай си работата, бе! — изръмжа му Детето, както си знае.

Оня лекичко се нахили, май че въобще никак не му пукаше от цялата тая история, и вика:

— Точно това правя в момента. Ако искаш да видиш какво може да ти се случи при това положение, удари мене по същия начин.

— Я па тоя! — обади се Миризмата и ние, бунаците, се засмяхме.

Даскала не мърда, стои срещу Детето и чака онзи да го удари. Много по-мършав от него. Дъртак с готини дрехи. Леле, викам си аз, ако Детето рече да му перне една...

— Виж какво — рече даскалът, — ако не ме удариш ти, аз ще те ударя. Говоря много сериозно.

— Абе я ми се мани от главата! — вика Детето. — Ще взема наистина да ти цапна една!

— Броя до пет — вика даскалът, — и ако не ме удариш, удрям те аз.

Едни се изсмяха, двама-трима се обадиха:

— Айде бе, Дете, какво му се церемониш!

— Стига се е лигавил, затвори му устата!

— Удри го бе, щом сам се натяга!

Детето направи крачката и каза един миг, преди да замахне:

— Ти какво ми се репчиш на мене бе, гявол!

Това е, че не видях добре какво стана. Помня чудесно как Детето замахна, после го чух как изрева и го видях долу, размазан до радиатора. Колко пъти сме си говорили след това с другите абизанти — и те толкова са видели. Никой не можеше да ти каже как точно даскалът го преметна.

След това той се обърна към Ганди и му вика:

— Сега ти. Същият удар с коляно. И той е непозволен, грозен и опасен за тебе. Хайде.

— Аз няма много да чакам — каза Ганди. — И с мен няма да ви е лесно.

Голямата бомба! Ганди му проговори на „ви“!

— И по-добре, ако не чакаш, защото същото условие важи и за тебе — вика му даскалът. — Броя до пет. Едно...

— Внимавайте! — каза Ганди.

— Две...

Ганди го ритна и — сигурно се досещате — полетя някъде към Детето. Главата му се тресна в стената.

— Дневника! — вика ми даскалът и го взема от ръката ми. — А сега в клас, че се забавихме.

Овце ако сте виждали — така се набутахме в стаята. В девическите гимназии сигурно са по-буйни, отколкото бяхме ние в момента.

— Казвам се Бабов — вика той. — Константин Бабов. Аз съм новият ви учител по физкултура.

След това отвори дневника и започна да ни извиква.

Все помня отмерените движения на ръцете им — преждевременно задебели; привидно бавните, дебнещи, всичко видели погледи на очите им — очакващи само обратната част на света, сянката на нещата от живота; все чувам внезапния скрит вик в гърдите си: „тука трябва да дойда!“ Бях втора година студент, минавах с рейса случайно. Случайно ги и видях — те работеха зад оградата. Чистеха каменливата почва, струпвах скалните отломъци на купчини и ги извозвах с ръчни колички. Деца и юноши между десет и осемнайсет години — така изглеждаха отдалеч, такива се и оказаха после. Миг е било — рейсът завиваше, — паметта ми го е превърнала в безконечно съновидение. И сега виждам отделни лица, дрехите им, движенията — дори съм си украсил този миг с техните думи. Моторът на рейса боботеше, те бяха далеч, невъзможно е да съм чул, а *зная* какво каза едно от момчетата, когато бутна с лакът съседа си и му сочеше рейса. Те бяха прави — единият с кирка, другият до количката — в късия миг, с две думи изприказвах цялата си съдба. Не *зная* думите точно, но то няма и значение — аз *гледах* момчетата. Виж — каза едното на другото — животът минава край нас.

Тогава реших, тогава чух оня вик в себе си и приключих един много стар спор между мене и мене. Точно така: не е ли човешкото мислене всъщност един диалог, не живеят ли на едно място — у всекиго — „за и против“, за всичко и против всичко?

За моето следване в института бях аз — осезаемият — мечтал съм го от дете. Бяхах и скачах добре, вървеше ми във всички игри. Редовно се влюбвах в учителите по физкултура. Искях — като порасна — да им приличам. Да бъда такъв за очите на следващите момчета. Против моето следване в института отново бях аз. (В това отношение имах и много съветници.) Обичах учителката по химия и уроците, които тя ни предаваше. Дълго си фантазирах за чудния, таен и всемогъщ свят от атоми, йони и молекули — виждах се учен в бяла престилка, наоколо колби, разтвори...

Така стигнах и до конкурсите — двата, естествено — където победи първото аз. Дойде денят, когато видях в списъците на приетите физкултурници името си, докато същото това име в списъка на химиците просто го нямаше.

Щастлив бях, разбира се. Но това не ми пречеше да запазя една малка моя тъга — несподеляна с никого — по искрящите в мен

епруветки, реторти и кристали.

Този ден — в рейса, — вече втора година студент, все така мислех за всичко това и се питах: нямали и тук, във вече избраната ми професия, нещо толкова тънко и могъщо, като в любимата химия? Не е ли човешката цялост — тялото и духът — една свръхсложна машина, богата и разнообразна до непознаваемост? Недостойна ли е задачата на учителя и треньора, да „формира“ стотици тела и души така, както тези тела и души биха били най-пълноценни за себе си и за околните, сред които се е случило да живеят?

Пътувах в рейса, имах си успокояващи отговори за всички въпроси и все пак: ще завърша, ще ида някъде учител, момчетата ще тичат и ще скачат в моя час — едни с желание, а други без, нормално — и всичко ще се свършва с биенето на звънеца.

Нищо забележимо ли нямаше да постигна в живота си?

Рейсът вече завиваше и тогава видях интерната — щастливият миг, в който диалогът приключи.

Щастливият миг... Как този миг ми изглеждаше днес — три години по-късно, — когато с назначението в джоба си и с дневника под ръка, се озовах в коридора.

И в това отношение имах много съветници — луд ли си, защо точно там? Дори директорът на интерната, когато му се явих (то беше смешно) и когато ме попита дали съм наказан за нещо.

— Не — отговорих — и се усмигнах, както можах.

— Дипломата? — попита ме той след малко.

— Четири и деветдесет и пет. Тя е у мене.

Сега стана още по-смешното: той я поиска. Всъщност не толкова смешно, както по-късно усетих; в този момент, когато той ме гледаше недоверчиво и си протегна ръката, нашите пътища бяха се разделили.

— Наистина — каза директорът, след като разгледа дипломата ми, записа номера и ми я върна. — Ваша работа... Смятам, че бързо ще се разочаровате.

Вече бях на вратата на кабинета му, когато той добави:

— Боят е разрешен, сигурно знаете.

— Да.

— Това е крайна мярка, разбира се.

И половин час по-късно бях в коридора.

В първия миг съжалих себе си, след като, без да искам, отчетох огромната разлика между моята първа, далечна представа за „децата“ от онзи миг в рейса и разгорещеният „материал“, с който трябваше да работя сега. Устните ми пресъхнаха. Идваше ми да се обърна и въобще никога да не почвам тук. Те не ме и видяха, настръхнали около двамата герои. „Крайна мярка, разбира се“ — звучеше гласът на директора, към когото в този момент изпитах силна омраза. Добре. Защо пък да не почна от този край? Може би точно тъй ще се стигне до другия.

Чувах си пулса като пред изпит и състезание — фатален изпит и съдбоносно състезание, — направих крачка и дадох на едного дневника. И двамата бяха по-яки от мене. Имах страшно желание да сваля поне сакото си. Но това щеше да промени ефекта. Мислех за възможността да не успея в схватките и си повтарях фанатично, че няма такава възможност. Не зная как намерих думата, но тя се оказа най-вярната, точната — основната за всичко онова, което от години бях мечтал да направя. Чух се да казвам:

— Това е непозволено, драги.

И трябваше да му покажа силата и финеса на позволеното. Така както той можеше да го разбере. За това бях се готвил толкова време.

Тоя гявол, казвам ви, само не ни накара да лазим! Ужас, значи. Извиква ни един по един, всичко живо става и пее. Откъде е, какъв е. Не стига това, ами пита наред:

— Ти защо си тук?

Иди му обяснявай. Въобще стана една никаква. Обаче най-големият гявол тоя път беше Любомир Злото. Разкървави си носа и поиска да излезе. Така се откопчи да не говори. Тя, неговата, не е за разправяне, което си е.

Аз бях се приготвил да го преметна, а като ми дойде редът, взех, че изфъфлих каквото си е. Не знам защо. Е, не всичко, разбира се. Само онова, което беше записано в досието ми. Даже малко така съкратено. Това всички го правеха.

— Добри момчета, общо взето — каза той накрая, като затвори дневника.

Мисля, че го каза сериозно, ей това никак не мога да си обясня. Въобще нямаше вид на човек, който ни е взел за мезе — по тия работи съм професор. Даже някои се засмяха, когато каза „добри момчета“. Обаче той — сериозен.

— Защо се смеете? — вика. — Само умрелите не грешат.

Страшен чешит! Викам си: тоя ще го уволнят като едно нищо. Да чуе само Царо това „добри момчета“ и ще му бие дузпата. Става дума за директора, на него му викаме Царо. Може да ми се смеете, ама аз и не му знам другото име. Той си е Царо.

Като свърши извикването, новият даскал ни накара да станем и ни прегледа. Коси, вратове, нокти — като последни простаци. То сме си и такива. Половината ни нареди на една страна, другата половина на друга.

— Вие — вика на едните, — другият път ще играете, а вие няма. Не се играе физкултура с такива нокти. Нито с мръсни вратове и коси.

Резил, обаче и аз бях в оная, кофти групата.

— Ако се измием — вика му Янко, — пак ли няма да играем?

— Ще играят всички, които са чисти и спретнати другия път — каза той. — Това разделяне сега не е за наказание. Просто искам да ви покажа какво е условието.

След това ни накара пак да си седнем. При което, разбира се, както обикновено, ние си разменихме местата. Какво ли си мислеше той, че като ни поведе по точки в началото, всичко така ще си му върви

по мед и масло? Няма такъв филм тука. Може всичко да е било, но нито един не е издържал на добитъка. Кара година-две и или го фъсне нанякъде, или и той затъпее повече от нас. И тоя това го чака, макар толкова да се изрепчи одеде. Виждали сме ги всякакви. Единствен тук Царо държи много години, понеже той си е медицински кретен, по рождение. Така мисля аз. Изобщо... хайде да не говорим за него.

Имаше още двайсетина минути до края на часа — през цялото това време новият даскал ни говори. Разправя ни различни истории за себе си. Опита да се изкара и той като нас, баровецът. Колко бил непослушен, как го наказвали и него — с тоя най-евтин пиниз. На мене към края ми писна. Ритнах си чина. И другите ги заритаха. Миризмата пусна „вършачката“. На неговия чин има специално приспособление за скърцане. Всички даскали полудяват!

Като стана тая, новият даскал позеленя. Плюхне му в мозъка и на него, при това с най-стария номер.

Мълчи той така, ние си тракаме и точно сега влиза директорът. Викам „влиза“, само че Царо никога не е влизал. Въобще. Той само наднича. Половината да измрем, пак така само ще си надникне, ще си поклати шантавата глава, тоест, „зная ви, идиоти, зная ви много добре“. И ще замине. И сега направи това, само че се ухили много доволно. Царо умира от кеф, когато другите даскали се провалят! Това си е било винаги.

— Върви, нали? — вика Царо на новия даскал.

И пак така клати главата, и се хили. И си затвори вратата, ама ужасно доволен.

Да знаехме, че ще влезе, щяхме да спрем. За инат щяхме да играем на хрисими ангели. Ама де да го знаеш кога ще надникне. Уби ни се настроението и спряхме голямото тракане. Тогова даскалът вика:

— Благодаря ви, момчета. Добре ме представихте на директора. Живот и здраве, ще се опитам все някога да ви се реванширам...

Така го каза, аверската, че още повече ни уби настроението. Глупава история, майка му стара. Помислих си, че толкова тъпо не е ставало никога, откакто съм тук. Като погледнах другите скапаняци — и те така свили муцуните. Едва изтраяхме до звънеца, та да се откопчим от тоя смахнат нов даскал и, разбира се, най-вече от себе си.

Нещата всъщност се развиваха така, както бях си представял толкова време. Отличен мой старт — нещо като нокдаун в самото начало на първия рунд. Надигаща се, стабилна атака от страна на бързо съзвезлия се силен противник. Очаквах го (щях да се чудя, ако не беше така); сериозна болка изпитах само в момента, когато надникна директорът. Най-лошата минута от целия пръв час. Имах чувството, че той е дебнел зад вратата през цялото време и нарочно я отвори тъкмо сега. На негово място бих избрал другото. Бих отворил вратата, когато са утихнали. Бих ги поздравил — тях и учителя — сдържано, но радостно. Всичко това би значело от моя страна „ето, така трябва, работете и се разбирайте“. Това е една от моите големи слабости: почти половината от времето ми отива да мисля какво бих направил на нечие място. Може би затова съвсем рядко успявам да избира най-добрата от възможните мои постъпки. Може би затова съм учител; човек може успешно да обучава другите на неща, които сам не умее.

И тъй, първият час беше отминал при „променливо надмощие“, пред мен се изправяше вторият, в който възнамерявах да „поведа резултата“ завинаги. Бияча вече видяха, сега исках да им покажа приятеля. Шансът ми беше добър. Строи ги, отделих тези, които намерих в прилично (за тук!) състояние. Доколкото можех да се припомня лицата и имената им, групите „чисти“ и „мръсни“ бяха онези от първия път. Тоест напредък тук няхах, просто те бяха такива, каквито са си били и преди мен. Предложих за „мръсните“ маршировка, за „чистите“ — урок по борба.

— Съгласни ли сте?

Това бях го приготвил отдавна. То им прозвуча като изстрел. Останаха няколко секунди така, както бяха — с отворени уста и невярващи на ушите си. Някой ги питаше, *тях*, някой се интересуваше *от тяхното* мнение. Те, първо, не можаха да повярват, камо ли нещо да отговорят. Изчаках няколко секунди и вече имах правото да тълкувам мълчанието им като съгласие:

— Добре. Иван Саботинов!

Вторият удар, последвал първия сполучлив, отиде на вятъра. Ганди не мръдна, не отговори (може би и не бяха ги учили), само ме гледаше тъй, както ме гледаха другите.

— Когато си в строй и си чуеш името, отговаряш с „аз“!

Ганди продължаваше да ме гледа, после каза безстрастно:

— Аз не съм в строй.

Великолепен момент за отстъпление, вдигнах ръце и казах чистосърдечно.

— Виноват, другарю Саботинов! В такъв случай първо да се строим. „Белите“ — показах групата на „чистите“ — тук, а „сините“ — другата група — там!

Бавно, отчаяно, безразборно се поразмърдаха. Ръцете в джобовете. Очите им явно ме псуваха. С какво наистина се бях заловил?

— Надявах се да сте по-мъжки момчета. Мислех, че ви интересува например такъв спорт като борбата. Това е моята специалност, мога да ви покажа интересни неща. Във всеки случай по-интересни, отколкото цял час да се строяваме на редици.

Едва забележимо (може би само си го внушавах) оживление. Ритаха се с колене, блъскаха с рамо, псуваха и си разменяха реплики.

— Мръдни си задника бе, свиньо!

— Мини отсам бе, кютук!

— Ей, скапльо, на тебе говорят, оди у строя!

— Трай бе, чукундур!

— Я си затваряй плювалника!

И тъй, след пет или десет минути (без никаква моя намеса) видях две „редици“. Висок до нисък. Среден, висок, нисък. И все на този принцип до края. Другата също. Криви като синусоиди.

— Обещах ви урок по борба. Ще удържа на думата си, но другия път само ще се строяваме. Това вашето е... смешно. Недейте се обижда, но просто е отвратително.

— Я па тоя! — каза някой отдясно. Отляво дочух: — Ти сега ли разбра, че тук всичко е отвратително?

Нямах какво да отговоря в момента, не знаех, помълчах малко и казах, все едно нищо не е имало:

— Иван Саботинов!

— Аз.

Все тъй безстрастно, безизразно и унило. Но все пак се обади. Тоест, започвахме.

— Иване, ти водиш маршировката, а аз борбата. Съгласно?

Ганди нямаше избор. Това „аз и ти“ — заедно, в момента наистина равностойно, трябваше според мен да го задължи. Много

повече, отколкото десет тояги на голо. Чаках. Лицето му се кривеше в страшно за мен колебание. Търпях и чаках. Дълбоко бях убеден, че „тази паплач“, както казваше директорът, се състои от *човеци*, а исках да вярвам, че зная от какво се състои човекът въобще. Молах го мислено. Скърцах му със зъби. Ругаех се за експеримента, радвах се на надеждата. Чаках.

Ганди се изплю пред краката си и каза, като гледаше в земята:

— Аз предпочитам...

Кимна небрежно с глава към редицата за урока по борба.

— Сигурно. Но сега някой трябва да ми помогне. Не мога да водя и двете групи едновременно. Не искаш ли да ми помогнеш ти?

Той ги погледна и неохотно тръгна към тях.

— Изпълнявате каквото той ви командува! — Обърнах се към него: — Мирно, свободно, наляво, надясно, кръгом. Ходом и после бегом. Ако го направят добре, викаш ме и ги освобождавам.

— Тия ли? — той ме погледна в очите. Те никога нищо няма да направят. Само си губите времето.

Някой каза по мой адрес:

— Ама тоя е алтав, наистина!

Оставих Иван Саботинов при „сините“ и се захванах сам с „белите“. Извиках Александър Ножаров (Детето), той — за да не остане назад — се обади с „аз“ и направи крачка напред. Това вече бях го постигнал — обаждане с „аз“ и крачка напред — щом го направиха те двамата.

— Сашо, с тебе сега ще покажем на другите една хватка. Тя не е много сложна, но с нея трябва да се започне. Обикновено прехвърляне. Ето така... Само внимателно, да можеш да го запомниш.

Хванахме се, прехвърлих го, колкото можех нежно, той се претърколи на тревата. Като стана, се смееше.

— Какво, хареса ли ти?

— Аз я знам тая — каза той. — Само че, вие по-леко го правите.

— Я ми покажи, щом я знаеш.

Хванахме се отново. Някой подхвърли както и оня ден в коридора:

— Метни го, Дете!

Той наистина имаше някакво понятие за хватката, но се опитваше да я приложи безкрайно трмаво, бавно и примитивно. Аз се

бранех внимателно. Казах му:

— Хайде, какво става?

— Ама... вие се пазите.

Спряхме.

— Добре — казах. — Сега ти се пази. Няма да се оставяш, ще се пазиш, колкото можеш.

— Добре, хайде!

Александър се настърви. Той вече беше почувствувал своето физическо превъзходство над мен и явно възнамеряваше да го използва. Играта се разгорещи, той стискаше ужасно китките, на ръцете ми. Финтирах го и го прехвърлих със злоба, много по-ефектно от първия път. В същия миг чух едно общо и спонтанно „а-а-а-а!“, което изразяваше одобрението на другите.

Александър стана (гузно усмихнат), отупваше си без нужда дрехите и ми каза:

— Добре. Само още веднъж искам. Сега ако можете, значи...

— Значи какво, Александре? Ще ме признаеш за по-добър, тъй ли?

— Да!

— Дете — каза някой, — ти ще кандисаш, когато ти строшат ребрата, мамка му стара!

— Дръж се бе, Дете! — обади се друг. — Ти му се плашиш, това е!

Когато заставахме отново един срещу друг, забелязах в очите му онова, което го бе вкарало в интерната. Не го знаех какво е. Но му видях в този момент сърцевината. Един толкова як, бит и обиждан, гладувал и недоспивал, работил или злоупотребявал без мярка, суров, невъзпитан и груб юноша идваше сега срещу мен, да излее цялата своя, неизказана никога и на никого, толкова дълго събирана, по младежки гореща ненавист. Стреснах се истински. Благослових онова, на което бях посветил най-хубавите години от живота си. Мобилизирах се докрай; един мой неуспех тъкмо сега би развалил всичко. *Всичко*, не само авторитета ми. Един неуспех би ги накарал — него и другите да продължат да вярват в „съдбовната даденост на индивида“ и никога да не усетят онази голяма магия при допира до *културата* на нещата. До придобивките на ума и духа. Един мой неуспех тъкмо в този момент би провалил още много неща, на които аз — вече рискувал достатъчно

в този интернат за малолетни престъпници — дълбоко и трепетно се надявах.

Бяхме един срещу друг, глава до глава, ръцете му като клещи по моите, неудържимата му физическа мощ, безразсъдната смелост на младостта му — когато помислих с истински страх, че *това* е фаталната схватка в живота ми. Чух да му казвам:

— Внимавай много, Александре!

— И ти внимавай! — изхърка в лицето ми той.

Не можех да си позволя рискове. Той беше тежък за мене. Неочаквано бях се изморил повече от обикновено. Оставаше ми едничкият изход: да го надвия, с интелигентност. И с психика. За част от секундата съм решил, защото усетих злостното, малко нещо коварно спокойствие, с което го подмавих той мен да прехвърли. Бях вече във въздуха, чух виковете им, този път много по-истински и радостни... когато го контрирах и на земята се озовахме точно така, както и досега — неповратливо, непредпазливо момче отдолу и аз върху него. Викът прерасна в нов вик — сега несдържано възхищение — и докато задъхан и разтреперан стоях още отгоре му, чух три незначителни думички, които щях да помня, докато ходя по тази земя. Някой извика възторжено:

— Евалла бе, даскале!

Когато станахме с Александър, целият клас бе струпан в кръг около нас. Включително и маршируващата група на Ганди.

Ръката ми бе на рамото на Александър. Потупах го тъй, както прилича на достоен партньор. Бяхме еднакво задъхани и уморени, между нас — учителят и малолетният престъпник — в този момент нямаше никаква разлика. Освен, разбира се, онази малка моя сръчност в секундата, когато го победих.

Която секунда ми отваряше — този път мислех със сигурност — невероятно трудния път към сърцата на тези момчета.

Голяма бомба излезе това копеле новия даскал. Елате някой път да ни видите в часовете при него. Не знам какво е в семинарията, обаче трябва да е нещо такова. Братче, всичко е чисто! Като на кино! Това нокти, коси и така нататък — ставаме за изложба. Понеже — остави нас, — но Бабов е гявол и половина.

— Не за друго — вика, — ами като имаш нокти, например при борбата или при друга игра, можеш да одраскаш противника си. А и той не е длъжен да ти прегръща мръсния врат, нали?

Иди му кажи копче. И все така, баламската, ни кара да правим каквото си иска. Царо ходи зелен. Тоя Бабов му извади окото. Проваля му теорията, че сме рецидивисти и идиоти. И още нещо: Царо хич не обича да харчи пари за училището, като че ли ги дава от джоба си. А Бабов непрекъснато измисля по нещо. Първо ни взе екипи — гащета, гуменки, фланелки с номера на гърба. Сини и червени. Сега пък му иска брезент, ще си правим тепих. Обаче Царо не дава. Той само гледа да кяри от нас. Все нещо за бачкане ще ни измисли. И то какво бачкане мислите? Ако е стока, на нас ли ще го дадат? Както и да е, брезентът беше обещан при положение никакви гафове да не стават до края на месеца. Тоест, дванайсет дни без произшествия. Нещо, което не е бивало, откакто е построен интернатът. Обаче тоя път като си казахме помежду си и — край! Леле, да бяхте видели физиономията на Царо, когато изтече и последният ден и той нямаше накъде да изшава. А оня, нашият даскал, направо се беше разхубавил. Не помня дали ви казвах в началото, покрай другото, че тоя Бабов, като го видиш, общо взето, искаш да се обърнеш на другата страна. Много е смачкан. Една плюнка — това е. Може да се яви на конкурс за кофти манекени, с големи шансове да спечели. Антимъж, както казва оная, дебелата Берта. Тя се казва Мария, не знам защо ѝ викат така. Дебела е, но защо ли пък Берта? Никой, освен мене и още един-двама, не знае изобщо, че тя се казва Мария. Та тя така каза, дебелата Берта, още щом видя Бабов. Антимъж, вика, все такива ще ви изпратят на вас. Санким на тях, фустите, им изпращат по-свестни. Мен, ако ме питате, те всички са там антижени, тези фусти. Техният „колеж“ е наблизно, от време на време се виждаме. Съвсем рядко, ако говоря за официалните срещи. Аз имам предвид другите. Когато се слиза от прозорците на втория етаж по навързаните един за друг чаршафи. Сигурно ви е съвсем ясна цялата работа, не може да не сте гледали „Ромео и Жулиета.“ За какво

ставаше дума, че май нещо се отплеснах? Аз съм така, няма защо да се лъжем, като стане дума за фустите, много лесно се отплесвам. Не бързайте с изводи, това е само тук, в интерната. Когато бях въвн, като другите, не мога да си спомня дали изобщо ми е минавало през ума. Сигурно не, защото иначе все нещо съм щял да измисля и да направя с която и да било. А не съм, ама никак, което си е. Тоест, не бях правил нищо от всичките там номера с фустите, преди да ме вземат в това училище. Виж тук вече нямаше как, понеже тая тема, как да ви кажа, просто си е модерна. Тя е една от основните четири теми в нашия лаф помежду ни. Много пъти съм изчислявал, бройката е съвсем точна. Другите три са: *бързите* начини да се правят мангизи, спортът, приятелството. Подчертах думата *бързи*, защото съм забелязал това вечно, много глупаво недоразумение по въпроса за правенето на мангизи, така, както го разбираме тук и както се опитват да го тълкуват отвън. И вие знаете прословутия лаф „лек начин за печелене на пари“. Този лаф — обзалагам се — го има поне по осем пъти написан в досието на всеки от нас. Лек начин значи, така ли? Тогава защо не се опитате и вие? Та ако е толкова леко да краднеш например, нали досега нищо няма да е останало на земята. Напротив — ето аз какво ще ви кажа — нашите начини за правене на мангизи са съвсем *трудни*. И ние тук самите, зад оградата, сме едно доказателство за това. Значи според вас е леко да се обере нощем един магазин? Или да се бръкне на някого в джоба така, посред бял ден? А да се качиш на третия етаж по водосточната тръба, само за да се убедиш, че прозорецът е затворен добре? Опитайте само веднъж и тогава ще си говорим. Все едно, точната дума всъщност е *бърз* начин да се печелят пари. Но най-малко лек, нали. Както и да е, думата беше за друго, но все пак да свършим и работата си с фустите. Те са едната от четирите теми. Не можеше да не опитам и това. Излязох веднъж по чаршафите и така нататък, после се случваше пак да излизам. Проблеми няма, или по-скоро има един — дали и те ще успеят да се измъкнат. В повечето случаи успяват. Веднъж в тъмницата ми се случи така, че не разбрах точно кой беше. Тогава в началото ми се видя смешно, а по-късно ми стана гадно. Три или четири месеца след това изобщо не съм си помислил. Стана дума за проблеми: аз имам един много голям: дали, ако не бях вкаран тук, щях да си продължа тъй, без никаква особена мисъл за някакви си момичета? Или интернатът въобще няма нищо общо с това, а то си е

просто във връзка с моята възраст. Толкова мисля и никак не мога да разбера. Както например и една друга история — тая с цигарите. Понеже не помня от кога пуша, значи не зная какво е да не се пуши. Сега трябва да ги откажа за някое време, за да зная и другото. А не мога, защото тук нямам възможност. В смисъл човек може да се откаже от нещо, което той притежава. А аз, както и другите тук, обикновено не притежаваме дори фасове, с изключение на така бързо свършващите се дни след някой успешен тараш.

Не съм забравил — лафът ни беше за туй, как Бабов направо се беше разхубавил. (Въобще не забравям, главата ми е достатъчно празна, за да си позволи и това.) Финно обръснат, ризата като Фанфан Лалето, даже носят му като че ли беше се поизправил. Бам при Царо, за мангизите. А Царо сега накъде? И не за друго, вие кой знае какво ще помислите! А само защото идеално разбира, че ако не удържи и той на думата си, на другата сутрин интерната го смятайте разрушен из основи! Кандиса като момиченце и ето ни след три дни в града. Добре забелязахте, нали? Ето и ни — мене, Детето, Ганди и Бабов в града. Майчице! Ние в града! Ама подстригани, ама излъскани... И най-важното, че Бабов, който просто не знаеше какъв риск е поел, изобщо не ни чете „конско“, преди да излезем. Само ни изгледа и каза:

— Разчитам на вас. Знаете как се излиза оттук. Просто залагам изцяло на вас.

Гений. Лично аз в този момент бях по-сигурен от милицията. Ганди Му вика и той:

— Другарю Бабов... за мен бъдете абсолютно спокоен.

— За трима ни — каза Детето. — Няма какво да говорим.

И тръгнахме.

Рейс.

Хора.

Никой не те знае какъв си.

„Моля — вика ми един, — ако обичате“. Ужас. А магазини — така!

Даскала си върви, хили се и приказва, изобщо не му пука. Гений, нали ви казах. И от какво да му пука, след като бяхме му *обещали*?

Избрахме брезента, той го плати. Ганди и Детето се хванаха за пакета.

— А сега — вика даскалът, — имаме достатъчно време да се отбием в едно кафене. Бива, нали?

Ега ти, и ние като всички. Влизаме, сядаме. Той поръчва разни баклави и щуротии. По една цяла чиния за всекиго. Айде сетне по едно кафе, по кока-кола, стана една, както си става на нашите си фиести, само че сега денем и официално. Засърбя ме изведнъж мозъка и му викам:

— Другарю Бабов, много ли е... има ли начин аз да изпуша една цигара например?

Ганди почти изскимтя (зная и на него как му се пушеше точно сега), а даскалът мълчи и ме гледа, мълчи и ме гледа, докато най-сетне го измисли:

— Имаш ли цигари?

— Да — викам.

Правех си сметката, ако случайно кандиса, да си побъркам в джобовете и да кажа, че съм ги забравил. Но той не се съгласи. Взе да ми развива ония теории, че имал намерение да ни прави борци, истински спортисти и да ни води на състезания. Нещо, с което и друг път ни е будалкал, но сега, *тук* всичко това ми се видя възможно, майка му стара! Както излязохме за брезента, защо да не ни пуснат на състезания, не е ли така? От това още повече ми се пушеше. Ганди гледаше фасовете из пепелника пред нас, както змия гледа факира.

— Какви цигари пушиш?

— Каквито паднат — отговори вместо мене Ганди.

— Аз пък не пуша — каза Детето.

Вбеси ме това копеле! Обърна се против нас значи, говедото, за да се сложи на даскала.

— Ясно — вика Бабов, — става въпрос в момента какви имаш.

Започнах бъркането по джобовете, но то, разбира се, не можеше да продължи вечно.

— Пари имаш ли? — пита ме Бабов.

— Не.

— Не ти ли пращат?

— Кой?

Счупих му черепа, без да искам. Леле, да бяхте видели очите му, когато изфъфлих това „кой“ ...

— Той... — започна Ганди, обаче се отказа, без даже да го погледна.

Не мога да ви опиша какво става с мен, когато някой ми зададе подобни въпроси. Не мога, казах, и значи няма да ви описвам. Живи са и двамата, само това казвам, да не си помислите другото. Ех, де да беше другото. Обаче, хайде да си продължим нататък. Какво беше? А, да — даскалът поръча една малка „стюардеса“ и келнерката (никога не съм виждал такива бели ръце) донесе пакетчето сравнително бързо.

— Моят съвет е да се откажете. Още в тоя момент — каза Бабов. — Ето, защо да не ви почерпя, но нали ви казах сто пъти: аз ще ви направя борци. Истински. Може би... големи борци.

— Те да не пушат двамата — казах аз, като имах пред вид Ганди и Детето. — Аз какво?

Между другото Ганди бе успял да запали преди мене.

— Как така какво? — дръпна се даскалът. — Та ти да не си нещо слаб или глупав?

Стана ми смешно. Викам му:

— Абе за глупав може и да не съм, но тия двамата... нали ги знаете.

— Те са в по-тежките категории, ти си в по-лека. Какво от това? Има световни шампиони по четиридесет и осем килограма, знаеш това.

— Знам — казах.

А, честно казано, никога не бях мислил и за това. Просто в този момент ми дойде на ума, че борбата съвсем не е спорт само за великани. Има си всякакви категории и така нататък. Попитах го дали той пуши, исках да го почерпя (с неговата почерпка макар), но той само поклати глава.

— Никога ли?

— По принцип никога.

— Ама не сте ги научили изобщо? — вика Ганди.

— Като мен, значи — пак се обади Детето. — И аз никога не съм пушил.

— Аз питам него — викам му на Детето. — Не тебе!

Бабов взе една цигара и я запали. В тази секунда го съжалих за пръв път. Умирам, когато някой ми се лигави с цигара, без да я пуши, както се пуши! Извърнах главата си да не го гледам, даже ми идваше

да угася и моята, но все пак с крайчеца на едното си око забелязах, че той дръпна навътре дима по-мъжки от мене. Без кашлици, сълзи и лиги. Пушеше копелето като хамалин!

— По принцип никога, но се случва. Ето сега, заради вас, заради хубавата компания и хубавата работа, която днес свършихме. И заради приятелския ми съвет да ги откажете. Ще направя в училището отбор, който ще участва в състезания. Вас, тримата, вече съм ви определил в този отбор.

— Като къде... например — обади се Детето, — можем да участвуваме в състезания?

— Навсякъде. Защо къде?

— Е, как...

— Така — Бабов се ухили. — Както се участва в състезания. Ако спечелите първото, ще идем на второ. Ако спечелите и него, ще продължим по-нагоре и тъй.

Ганди беше си изпушил цигарата. Угаси я и пита:

— И докъде?

— Докъдето загубим.

Детето си изпи кафето като боза, облиза се и се ухили — същински простак. Вика:

— Ами ако не губим?

Бабов разпери ръце, ама адски доволен от лафа в момента.

— Ако не губите... не знам. Ще видим. Мога да ви представя в националния юношески отбор.

Идиотът говореше сериозно, честна дума ви казвам. Не ми се е случвало досега да не разбере в същия миг кой как говори. Не лъжеше, не ни будалкаше никак. И все пак ние се засмяхме. Луд човек — нас ще ни вземат за национален отбор! А Ганди взе, че му го избъбря в лицето:

— *Нас* ли да ни вземат там?

— Защо не? Стига да преценя, че няма да ме изложите. Да добиете техниката, която трябва, издръжливостта и още много други неща.

Той се чукна с пръст по челото.

— Това са... хубави приказки — викам аз, — обаче...

— Какво обаче?

Нямаше смисъл да му обяснявам. Въпреки че сам мислех така: майка му стара, щом днес дойдохме тук, защо пък да не ни пуснат на състезания? И ако вземем да ги търкаляме разните мамини синчета, защо пък да не ни заведе там, където е юношеският национален отбор. Я си представете, че Ганди например вземе, та изтъркаля и национала? Ами Детето? Мамка му и копеле — на това, което е титуляр в моята категория — то пък да не би да е от желязо?

Казвам ви — нещо ми прилоша от радостна злоба. Нищо не исках — само да зърна това копеле, което беше национал в моята категория и което ходеше нагоре-надолу из чужбина. Леле!... Погледнах го Ганди — беше позеленял. Чоплеше едно възелче на покривката. Оня пък, Детко, блееше тъй, че джуката му щеше да падне на масата. После и не помня какво си говорихме, само знам как пристигнахме в интерната. Цял митинг ни направиха ония добитъци. И после две нощи не спяхме, докато им разправяхме на бунаците как сме си „гурали из градо“ като графове. Как всеки е правил каквото си иска (тука, разбира се, малко се украсява) и най-много това — как сме седели на една маса целия ден, и сме си сърбали леко кафенцето — тримата балами, плюс един много страхотен човек, какъвто си беше наистина даскалът.

Бях си повярвал, че нещата се промениха, след отиването ми до града с двамата Ивановци и Сашо. Всичко мина така, както трябваше. Момчетата изобщо и не погледнаха настрана. Държаха се много добре. Най-важното — напълно *открито*. Единственото, което ме смути, беше това, че директорът след нашето благополучно завръщане с брезента, не реагира така, както очаквах. Този човек не изглеждаше особено зарадван от успешния край на един толкова труден и рискован експеримент, какъвто беше извеждането на момчетата.

— С тях е възможно да се случи всичко — каза той — дори и това, другарю Бабов, което се е случило днес. Тоест, произшествия не е имало. Но вие не забравяйте с *кого* имате работа. Тоест, съветвам ви да не им се доверявате толкова много.

Възразих му:

— Мислите ли, другарю директор, че те не оценяват както трябва този жест на доверие от наша страна?

Той само махна с ръка.

Все едно, тепихът след една седмица беше готов, нещата вървяха много добре. Предстоеше ни първото състезание срещу отбора по борба на окръжния град. Опрян на двамата Ивановци и Сашо, които вече бяха „заразени“, аз водех тренировките на моите ученици не само в редовните часове по физкултура. Всяко друго свободно време (то не е толкова много тук, в интерната) използвахме като за пред състезание. Натовавах ги колкото за мъже и красивите ми илюзии бързо растяха — тези юноши се оказаха невероятно издръжливи физически. Разбира се, тук имаше една малка промяна в храната им — нещо, което успях да уредя случайно. Просто пристигна инспектор от министерството, който се случи мой близък приятел от института. Не знаеше, че съм тук. Разказах му за намеренията ми. Той препоръча в доклада си да се увеличи „разкладката“ на онези активно спортуващи възпитаници на интерната, които нямат никакви провинения. Директорът нямаше накъде, тоест — както би казал той — остави ме да изпълня препоръката на инспектора.

Не мисля, че самата *храна* се отразяваше толкова на моите момчета, колкото фактът, че ето, за тях е положена *грижа*.

Седмица след появата на тепиха в училището организирах състезания между самите тях. С помощта на колежката от съседния интернат, девическия, успях да уредя посещение — среща, тъкмо в

деня на борбите. Както разбрах, това се оказа втората среща между възпитаниците на двата интерната — изобщо в историята на тяхното съществуване. Първата се била състояла преди повече от две години, по идея на един от ревизиращите инспектори. Резултатът бил „много по-лошо от наводнение и пожар едновременно“, както се изрази един от колегите тук.

Беше добре — както по-късно установих, — че не знаех подробностите от първата среща. Спокойствието, с което посрещнах момичетата, беше почти естествено. Дори изпитах едно не толкова ново за мен, но отдавна забравено приятно усещане — онова, което всеки спортист е изпитвал, когато е ставал център на всеобщо внимание. Бързо и лесно установих, че на момичетата вече е говорено за „новия даскал“, макар че в този твърде горещ за мене ден не успях да си дам сметка — по какъв точно път. Колежката ми при тях или момчетата? Ако беше тя, това би значело, че в нейно лице вече имам един надежден съюзник. Ако сведенията при момичетата отиваха по втория начин, това значеше, че има постоянна тайна връзка между възпитаниците на двата интерната, или, както се изразяваше нашият заместник-директор, „партизанските действия в този район не са стихнали, няма и да стихнат“. Ето един извънредно симпатичен човек, за когото не е станало дума до този момент — зам.-директора Богданов. Това е всъщност човекът, който върши цялата работа в нашия интернат, който знае всичко, дори онова, което ще се случи по-късно. Човекът — опора на учители и ученици във всички моменти, когато има нужда от опора. Момчетата отлично бяха доловили не само неговия характер, но и голямата роля, която той изпълняваше; всичко това можеше да се разбере от прозвището, което бяха му лепнали: „Муруко“. В тази дума те влагаха цялото уважение, на което бяха способни, и искреното си добро чувство към Богданов. Когато вече ги познавах добре — тях и езика им, — неизменно долавях в това на пръв поглед ужасно звучащо „Муруко“ една дълбоко скрита топлина и дори нежност.

Впрочем денят на срещата и борбите се ръководеше „официално от Богданов, с фактически отговорници преподавателите по физкултура в двата интерната, Бабов и Дочева“ — както го бе формулирал в специалната заповед нашият директор. Докато Дочева тичаше като квачка около своите възпитанички (твърде опасни на вид),

а аз подготвях реда около тепиха, Богданов (това после разбрах) бе успял да заключи всички възможни помещения в интерната. Така че „пилците“ нямаше къде да се изпокрият, когато започнат борбите — нещо, за което не бих се сетил никога.

Дойде най-сетне часът, тепихът бе заобиколен плътно от зрителите. Те предварително шумно окуражаваха своите приятели, а когато първата двойка се появи — късо подстригани, чисти, в съвсем ново трико — в „публиката“ сякаш избухнаха бомби. Смях, изненада и викове ей така, заради самите викове огласиха околността. Силните високоговорители на уредбата, която Костов, колегата по физика, ни беше подготвил и предоставил за случая, едва можеха да се чуят.

— Внимание, драги ученици — повтори плътният глас на Костов, — на тепиха състезателите от първия и втория отбор на училище „Макаренко“. В червения ъгъл Иван Гаринчев, в синия — Борис Михайлов!

— Айде Гаринча!

— Миризма, изяж го!

— Простри го да съхне, Миризма!

— Фърли го през оградата, Гаринча!

Видях за миг лицето на директора — още по-кисело от обикновено. Испитах острото, сладко, неописуемо чувство като след отлично приложена хватка. Чудно защо, но вече бях си изработил странния на пръв поглед рефлекс да съм доволен, когато той прави киселите гримаси. Гримасите, които бяха още едно доказателство, че съм на правия *според мен* път.

— Треньор на първия отбор — продължаваше Костов през високоговорителите — Иван Саботинов! На втория — Александър Ножаров! Съдия на тепиха: майсторът на спорта Константин Бабов!

Извиках двете момчета, прегледах косите и ноктите, както му е редът, умишлено върнах Гаринчев „треньорът“ да му стегне връзката на едната гуменка. От това нямаше нужда за самата борба — гуменките му бяха вързани нормално. Но то имаше друг, много важен ефект — спираше вниманието на състезателя, на треньора и на цялата публика от ученици върху момента на дисциплината, нуждата от изрядност и строго спазване на правилата. Всъщност главното, което целях да постигна. Тоест — както би казал моят треньор — една трета от голямата и последна морална цел в спорта. Колкото за другите две

трети: — творчество върху основата на една отлична физическа подготовка и безграничното родолюбие — засега можех само да си мечтая.

Гуменката бе вързана, това натегна обстановката около тепиха допълнително (и, разбира се, благоприятно), момчетата отново бяха при мен.

— Знаете правилата — казах. — Който ги нарушава, ще го отстраня. Другият ще бъде победител, все едно с туш.

Дадох знак, чу се първият гонг.

Сред невъобразимите викове около тепиха двете момчета се вкопчиха. Вените на слепоочията ми тупаха. Стисках свирката в зъби така, че — после видях — те бяха се отпечатали. Нима наистина бях запалил благородния огън и тук, където всякакво възпитание бе толкова неописуемо трудно? Или — още по-точно — нима бях успял да отклоня отдавна лумналите огънове от естествени, но силно изострени, изкривени и опасни страсти в посоката на една културна мъжественост, каквато всъщност е спортът?

Не усетих, че мачът всъщност бе свършил за по-малко от минута. Чух виковете:

— Туш! Туш!

— Браво Гаринча!

— Ей, съдията!

Гаринчев беше поставил противника си в критично положение, натискаше го и ме поглеждаше въпросително.

Хвърлих се по корем, видях туша, отброих двете секунди с удари на ръката и свирнах. Момчетата станаха и за моя изненада се поздравиха сами. Без да става нужда да ги подсецам. Михайлов спортменски тупна Гаринчев по гърба в сред шумните овации на момичета и момчета. Хванах ги за ръцете, обърнахме се към „трибуната“ (двете пейки, където седяха учителите) и вдигнах ръката на Гаринчев. После ги изпратих по ъглите в очакване на следващата двойка. В гърба ми течаха вадички студена пот. Почти ми се виеше свят. Имах чувството, че съм летял от десетметровата кула — пренасяйки във въздуха толкова риск, страх и съмнение, — но вече всичко е минало, спасителният плясък във водата кънтеше в ушите ми, устата ми отново поемаше дъх...

Бях истински и неизказано щастлив.

Голям панаир бяха тия борби, майка му стара, голям кеф и сеир! Оня тепих лъснал в средата — ама съвсем истински, — оная паплач реве, та се измята. То се знае, най-голямата патърдия иде от фустите. Колкото по-малко акъл има човек, толкова по-силно крещи, ако сте забелязали. Едно ме е яд само, че се разминах с голямото удоволствие, когато го метнах онова копеле, Миризмата. Май че нямаше цяла минута от началото. Гепих го с една хватка, тръшнах го с премятане и това беше цялата работа. А трябваше да си го търкалям до края — хем тренировка да си направя, хем да покажа на ония балами от публиката какво знаем ние, от отбора на Бабича. Та така, разминах се с тая идея, защото ужасно бях се навил и въобще нищо друго не мислех, освен побързо туша над Миризмата. Те и другите от първия отбор така правеха и ето че бързо-бързо дойде време до десертната схватка. Тя беше — сещате се, естествено — между Ганди и Детето. Да не пропусна: Бабича прекрати три срещи заради фалове. Дисквалифицира най-напред Янко Янчулев, после Любомир Злото. Техните противници по този начин спечелиха чисто, макар че бяха по-слаби. След това Бабича дисквалифицира една двойка, тоест изгони ги и двамата. Това бяха Гарибалди и д'Артанян. Да ви кажа право, те така почнаха, че и аз бих ги изгонил. По-добре, отколкото да си извадят алмаджиците, или пък да си изгризкат ушите, нали? Те точно това щяха и да направят, ако Бабича не ги беше изгонил навреме. Виж, за Янко мен ме е яд. Тук Бабича малко се изсили, което си е. Както и да е, негова работа, важното е, че най-сетне излязоха едни срещу друг Ганди и Детето. Трябва да ви обясня, че всъщност те двамата са в първия отбор, заедно с мен, Янко, Гарибалди и Злото, обаче Бабича нарочно ги пусна един срещу друг. Първо, защото иначе нямат противници, и, второ, защото това си беше спектакъл и половина!

Какво да ви разправам, беше ужасна история. Значи, физиката обяви по високоговорителите:

— В червения ъгъл — Иван Саботинов, в синия — Александър Ножаров!

И тя почна още оттук. Всичко живо се свило на място и чака. Големи противници, голям мач, братче! Сигурно само за тези девет минути може да се напише една книга. И даже по-интересно от книга, както обича да казва оная мекица Пудрата. Говоря ви за Аля Пудрата, не може да не сте чували нещо за нея. Аз пък не познавам някой, който

да не е чувал нещо за нея или нещо да не разправя. Та това е на Пудрата коронният лаф: по-интересно, вика, от книга. Веднъж я питам — бяхме в едни тръни отгатак дерето: — „Абе, викам, ти все за книги говориш, майка му стара. Барем чела ли си някоя, или само така, заради лафа?“

— Чела съм — вика, — около двайсет парчета. Искаш ли да ти дам някоя?

— Двайсет — викам — какво? Страници или...

Аля се хили с трийсет и два зъба.

— Знаеш ли — вика по-после, — все едно двайсет човека има сега у мене. Даже и повече.

— Как така у тебе? Какво искаш да кажеш?

— Ами като прочета някоя книга, само че хубава, след това все едно че познавам някого, а пък въобще не съм го виждала никога. Знам, че няма такъв, измислил го е писателят, обаче аз го познавам, все едно че ми е роднина, или даже така... как да ти кажа... живее си заедно с мене.

— Аха — викам. — Не си сама, значи, така ли? То от много четене може... Чува съм да разправят за някои.

— Ама си плондер! — вика ми Аля и пак тъй се хили.

— Що не ти дам аз една книжка на тебе и след това пак ще приказваме.

Само това остана, викам си на акъла, да взема сега и книжчици да чета! Така мина тогава — в трънаците зад дерето, — само си лафихме цялата вечер за глупости, докато Ганди ми свирна и трябваше да си тръгваме. Но да си дойдем на лафа.

В началото Ганди понесе Детето и му направи набързо две точки. После обаче Детето го сви много яко и след една успешна атака му изравни и поведе. Умирах си от кеф, като ги гледах да се борят по правилата, ей това не мога да ви обясня никога. Защо такъв кеф ми беше — не знам. Никак не можех да си отговоря. Може би защото ми беше омръзнало да ги гледам иначе. Или защото ушите на всички ни тук бяха хванали мазоли от вечния лаф на Царо, че от нас *никога и нищо* не може да излезе. В този момент, докато Ганди и Детето се бореха и хубаво, и технично — ама така кавалерски, майка му стара! — бих дал един милион лева да мога да ида при Царо, да му покажа един кукиш и да му извикам пред цялата публика тука: „Гледай,

говедо! Това не е ли борба, както трябва?! Това не са ли хора, на които заслужено им се ръкопляска, а?!“ Какъв ти милион, братче, и защо, като можех направо да стана и да го извърша веднага. Но ме спираше само една мисъл: не исках да накисна Баби́ча. Щеше да стане скандал и после той щеше да опере пешкира.

Аля беше зад мен, на нея ѝ викам:

— Гледай, Маце, какво става, а?

— Ужас! — вика ми тя. — Борят се като истински богове!

Първата част от големия мач свърши така — една точка повече за Детето. Още в самото начало на втората част Ганди изравни. Много навито и най-важно технично. Детето за една бройка не се самотушира. После обаче той се съвзе и отново изравни — така завърши втората част.

— Обърни се — вика ми Аля в почивката, преди третата част.

Обръщам се, тя измъква нещо под блузата си и го оставя. Вземам го — книга. Беше увита във вестник, веднага я шибнах под ризата.

— Откъде я сви? — викам.

— Не съм я свила, взех я от библиотеката. После ще ми я дадеш да я върна, чу ли.

— Добре.

— То може да я има и във вашата библиотека, ама нищо.

— Добре — викам ѝ аз още веднъж, — айде, стига вече си дрънкала за това!

От време на време ме хваща яд на тая Аля, за която съм чувал какви ли не гадости. Мислех тя да е по-открехната от всички мадами, обаче още първата вечер стана така, че само си лафихме за разни глупости и после вече все по този начин си откарахме — само на лаф. Изобщо не съм пускал ръка, мислете си каквото искате. Ама и аз съм простак — не отивам при друга мадама, а все там, в трънаците с Пудрата. И дрън-дрън за туй, за онуй, цялата вечер. По едно време точно това мислех: дали копелетата нарочно не ги измислят за нея все тия истории, защото тя не е баш като другите и хич не ги бръсне? Както например на Ганди мадамата — Мимето, за която мога да ви се закълна, че направо е свястно момиче, каквото щат да разправят. Понякога се чудя — за нея специално — как е попаднала и защо я държат тука. Тоя простак пък, Ганди, за Аля разправя съвсем същото. Тя си е, вика, бомба момиче, слушай какво ти говоря. Глупава работа

нали? Аз съм сигурен в неговата мадама, не толкова в Аля, той пък обратно. А трябваше всеки за неговата, но въобще защо ли дрънкам сега тези всичките щуротии.

Трета част, край на борбата между Ножаров и Саботинов. Викове до небето, напрежение като на истински голям мач. Резултат — равен. Ганди повежда с една точка и много хитро почва да играе пасивно. Сега това е лесно — и двамата са уморени. Обаче Бабича е по-гявол от всичките гяволи на света — спира и прави на Ганди предупреждение за пасивност. По този начин резултатът отново е изравнен. Детето атакува, обаче отдалеч забелязвам, че е омекнал. Нищо не става, двамата дишат като западнени овце и тъй прозвучава последният гонг. Наравно — Бабича им вдига ръцете. Не зная какво може да си помислите, обаче тая паплач наоколо — нашите копелета и фустите, — плюс всичките възпитатели и даскали, ръкопляска като в театър и после най-прилично се разотива. Нито един гаф — представете си! Мен, ако ме питате, мисля, че тоя човек, Бабича, който направи всичко това, направо си заслужава медал, говоря най-честно и сериозно. Дочева — гледам я, — вече е вътре по него, което ми е много приятно, без да знам защо. Има си хас — викам — да се сблъскаме с даскалята някоя нощ из трънаците!

Както и да е, знаменитият ден мина. Според мен — идеално! Вечерта дълго не можах да заспя. Първо, защото до среднощ си лафихме с Янко и Ганди, а после, защото пак за това мислих: откъде-накъде ми е толкова кеф, когато някои от нас вземат акъла на другите? Разбира се, сега говоря не за „втория начин“, на който ние сме си признати царе, а така — по чистите правила, както обича да ни повтаря толкова често Бабича. Не помня някога да съм мислил толкова много. По едно време си спомних почти всички по-важни неща в моя живот — включително ония, за които най мразя да споменавам — и тогава разбрах, че като се почне от самото ми проклето раждане и се стигне до днес, всичко беше вървяло извън правилата. Попитах се пак, както толкова пъти, чия е вината? Моя ли е изцяло? И отново, за хиляден път, сега вече *завинаги*, си отговорих, че не. Поне не изцяло. Когато можех да мисля — на десет или дванайсет години, — самият аз вече бях една голяма вина. Чужда. А по това време бях толкова сам, че не ми оставаше нищо друго, освен да продължа тази вина. Това и правех. Много успешно, докато стигна дотук. Вървах по всички пътища извън

правилата, защото само това беше заложено в мен. Не знаех как ще продължа, в момента не мислех това, а само исках да си обясня новия начин, по който усещах напоследък нещата. И мисля, че успях. Всъщност нямаше никаква особена гяволия, работата бе проста. Аз, както и някои от другите тук, за пръв път бях изпитал оня много голям кеф от спазването на правилата. Бяха ми ръкопляскали. Бабича ми бе стиснал ръката и ми намигна като приятел. Това беше всичко.

Заспах на разсъмване. На другия ден ми беше кофти чак до следобед, когато започваше редовната тренировка.

В деня на срещата бяха станали толкова малко и толкова дребни „произшествия“ — както все пак ги нарече директорът, че аз можех веднага да предприема следващата, още по-важна стъпка: участие на моите момчета в редовни състезания навън. В окръжния град бе насрочен турнир. Една сутрин отскочих до там и с местните деятели лесно постигнах споразумение. Стига — казаха те — твоите юноши да са все пак подготвени, защото в нашия отбор има двама републикански шампиони. Само свих рамене (човек най-лоша реклама си прави, когато опита сам да се рекламира) и се заинтересувах в кои категории са техните шампиони — нещо, което, разбира се, знаех отлично и много отдавна. Да, казах, имам състезатели в същите категории. Всъщност от моите момчета в тези категории бяха Янко Янчулев и Александър Ножаров. Можех да се обзаложа десет срещу едно, че Ножаров ще спечели срещу шампиона. Колкото до Янчулев, той имаше реални шансове за равна борба.

Едно от условията, които нашите момчета трябваше абсолютно да спазват, за да ги допусна до участие в състезания вън от интерната, беше: да нямат двойки и регистрирани в книгата провинения. Ножаров имаше две — по физика и математика. Трима от другите мои състезатели бяха записани в книгата със скорошни дати. Опитах с директора да уточня някакви по-къси срокове, след които записаните провинения да губят един вид давност, но той се оказа непреклонен. Неговата стара система признаваше за единица време само пълния месец.

— Амнистиите — каза той — във всички случаи са поне шейсет на сто съучастничество в извършените престъпления.

Увещавах го дълго и напразно. Отчаян от неговото нежелание да разбере нещата, извърших и първото отклонение от моите собствени принципи. Отидох при Костов и го помолих да изпита Ножаров по двата предмета и да му оправи двойките.

— Детето ли? — каза колегата и се засмя до ушите. — Та той... Аз... Нали ще стана за смях!

— Не те разбирам...

— Виж какво, Бабов, това момче никога не може да изкара повече от „две“, разбираш ли.

— Не. Той е... нормален човек.

— Знам, че е нормален, но с математиката и физиката е скаран още от рождение.

— Нищо ли не може да се направи?

— Не виждам смисъл.

— Слушай... Какъв по-голям смисъл от този да му дадем пътя в живота? Кажи.

— Ас незаслужени тройки какъв път в живота? Ти ми кажи.

— Той няма да става физик и математик. Той ще стане един първокласен борец. Но не искам да наруша принципа си заради другите. Не мога да го пусна на това състезание с двойки.

— Значи ти не искаш да нарушиш твоя принцип, затова аз да наруша моя, така ли?

— Малко нещо така излиза, но аз вярвам, че ти ще помогнеш.

Костов се замисли и след това каза:

— Кажи му да си научи уроците и да се държи прилично в моите часове. Изобщо. Не само докато му подаря тройките.

— Разчитай на мен.

— Бабов, ти... вярваш ли, че от тия хулигани ще излязат борци, или просто така... да не ти е скучно?

Свих рамене. Погледнах го и ми се стори, че той прочете в очите ми моята голяма надежда. Усмихна се още веднъж и каза:

— Дай боже. Всеки случай... не знам. Скептик съм за всичко, свързано с тях. Четири години съм тука...

Същия следобед Сашо получи една тройка по физика.

На другия ден и по математика. Както ми обясни Костов, момчето се изпотило добре.

И тъй, оставаше ми само да освободя другите трима, които имаха провинения. Отидох при Богданов и му обясних, че тези състезания в града ще бъдат една обществена изява на нашата трудна възпитателна работа тук, че момчетата са добри и ще се представят отлично...

— Зная всичко това, мойто момче — каза зам.-директорът, — не се обиждай, но аз го зная много по-добре от тебе. Само че... как да ти кажа. Не може така да се анулират наказанията за провинения. Какво ще стане, ако така... Е, виж, ако някой от тях да речем се прояви много...

— А как да се прояви, другарю Богданов, като не може да излезе на състезанието? Та те тъкмо там биха могли да се проявят най-добре!

— А, защо... — Богданов се почеса и добряшките му, умни очи сякаш ме теглеха на кантар. — То може и в подготовката да се прояви някой от тях... Да речем, старателен или как там... ти знаеш. И ако решиш да го предложиш за едно поощрение...

Стиснах ръката му и изхвърчах към стаята си. Идеята му, така деликатно подхвърлена, беше единственото разрешение в случая. Всеки от нас имаше право въз основа на поведението на учениците да предлага писмено на директора намаляване или въобще отлагане на вътрешни наказания. Седнах и на един дъх написах предложението за тримата. Когато го отнесох на директора, той го прочете и каза само едно:

— Хм! Значи продължавате да затъвате, тъй ли?

Исках да му обясня, че продължавам да затъвам с пълно съзнание и дори с удоволствие и тъй ще продължа още много, докато стигна здравето дъно и от там се изритам нагоре. Скоро някъде бях чел нещо такова и страшно ми беше харесало. Но реших да мълча. Най-важното бе да откопча момчетата, за да ги имам всичките за борбите.

Буквално часове преди тръгването ни за града съветът реши да отмени наказанието на тримата и ние отпътувахме в пълен състав.

Рейсът ни носеше към града, те бяха в анцузи с инициалите на интерната и се държаха безупречно. Даже — както вече втори път забелязвах — малко по-съзнателно и сериозно, отколкото подобаваше на възрастта им. Малко по-тъжно и замислено. Нещо, заради което аз все повече ги обиквах.

Състезанието ми донесе повече, отколкото очаквах.

Гаринчев победи с явно превъзходство един много корав противник, предвиден за юношеския национален отбор.

Янчулев завърши наравно с републиканския шампион.

Въжаров загуби с една точка срещу вицешампиона на категорията.

Колев завърши наравно.

Триумфът ни беше в последните две срещи, където Саботинов тушира — с много умна игра — един извънредно техничен противник.

Същото направи и Ножаров още в първата минута, при това срещу най-силния юноша на турнира — републиканския шампион, известен като първа надежда на окръга.

Момчетата бяха героите на деня. Когато излизахме от стадиона, около нас се струпва половината публика.

Заведох ги на ресторант — нещо, за което не бях говорил с директора. Искан да вечеряме така (бях получил заплата), че този ден те да го помнят задълго.

Прибрахме се след полунощ с две Волги от пиацата. Почти всички ни чакаха будни. Положих усилия, за да се усмирят и да си легнат. Идваше ми да крещя от радост. Не знаех, че големият път, който вече си бяхме отворили с тези момчета, утре щеше да бъде отново засипан...

Какво да ви разправам — отидохме значи и ги размазахме! Това беше цялата работа. Моят беше едно говедо, не ти е работа, но и аз така го изхитрих, че ще ме помни. Тя тая не ще само сила, нали я знаете. Той и волът е силен, но върви като паленце пред остена. Като помислиш — човек с акъл е завладял земята, не само със сила. После другите продължиха и тъй. Ганди беше бог — не мога да ви опиша какво значи *умен!* А за Детето да не говорим. По едно време щеше да изяде шампиона, ама така, както се яде със зъби. Не му даде да пие вода, дето викат. После един страшен банкет, който Бабича даде. После таксетата и въобще тая вечер я изкарахме като министри. Мога цял ден да ви разказвам само това, как публиката ни беше наобиколила и какви лафове чух да се казват за нас. Но защо изобщо да ви разправам, след като май всичко ще бъде дотук...

Царо е бесен! Същата нощ в нашия колеж стана най-големият обир за тая година. Участвували са кажи-речи всички. Не може да се разбере кой да и кой не, затова режимът се затяга общо. Тоест и ние си отидохме на кино, като едно нищо, макар че по това време отсъствувахме. То е така тука — ако някой случайно се прояви нещо (миналата година Ганди и д'Артанян бяха изгасили пожар в дърводелната), заслугата остава само за него. Когато обаче някой я заплете — даже да са един или двама — теглим си всички. Започват черните режими и така нататък. С други думи, да не говорим за сега, когато в обира на желязната лавка са участвували кажи-речи половината личен състав.

Като казвам „желязна“, не мислете, че лавката е от дърво, а само името ѝ е такова. Тя беше от дърво едно време, но понеже ние четирипет пъти я обирахме, накрая се принудиха да я построят от желязо. Много интересно ми е това, че не се отказаха от лавка изобщо (защото ние така или иначе пак някак си ще я оберем), а търсят всякакви начини тя да си съществува. Това съм го забелязал за търговията, а особено, да речем, за търговията на цигари и питиета. Всички сте чели за тези неща, нали — какво са никотинът и алкохолът за здравето на човека. Има афиши, една папириска там как разкапва сърцето, има и филми такива, въобще няма какво да говорим. Обаче цигари и алкохол винаги и навсякъде ще намерите. За единия хляб, дето се вика, някога трябва да изчакаш на фурната, някога, да речем, сиренето не са го докарвали на минутата, но цигари и алкохол няма случай да няма. Те са

дежурни и сигурни. Хиляда чешита. Опакованички така, готинки, скъпи и евтини, та да има за всички. Бре, майка му стара, страшен кодош е това — викат ти „не“ и ти продават! Та такава една история си е това търговията, затова смятам разбирате, защо тук ние си имаме лавка, макар и бронирана. Между другото, докато е станало дума за тия фъшкии — цигарите, и за тая изкуствена сила — алкохола, мога да ви предупредя мъжката, че ще ги оставя. Особено пък сега, след като взех да тренирам. Тихичко тъй, само с вас да го споделя, обаче Ганди след срещата щеше направо да пукне. Слушайте мене, макар че така идеално успя да тушира противника си. Аз бях първият заедно с Бабича, който му се израдва — още там на тепиха. Белтъците му обърнати. Хъркаше като крава. Не може да хване пешкира да се избърше. И всичко това, зная, само е от цигарите. Иначе Ганди си има даян за петима.

Както и да е, за лавката беше въпрос как е станала цялата история. Всъщност тя тая беше започнала много отдавна. Още когато изкоренявахме една стара гора с един „Беларус“ на стопанството. Виждали сте ги тия булдозери, няма защо да ги описвам. Ние с кирките изкопаем около дънера (ама дънер, братче — осем души да го прегърнат!), после с брадвите изсечем корените наоколо да остане само централният, най-дебелият. Той и без това няма как да се отсече — трябва цяло мазе да изкопаеш за него. Затова този корен си остава, обаче ние метнем на дънера теленото въже и булдозерът дръпне. Излиза си — кой да е дънер — като развален зъб, значи. И така се роди тая идея (тя беше моя, хайде, няма защо да се лъжем) да вържем един път лавката с теленото въже и с булдозера да я дръпнем. Казах първо на Ганди, а после на Миризмата. Те и двамата бяха навити, оставаше да измислим как някак да свием булдозера. Вече бяхме изкоренили гората и него го нямаше. Пък и никой от нас не можеше да го кара.

Разточи се тая, но ние не бяхме се отказали. В „инициативния комитет“ взехме Гарибалди и д'Артанян, а по-после и Янко, който си беше специалист по въжета, примки и капани. Аз открих една книга, в която беше подробно описан точно този тип „Беларус“ и още други булдозери — скрепери, алабалистики — изучих всичко, като за изпит. Покрай мене и д'Артанян го изучи. Значи двамата отговаряхме за шофьорската част, Янко и Миризмата за стоманеното въже, а Ганди и

Гарибалди за самото събаряне. Ха днес, ха утре, после дойде Бабича и тая май се размина.

Добре, обаче след оня случай, когато Бабича на първите борби дисквалифицира Гарибалди и д'Артанян, тия копелета малко нещо се дръпнаха от нас и отново се замислили за лавката. Гарибалди и д'Артанян излизали две ноци поред и примъкнали в дерето стоманеното въже. Миризмата открил къде е булдозерът и вечерта, когато ние бяхме на състезанията в града, го докарал. Полека-лека, по шосето и по черния път, най-официално боботел булдозерът, а тоя идиот Миризмата с адско спокойствие си пушел отгоре цигарата. Срещнал сто души, никой не му обърнал внимание.

И после, към единайсет и половина, се измъкнали, вързали лавката — Миризмата с булдозера само я дръпнал. Само че са били повече хора и от разните му там стоки след десет минути не е имало папер.

И сега ядец на всички. Най-много на нас, които щяхме да ходим на републиканското първенство. Не зная Бабича какво мисли, но за това аз мога да се подпиша: след обир на лавката (и то така майсторски, по моята шантава идея) един месец и пиле няма да мине тая ограда. Така че засега можем спокойно да кажем: сбогом шампионски титли, сбогом шекерени сънища и това е. Нали сто пъти ви казах; че от дърт циганин калайджия не става. Нито от всяко дърво свирка. То се е видяло, че такива ще си умрем, скапаняци, каквито сме си били винаги.

И да не мислите, че толкова ме е грижа за мене или за другите господа колежани? Глупости. Само едно ми е кофти, че като срещна тия дни Бабича, не зная къде да погледна. Вече научих земята в краката си наизуст. Стъпка по стъпка. Янко, Детето и Ганди също. И въобще всички от отбора. А той, Бабича, само мълчи. И носът му хептен се изви като краставиче през месец октомври. Вече почнах да мисля, че май по-добре щеше да бъде, ако изобщо не бяхме я почвали тая — колкото само да орезим още един свестен човек. Ама най-свестния, който се е захващал за нас. По цяла ноц мисля, майка му стара, блея в стената като говедо и само това си повтарям: тури му пепел, нещастнико. Тъй ще си умрете всичките тука, защото така ви се пада.

Все това неизчезващо чувство, все тази моя съдба: пълзя като охлюв нагоре, по отвесния, по опасния камък, избягвам да се обръщам назад, не поглеждам встрани... там — викам си, — ох, само там гледай, невидима мравка, измамно весела и лъжовно чевръста, всъщност гърмяща от грижи, само ти знаеща колко ти струва това. И никога, нито веднъж не усетих заветния ръб под краката си, равното го познават само очите ми. А колко щастливи са били миговете тогаз, дори и тогаз — с кръвта по ноктите и коленете — ах, даже късните и сегашните мигове на ръба, в чието опиянение вече скимти неизменното „падаш!“, защото всичко е победимо, без паметта. И сега тук... Затуй ли дойдох? Затуй ли се клех в автобуса, случайният, затуй ли погледнах тогава в прозореца и казах на себе си: „Тук трябва да дойдеш, ако си мъж!“

Откакто се помня, все тъй — с такива очи към отвесния камък. Ужасният, чиято гледка само разбързва сърцето ми. Няма и на кого да са оплача. Защо ли? Не зная. Отдавна и не се питам защо. Просто изпълнявам задачата. Слушам шепота на стремежа, вкоренен в моя мозък, откакто се помня. В тялото и в кръвта. И преди тях — в инстинкта. Просто пълзя към ръба, там е окоето ми винаги, забивам си ноктите, колкото мога, драскам и хапя, гърча се, ритам — вия навътре към себе си...

И неизменно — досега — падам, преди да съм хванал ръба.

Забележително е това, че не ударят долу е толкова страшен, колкото онзи вик „падаш!“, преди да си стигнал целта. И онова тихо отчаяние после, в което и болката даже е нещо добро.

Започвам отново, защото човекът — това е, изглежда, едно поръчение. Толкова време съм употребил да мисля: *от кого* е това поръчение? От същия човек ли, когато той е бил дете и силно е пожелал нещо? От тези около него ли, които неусетно и постоянно като миризма от собствени дрехи са му внушавали нещо? А може би — както един мой приятел твърди — някъде по звездите има такъв институт, където ни програмират и наблюдават. За всеки от нас — казва моят приятел — там има картон, вътре е вписано всичко, има си и специален научен сътрудник, който следи цялата работа и ежедневно я направлява. Поставя задачи, препятствия, прави си своите изпитания.

— Аз — казва този приятел, — моя отговорник много често го псувам.

— Защо? — питам и се усмихвам.

— Ами взе — вика, — да ми ги поставя едни...

И за това дълго съм мислил — как ние сме някаква опитна биосреда, някаква проба или нищожна частица от нещо огромно и невнятно; тогава обикновено си казвам защо се блъскаш?; къде искаш да идеш?; не ти ли стига това, че си жив, млад засега, всичко е просто, нормално и добре — защо не си гледаш живота?

И се е случвало — почвал съм да „си гледам живота“. Ям три пъти на ден. Лягам и ставам. Работя. Чакам да ме пенсионираат и да умра. Случвало се е, казах, не само веднъж, правил съм и това, докато някоя вечер, някоя сутрин, в един най-обикновен миг пред окото ми се изправи отвесният камък, магнитният, коленете ми отмалеят, пулсът ми се разбърза и онзи неописуем вик-шепот ме хласне отвътре като вълна...

И тръгвам отново — към поредното, нежеланото, неизбежното падане в неуспеха.

Все едно дали разумният мъж следва поръката на детето. Все едно дали тласъкът идва отвън. Тръгвам, защото така *искам*. *Добре ми е* като гледам високия ръб. Нима тези неща не са основание?

В началото ръбът се наричаше професор по химия. Страхотен учен! После той беше прославен спортист. Борец, световен шампион — някакво чудо! Все едно — никак не стигнах дотам. Не зная точно защо. Опровергах в някаква степен оптимистичната максима: „искаш ли много — успяваш“. Мисля, че исках до края. Не пощадох нищо в стремежа, всичко бях хвърлил по тази посока. А резултата — вече го знаете. Разбира се, по дългия път с многократното падане, с времето вече се сетих за много неща. Например за това, че не от всеки човек става всичко. Че има спортове, изкуства, професии, все едно — които просто някому се отдават, а другиму не. Че до върха стигат само онези, на които точно този вид се отдава и едновременно те жертвуват всичко за него.

Просто накрая се сетих, че изведнъж и за мен е дошло времето, когато повече зная, отколкото мога.

Това трябва да е било в рейса или малко преди, все едно — идеята да хвана някой друг и него да дигам нагоре, да му помагам, да не го оставям да падне, преди да е стигнал заветния ръб — тази идея ме подлуди! Вярвах си страшно. Не виждах как може да сбъркам. Аз

ли да сбъркам — който познава всичките начини за пропадане? Виждаше ми се невъзможно. Достатъчно беше само едно: да има кого да издигам. Да има един юноша като мен — загледан по същия начин в ръба, — когото да подхвана в изранените си от падания ръце. Какво съчетание, мислех си — в мое лице знаещият и неуспелият, в негово — можещият и младият! И каква по-добра почва от тези момчета тук, в интерната — недогледани, недовъзпитани, често изкупващи всъщност чужди вини — момчета жадни и оскърбявани, ловки и непреклонни, способни на всичко?

Глупакът аз — с такива луди надежди започнах...

Без да се сетя за най-простото и очевидното — впрочем мой много стар недостатък, — без да ми дойде на ум, че ако е било толкова лесно, те нямаше да са тук, в интерната. Та аз чак сега — след големия обир, след нашето пълно и гръмко колективно пропадане — помислих онуй, което и слепите знаеха: малолетни престъпници, сополиви бандити и кретени, типчета отсега и завинаги извън правилата. Извън обществото и закона. Извън тази стара и нова, променлива и вечна, окървавена и изконна, знайна и неписана книга за човешкото поведение, която Хомо Сапиенс си е платил твърде добре със своята срамна и велика история — от маймуната досега.

Стана дума за плащане — ето че и аз трябваше да платя сладостната си първоначална химера. И то по възможния най-горчив начин. Тъкмо след първото опиянение. Тъкмо след като вече можех да се кълна, че от тези момчета тъкмо аз ще направя едно малко, но истинско чудо.

Директорът ме повика към обед, последен — когато първите коментари и бяха затихнали. Той беше много спокоен. Посрещна ме прав, снизходителен, обърна ме гръб и така заговори.

— Какво мислиш бе... Бабов?

Свих рамене. Но той не ме гледаше.

— За какво... другарю директор?

Той помълча може би цяла минута и каза, загледан в прозореца:

— Ами за времето... за какво друго? Дали „ще запази характера си“ или ще има „променлива облачност, на места с превалявания“?

След това се обърна към мен и ужасно ми се изсмя. Не даже обидно. Убийствено. Като че ли това негово изсмиване уреждаше и приключваше нашите отношения, докато сме живи и двамата.

— Не ви разбирам... — пак свих рамене, много естествено и максимално неловко.

— Има си хас — каза той, — след като даже аз теб не разбирам. Ела нещо да ти покажа.

Приблжих се до прозореца и проследих погледа му навън.

— Забелязал ли си тая дантела? — каза директорът, като сочеше с очи голямата желязна ограда на интерната.

Опитах да се усмихна.

— Какво мислиш ти? Че е поставена там за украса ли? Или да спира топката, когато твоите приятели играят?

Той така произнесе думите „твоите приятели“, че трябваше да се обидя.

— Другарю директор — реших да се защитя поне с интонация, — аз все още не разбирам защо ме извикахте.

— И въобще няма да разбереш — каза той. — В това съм убеден още от първия ден. Само изпълнявам задължението си на директор. Трябва да те смърря, това поне разбери... Да ти се скарам заради поредния „тараш“ на лавката и даже да те накажа.

— Защо?... Каква връзка имам аз с този обир?

— Пряка, моето момче! — извика той силно. — Съвсем пряка връзка, ако не даже и подстрекателство!

Премигах и се втренчих в очите му.

— Ти, изглежда, знаеш как да се бориш и как да научиш тях да се борят, но от педагогика не разбираш ей толкоз! Ясно ли ти е?

Той ми сочеше с пръст връхчето на десния си показалец и като че ли се опитваше да ме хипнотизира.

— Защото твоите двама, д'Артанян и Гарибалди, направиха този „тараш“! Защото ти ги изостави, след като взе другите да се борят!

— Аз ги наказах. Те бяха наказани.

— Точно така. Сега те тебе наказват! Сега ти си наказан от тях! Сега те наказаха всички ни!

Гледах директора глупаво, все още не знаех какво точно говори. Изглежда, той схвана това и ми обясни.

— Виж какво, драги ми Бабов, аз не съм този... гад, който всичките, тук си представяте. Аз съм само първият поред нещастник в това училище, който през целия си живот е пълнил една каца без дъно!

И поради това съм научил няколко правила. Сега те извиках, да ти кажа най-важните от тях.

Директорът се закашля, след това си дигна единия крак на стола и продължи, облакътен на коляно.

— Първо, най-малката обида на когото и да било от нашите възпитаници води моментално и неизбежно до престъпление. Второ, престъплението е единственият начин, по който тези... наши възпитаници могат да отреагират своите преживявания. Трето, единственият начин да не ги обижда човек е непрекъснато, с всичко да ги обижда. Това е една *защита* за тях, разбираш ли? Четвърто, всички учители и възпитатели като теб, които внасят „нов морал и човечност“ в това училище, досега са се проваляли! Пето, най-голямото удоволствие на малолетния дегенерат е тъкмо това — да те подмами и да те сгромоляса! И шесто, и седмо, и сто и десето!... Достатъчно е да запомниш каквото ти казах сега, ако не искаш да се замислям над твоето преждевременно уволнение.

— Другарю директор, аз ви благодаря за напътствията, но, първо, все още не разбирам моята *собствена* вина за последния обир. И, второ, не съм длъжен да мисля така, както например мислите вие, нали?

— Разбира се, че не си длъжен! И — външно взето — не си с нищо виновен.

Той се наведе към мен и прошепна:

— А всъщност си! Ти разбунтува и без това разбунтуваните души на д'Артанян и Гарибалди, заведе другите в града, остави ги тук и те трябваше да си отмъстят! Толкоз ли не разбираш!

Мълчах, защото мислех. Този човек очевидно познаваше „материала“ отлично и в най-тънки подробности. Но не можех да възприема неговите съвети. По-скоро *не исках* да ги възприемам. Поне докато мога. Разговорът ни продължи в същия дух още малко, след това той ми обясни, че обирът изобщо не го е тревожел и че единствената му грижа съм бил аз. Предпазвал ме от увлечения и горчиви последици. Мислел за моето бъдеще. Бил съм все пак толкова млад.

Приказката му беше и умна, и добронамерена — в това нямаше капка съмнение. И все пак, когато излязох от кабинета му и след

минута видях някои от момчетата, аз бях отново и още по-дълбоко убеден, че никога, никога няма да мисля така, както мислеше той.

Няколко от момчетата бяха се скрили в една работилница и дебнеха от там всеки мой жест, всяка от стъпките ми по двора след излизането от кабинета. „Разсеяно“, за секунда аз зърнах очите им.

И в този момент сякаш пак зърнах ръба — моя ръб на скалата, недостижимия — който още по-силно ме мамеше. Мене и тях — тези великолепни нещастници...

Исках да мисля така, вярвах си силно — сега вече наистина знаех, че ще го мисля и ще го вярвам до края.

Докато паднем с момчетата заедно.

Или докато видя някой от тях на върха му.

Братче, колкото повече мисля, толкова по̀ ми се изяснява цялата работа, а колкото тая цялата работа по̀ ми се изяснява, толкова по-кофти е да я мисля. По този случай не знам какво да правя и накъде искам да изчезна изобщо. Да се разкарам. Но и това, щом го помисля сериозно викам си: „Къде бе, нашият, къде ще изчезнеш? Къде е това място, дето те чакат ей така, с пълна тепсия? Ти, щом тука не намери чалъм да прокопсаш, където си се родил, на какво можеш да се надяваш навън?“ И вече сто пъти се псувам, когато ми дойде на ум за изчезване, макар тая желязна ограда вече да ми е стегнала мозъка. Виж, по друго е да изчезна оттук, да се забутам на някой обекти да си бачкам, обаче защо да не изчакам разряда? Дипломата, паспорта и така нататък — глупости, от които, като помислиш, се състои животът на възрастните. А не мога да си остана вечно „дете“ и „хлапак“. Даже и да го бях искал.

Ей така, изчезвам на ум, връщам се, всичко останало тук върша като в несвяст и няма никакъв начин поне някога да съм весел. Защото освен моите собствени работи аз зная още толкоз излишни неща, че само те биха ми стигнали да ми е вечно обесен носът. Например цялата истина за тараша, който развали всичко, за Гарибалди и д'Артанян, дори за онова, което те в себе си мислят и се надяват, че никой не го знае. Специално тия копелета аз ги разбирам много добре. С Гарибалди заедно ни докараха, той беше направо дете. Името му е Закончо. Другото — Боткин. От майка му — Ботка. Той няма баща. Тоест, ясно че има, но не го знае кой е. Никой не го знае. Сигурно само майка му го знае, но той пък, нашият, отдавна не знае тя точно къде е. Ей такива истории. Това „Гарибалди“ не си спомням кой му го лепна, но тъй си му остана. Даже и даскалите му викат така. Ако питате мен, по-добро си е от Боткин, няма какво. Да не говорим пък за Закончо. Смешно е, знам, обаче тая жена — колко пъти съм мислил — трябва жестоко да е закършила по онова време, за да запише детето с това име. А запишат ли те веднъж... Впрочем Муруко ми каза, че когато ни изпишат оттук и всичко с нас вече е тип-топ, Гарибалди може да си смени името за паспорта. Никой не знае нещата по-добре от Муруко — говоря за всички неща изобщо. Това не бива много да се разчува, но той сам е бил някога в подобно училище. Имам сигурни сведения. От външни лица. То си е моя работа, откъде точно. И даже тогава, в онова училище, където е бил той, нещата са били несравнимо по-кофти.

Поне, както разправя онзи, който ми е говорил, а на него трябва да му се вярва. Та да тръгне Муруко оттам и да стане това, което сега е — представяте ли си какъв образ е той? Дай боже всекиму, дето викат.

Изоставихме Гарибалди, а за него ми беше думата. Веднъж му викам; „Абе, идиот! Някой път дали не си пребърквал на баща си джобовете, а?“

Понеже той беше от занаята „два пръста“ и като няма хабер кой е баща му, защо да не се случи?

Тогава той ми се разсърди и после не ми проговори три месеца. А по това време си бяхме съвсем неразделни. На един чин винаги сядяхме и нощем заедно спяхме. Аз бях тогава кльощав като гребен, а той много малък и така с него се топлехме. Голям клинчар настана и за двамата, след като му изтърсих оная глупост.

После той се унесе по леля Петрана, след туй се смириша с д'Артанян и така. Тая пък леля Петрана съвсем го беше объркала. Помня още първия път — копаехме в дезесето — как седнахме при жените. Бяхме петима, те ни поканиха да закусим. Възпитателят се писа нещо разсеян и ние, какво — бам до бохчите. Разпитваха ни това-онова, цъкаха — нали знаете бабини истории. А леля Петрана, като зяпнала Гарибалди, ще го изпие. Все с него приказва, чупи му залци, домати, крилце от кокошка. Той беше на десет тогава и — нали ви казах — дребничък като коте. Закуската мина, на другия ден пак се повтори, лелките търсеха нас, ние само за тях гледахме и така. Цяла седмица. Докато накрая тая Петрана взе да му вика „ох, маминото, ох, маминото!“ и все го галеше по перчема. А той уж бачкаше с нас, обаче все около нея. По-късно разбрахме (на Ганди му каза една бабичка), че тая Петрана била ялова, а умираше за деца. Къща си имали — тя и мъжът ѝ, — всичко си имали, обаче, дето викаха стринките, божа работа тая, с децата. (Както и с майките, ако например питате Гарибалди.) Все едно, спомням си, на полето тогава дойде Царо и ни разгони. Прати там други, нас ни засили в едни обори — сънят на леля Петрана, че има син, свърши. По същия начин, както свърши и шантавата идея на Гарибалди, че се е намерила някоя да му вика „ох, маминото“ ей така, безнаказано.

Мен питай, братче, такива сладки работи се наказват. Поне ако се съди от нас. И то се наказват не само веднъж и не само от едната страна. Работата е много по-сложна. Например тогава, когато леля

Петрана и Гарибалди се загубиха, той първо заприлича на пор. Не знам дали сте виждали пор. Как гледа, как бяга към дупката и тъй нататък — даже до миризмата. Озвери се съвсем това копеле. И започна да ги върши едни, дето ние, по-старите кокали, трудно можем измисли. Та го затваряха, та го биха — все тая. Мина цяла година, а може и повече да е било, докато малко от малко се укроти. И то, разбира се, временно. Понякога съдържанието на червата му кипва изведнъж и тогава става ужасен. Ето това е, което мисля, да речем, аз за тараша. И, кажете ми, как да се сърдя на Гарибалди? Мамка му и копеле, всичко добро в тоя свят бяга от него, като почнете най-напред от баща му, та да стигнете до това, как Бабов го изхвърли от отбора.

Същото се отнася за д'Артанян, ако не по-лошо. Той пък беше се сприятелил с един каруцар. Оня дядка умираше за него, а нашият — какво мислите? Чак ме е срам да ви кажа, но хайде, така и така съм започнал. Ей, нашият си крадеше и от този човек! Ама на най-общо основание. Каквото му падне. Веднъж аз го гепих, че му е свил чекията (с много хубава дръжка!) и му викам:

— Кретен, веднага да му я върнеш!

Той му я върна (разбира се, тайно, пак като кражба, само че обратна) и след една седмица му лепчоса едно секирче. Тогава Ганди разбра тая работа и му заши два шамара. Ама такива, че д'Артанян десет дена не чуваше. С лявото ухо никак, а с дясното — ако му викаш съвсем силно.

Та представете си комбинацията — Гарибалди и д'Артанян. Дето вика веднъж Аля: „Ние тука всичките, вие и ние, сме нещо такова, каквото е сянката. В живота има такива *невъзможно* хубави неща, че си мисля: трябва да има и лоши. Така, както има светлина и сянка. Корени и стебла. Денем и нощем. Лете и зиме. Сигурна съм, че трябва да има и двете, иначе не може да се премери ни едното, ни другото. Само най-важното не знам. Дали хората се раждат веднъж завинаги определени за сянката или могат да излизат от нея? Дочева казва, че могат, макар много трудно. Аз не ѝ вярвам напълно, защото тя си е в светлината. Тя не знае какво е на сянката. Не е била никога там. И затова не знам може ли да се излиза“.

Тогава аз мълчах. Въобще цялата вечер само Аля приказваше. И много по-късно се сетих, че може. Муруко например — Богданов — беше направил тъкмо това. Аз знаех. Но и по-после не казах нищо на

Аля. Защото какъв смисъл само да знаеш, че нещото може, ако не се опиташ да го направиш, щом е толкова важно и хубаво?

Сега съжалявам, че не ѝ казах. Тя щеше да се зарадва. Щях да бъда честен и убедителен. Толкова много бях си повярвал. Какъв глупак излязох, че не ѝ казах, като помисля. Защото никак не е малка работа тази, да можеш истински да зарадваш някого. Дори и с такива неща, на които ти сам вече не можеш да се зарадваш, тъй като, да речем, случило се е да преминеш зад тях.

Идеята да отида в окръжния комитет на Комсомола беше на Елена, а първата среща с Емилиан и Методи направиха Костов и Богданов. Те ходиха до града да купят апаратура за упражненията по физика и тогава се отбили при тях. Говорили два часа за мен, за момчетата, за възможностите да ни съдействува Комсомолът. Емилиан изразил пълно съгласие. Методи малко се колебаел. После, когато се запознах с тях, установих тъкмо обратното — този Методи Василев, който без друго отговаряше за спорта, се оказа изведнъж убеден мой съюзник.

— Аз не бях тук — каза той, — когато момчетата са направили сензацията в града. Тези борби организирахме ние и след вашето участие имахме намерение да ви потърсим. Специално да ви благодарим. Но трябваше пак да пътувам, а Емилиан все е претрупан с други задачи и така си остана, само с писмото.

— С какво писмо?

— Писмото, което изпратихме по вашия директор.

Не казах, че никой не знае такова нещо, но Методи бързо разбра какво се е случило. От този момент, без да говорим, ние с него твърде добре бяхме „си изяснили обстановката“. После говорихме дълго, за много неща. Преди да си тръгна, Емилиан, първият секретар, каза:

— То се знае, че ние можем да го притиснем този ваш директор, и тогава нещата биха се уредили бързо и лесно. Определеният отбор ще, изпратим, където искате, от наше име. Но най-напред това е не методът, по който работим. И най-важното — при едно... при един...

— Провал — помогнах му аз така спокойно, че сам бях изненадан от себе си. — Провал, какъвто с моите момчета винаги е възможен.

— Точно така, при един провал всички ние изгубваме позициите си, докато този немного гъвкав ваш директор ще се окаже изведнъж прав. Единствен. И още повече ще му се засили авторитетът. И още повече той ще налага своята политика спрямо момчетата. Разбирате ме, нали?

— Много добре.

— Тогава защо да му оставяме тази възможност? Защо рискът, който поемаме, да бъде за него шанс?

— Загубата — каза Методи — тогава би била двойна за нас. И за момчетата.

— То е все едно.

— Затова — продължи Емилиан — ние трябва да убедим директора да се съгласи. Да го спечелим по някакъв начин за нашата идея. Ето го Методи, на него можете да разчитате за всичко. То се знае — и на всички нас тук. Но Методи ще се заеме с това нещо специално.

Когато се разделих с тези умни, откровени и точни момчета от Комсомола — помня и досега, — аз за пръв път, откакто бях постъпил в интерната, се почувствувах извън сянката на директора. То беше за кратко време, но толкова хубаво, колкото поемането на дъх след продължително престояване под водата.

Мислех за този момент и по-късно, когато трябваше пак да се „гмурна в моите води“, и не ми беше никак трудно да си дам сметка, че битката, която бях започнал, щеше да продължи тъй до самия си край — под сянката на този директор и неговата вкокаляваща въображението ми „сериозност“, прокламирана всъщност, за да осигурява неговото собствено, относително при това равновесие.

Вечерта отидох у Богданов, където намерих и Костов. Имах намерение да им благодаря за техните разговори с Емилиан и Методи. „Мурука“ — както му казват момчетата — ме спря на вечеря. Имаше риба, уловена от него, и много хубаво вино от дюли.

— Пий две чаши, сине! — каза той, като се смееше. — И забрави, поне в този дом, всемогъщата сянка на Негово Величество!

Вече бях се усмихнал предварително — още на веселото му изражение и на бодрия от виното глас, — но на думата „сянка“ изтръпнах. Казах им какво съм си мислил преди малко и че съм поразен от същата дума.

— Той е ясновидец, Мурука — каза Костов с пълна уста. — Чете мисли. Винаги предварително знае какво ще се случи и така нататък.

Втора изненада за мене — не очаквах така леко и естествено Костов да каже пред него „Мурука“. Не знаех, че са близки приятели, при това на по-друга основа, отколкото като колеги и учители.

— Само един кусур има — продължи Костов. — Голям левак е като рибар! Четиристотин пъти годишно ходи да клечи край реката, а средният му годишен успех е от четири до шест кротушки. Ей такива.

Костов показваше пръста си, а „Мурука“ го гледаше с пълно презрение.

— А това в устата ти какво е, бе? А?

— Купил си я отнякъде — предъвкваше с много добър апетит Костов — или са ти я дали.

Богданов ми намигна и каза:

— Храни куче да те лае.

Вечерята и вечерта бяха за мен един малък празник. Чувствувах се сред приятели. Сред хора, с които се разбирахме просто, даже без много приказки. Беше крайно приятно да мисля за тях, за Емилиан и Методи. Казах го, а Костов добави безцеремонно:

— Този списък трябваше да започнеш с Елена, драги мои Дон Кихоте. Освен другото, което се отнася за нас, четиримата, тя е влюбена в тебе до ушите.

Искрено почнах да протестирам, но те не ми дадох думата.

— Питай го — Костов посочи с глава Богданов, — той може да каже какво ще се случи нататък. Нали ти казах, че е малко така. С духове разговаря.

— Духове сега няма да ви покажа, но ще ви направя по едно кафе и ще ви гледам.

Богданов отиде да прави кафе, Костов най-сетне спря да яде (рибата беше едра и чудесна), запали цигара и ми каза:

— Бабов, ти още си толкова нов, че не зная откъде да започна. Тя е... много дълга нашата тука. А може би и трябва да си нов, иначе...

— Иначе какво?

— Иначе щеше да знаеш колко е трудно тук всичко, за да си вярваш, че ще успееш.

— Не те разбирам добре. Ти сега отчайваш ли ме или ми даваш кураж?

— Нито едното, нито другото. Просто казвам, че съм ти приятел.

— Знам това още когато писа тройката на Ножаров.

— Детето ли? — той се засмя. — То беше истински подвиг. И за мен, и за него.

Преди да си тръгнем с Иван Костов, пихме кафе и нашият заместник-директор ни гледа.

— Ти си човек без бъдеще — каза той на Костов. — Няма нищо в твоята чаша. Ще свършиш като алкохолик. Ето, виждаш ли тоя тук, дето се е изплезил?

Но Костов гледаше не в своята чаша, а в чашата на Богданов.

— Да — каза той, — виждам. Един кит има тука, който се смее на един рибар с мокри гащи.

На мен Богданов ми предвеща мъки, неочаквани трудности и внезапна любов.

— По-добре да бяхте ми казали какво ще стане с моите борци. Ще станат ли борци или няма?

— Тая работа, драги ми Бабов — каза той, — зависи изцяло от теб и от тях. И съвсем никак от иначе красивите точки и кривулки в чашата от кафе.

Щяхме да тръгваме, изкуших се да осигуря нашето „съзаклятие“ още веднъж:

— А не зависи ли мъничко и от вас? От Костов, от Емилиан и Методи?

— То се знае, за това вече говорихме. Но запомни: преди всичко и главно от вас. От тях и от теб! Чувал си я оная, нали — господ дава, ала в кошара не вкарва. Отнася се за всичко. И за всички.

— За всички нас — издекламира артистично Костов, — в които вечно ще живее една частица Дон Кихот! Лека нощ, Мурук! Да сънуваш най-голямата риба, която никога и никъде не си виждал!

Има една песен, не знам дали я помните, тя почва така „Това е една песен, която ни събира, ти, която ме обичаше и аз, който те обичах, и ние си живеехме двамата заедно, ти, която ме обичаше, и аз, който те обичам“ и така нататък, и как после, уви, животът разделя тези, които се обичат, баламската и тихо, без много шум и морето изтрива по пясъка стъпките и въобще една тъжна история, ужасно много подобна на онова, което се случи тук с нас след успешното ни турне и идиотския обир. В ролята на любовниците, от една страна, Бабича и, от друга, ние — скапаняците.

И сега май че пак няма с какво особено да се занимавам, освен мислено да си тананикам тъжната песничка и да се чудя отново как може да се измислят толкова хубави думи за нещо, което някога с някого се е случило, а после се случва и с други, и как от тая голяма боза на живота накрая остава май само някоя друга хубава песен. Бре, майка му стара, викам си от време на време, за какво ли се блъска човек, а? И, мине не мине, току се хване за нова фантазмагория. Спомням си, когато бях малък, исках да стана летец. Шията си бях изкривил да зяпам небето. Белите дири на самолетите — бръмченето, парашутите... И все виждах как откопчавам каишите, каската, как отдолу ми махат с ръце, и като ги нагърча трите мотора нагоре...

А то — какво излезе от мен?

После лека-полека кандисах и на шофьор. Все тая. Оказа се, че съм се родил да дялам колци за стари огради. Да изкоренявам каваци. Да ме заключват, да ме ругаят и винаги да ме гледат под вежди.

Не ще и дума, най-голямото впрягане беше сега — с Бабича. При това глупаво, заедно с другите скапаняци. Всички вече си вярвахме, че не ни мърдат шампионските титли. Че пътуваме по чужбина, че вече уж сме някакви хора... Въобще нашите „измислени хубави спомени занапред“ — както веднъж беше ми казала Ася.

Казах спомени, та се сетих: думите по-горе не са от самото начало на песента, те са някъде по към средата. Началото беше така: „О, как бих искал да си спомниш времето на щастливите дни, когато бяхме приятели. Тогава, когато животът беше най-хубав“. И тъй нататък, срам ме е да го казвам цялото, защото този наш най-хубав живот трая само едно денонощие...

На всичкото отгоре следобедът се смрачи изведнъж, после пък заваля и даже от дърветата, гледам — наистина падат мъртви листа.

Точно както в хубавата, тъжна и проклета песен.

Сега накъде?

И все пак открих едно друго нещо освен натрапчивата, гадна идея за един пищов, с който можеш да си пръснеш черепа много набързо и да се отървеш не само от другите, но и от себе си. Това друго нещо е мисълта, че има още няколко души, на които им е също тъй ужасно кофти, както на теб, и като си мислиш за тях, не ти е чак толкова отвратително зле. Изглежда и Ганди се беше чактисал за тая подробност, понеже вечерта ми донесе два фаса и ме повика към склада на дърводелната. Там бяха Янко и Детето, седяха и си пасуваха. Киснахме тъй сума време и никой нищо не каза — същинско съвещание на глухонеми. Обаче — хайде обяснете ми вие това — после, като отидохме да си легнем, вече не ми беше толкова зле. Даже по едно време — не знам дали сънувах или още бях буден — изведнъж си помислих: „Спокойно, простак. Всичко минава, ще мине и това. Всяко чудо за три дни, най-голямото — за тринайсет. Важното е, че никой от нас — от отбора — този път не е сбъркал конците. Ако държим дълго така, все някога ще им дойде наум, че и ние сме някакви хора.“

И постепенно киселото в червата ми се разкара и взех да си мисля как ние отиваме и на други борби, как ги премятаме там копелдаците и как един ден ни нахлузват анцуга с НРБ на гърдите и... сърцето ми взе да подхвърля одеялото. Майчице, викам си, да вземе да стане ей това чудо...

И сигурно, защото беше съвсем тъмно и другите бяха заспали отдавна, аз някак си изведнъж го повярвах. И даже видях как сме строени в редица. Аз, Ганди, Детето и Янко. Всички в красивите анцузи. Всички зад белите три букви. И някакъв марш, и знамена на високи пилони — и тъй не можах никак да мигна до сутринта.

А сутринта стана още по-лошо, отколкото беше изобщо. Както стояхме из коридора преди часа на Бабича, Детето изведнъж отиде при д'Артанян и без един лаф да отрони, му заши два силни шамара. Знаете горе-долу какъв тупаник вади Детето — коленете на д'Артанян се подгънаха, той се свлече до радиатора и обърна белтъците. Всичко беше от ясно по-ясно, Детето искаше да му каже само едно: „Ей, копеле, откажи се от тия зулуми, понеже ни пречиш на състезанията“. Обаче Миризмата и Гарибалди се докачиха, единият ритна Детето

отзад, а другият го халоса в главата с тоягата за парцала. Тогава Ганди ги понесе и двамата, намесих се и аз и тя стана една...

Бабича ни завари в това положение. Трябваше да изсвири силно с уста, та да го чуем и да се спрем.

После влязохме в клас и насядахме, както му е редът. Тихи и кротки. Ако ни видеше някой сега, ще си помисли — овчици.

Ей, дожаля ми за тоя човек, даскала! Седна и той, гледа ни, гледа ни, пък се облакът на катедрата и хвана главата си с двете ръце. Има да е кибичил така поне десет минути. След това стана и отиде полека при Ганди.

— Защо се биеше? — пита го, ама съвсем тихичко, като в кино.

— Те... бяха... удариха Сандо в гърба — смънка го Ганди.

— Кои? — пита ни Бабича всичките.

Миризмата щеше да си затрае, но Гарибалди се обади.

— Аз — вика.

— Защо?

— Защото той удари него — Гарибалди сочеше д'Артанян.

— Ставайте, когато говорите с мене! — изрева Бабича с такова гърлице, че както се бях закротил, изведнъж ми се припика.

Тия наставаха по-бързо, отколкото обикновено. С тях стана и д'Артанян, стана и Детето.

— Вярно ли е, че пръв си ударил? — Бабича се приближи към Детето.

— Да.

— Защо?

Детето зачопли чина, запремигва и току взе да пелтечи.

— Той... знае... те...

— Аз питам тебе, не него — натиска го Бабича, ама яко.

Детето мълчи.

— Колко да чакам за една дума?

— Ами... за лавката. Сега... всички ще ни накажат. Няма да можем... Заради тоя!...

— Той е човек, не е „тоя“! — вика му Бабича и тръгва полека, с ръцете отзад. — Човек като теб. Като мен. Като Гаринчев, Янчулев...

Погледнах към Янко — не знаех дали не трябва да станем. Той не помръдваше. Много по-късно — месеци след това — ми призна, че у него в този момент думичката „човек“ и даже само гласът на

Константин Бабов, онова просто и страхотно „като мен, като Гаринчев, Янчулев“ му накарало и кръвчицата да замръзне. От кеф. От... не знаел какво точно. Също както и аз.

— ... Като всички останали!

Бабича си седна на мястото и продължи на говори така. Каза ни, че всъщност всеки човек е онова, което мисли за другите. Което прави за тях. Че всеки си получава накрая онова, което сам дава на другите. Ей такива едни съвсем прости неща, които вече си чувал сто пъти, а сега изведнъж изглежда, че ги помисляш сефте. Ужасен чешит, тоя Бабич, как да го опише човек — говори, говори, а ние само го зяпаме като халосани с мокър чорап. И накрая, когато вече мислех, че всичко с нашите състезания е завинаги изгубено, той си погледна часовника и стана. Каза, като че ли съвсем нищо не беше се случвало изобщо:

— Сега всички в залата. Участниците в боя — по трийсет и пет обиколки на игрището. Другите борци при тепиха. Хайде!

Питате ли ме какво точно почувствувах в този момент? За една бройка не ми изхвъркна сърцето!

Заинатените характери имат едно много важно предимство — нещо, което успях да открия едва тук и сега, при последното сгромолясване на мечтите ми. Това е огромното предимство на краткотрайното отчаяние. Разбира се, става дума за съвсем крайни инати — такива, които или се застрелват веднага след неуспеха, или пък „се надигат из собствените си развалини и започват отново със същите средства и воля“ — както се казва в едно много великолепно стихотворение.

Първият час при момчетата беше ужасен. Идваше ми да ги набия всички до един, като ги почна по дневника, от буквата „А“. Някак си успях да устискам, поприказвах им, колкото можех, след това реших изведнъж, че просто трябва да продължим всичко нормално. Всъщност нямаше никаква особена заповед на директора, която, да речем, забраняваше нашите тренировки. Нито някой бе заявил официално, че състезанията на моите млади борци се отменят. А и не виждах друг подобър начин да се укрепя разстроената психика на момчетата, освен редовните тренировки. Не беше минала седмица, когато една сутрин им казах:

— Трябва да усилим нашата подготовка. От днес преминаваме на системата и спортния режим за националните отбори. Ще поискам от директора разрешение да ви намали с два часа на ден трудовото обучение, което време ще прибавим към тренировките.

Не мога да забравя как ме изгледаха. Ганди преглътна и каза:

— Другарю Бабов, извинявайте, ама вие... наистина ли си вярвате?

— На какво?

— На това, че... Споменахте за републиканското...

— Е?

— Нищо — сведе очи Ганди. — Аз мисля... Ние така мислим, че...

— Няма да ни огрее — изгърси безцеремонно Гаринчев. — Бас слагам и аз, че тая няма да я бъде.

Всъщност самият аз не бях сигурен никак, че директорът ще разреши участие в републиканското. Затова бях писал на Юлия — моя колежка, чийто съпруг имаше отговорен пост в министерството. Молах я да му обясни всичко, което аз обяснявах в писмото, и да ме подпомогне само в това — да заведе момчетата на републиканското.

Вярвах, че ще успея, разчитах много на Юлия, но все пак рибата беше още в морето, момчетата стояха насреща ми без илюзии — какво можех сега да направя?

Каквото правех всеки път, когато нещо се изплъзва от моята власт и от ръцете ми — усмихнах се, колкото успях убедително и промених темата бързо. После започнахме тренировката. Последното, което казах по повод, беше:

— Всичко това не е ваша работа, господа. Вие мислете за тренировките и се пазете от двойки, защото с двойка няма да пусна нито един, ако ще и да се разплаче. Хайде, започваме!

Карахме я така, нямаше особени произшествия. От време на време Костов и Богданов идваха да ни гледат. Елена — още по-често от тях. С нея няколко пъти разговаряхме дълго, тя ме разубеди да искам от директора извънредните два часа за тренировки.

— Той мисли много повече за парите, които се харчат или печелят, отколкото за другите всъщност много по-важни неща. Веднага ще си направи сметката, че губи всеки ден по четиринадесет трудови часа. И то заради някакви тренировки, на които винаги се е мръщил.

— А ако някое от момчетата вземе шампионската титла? Когато почнат да пишат за него? За нас, за училището изобщо?

— И това няма особено да го развълнува.

Бяхме отвън, пред оградата на интерната. Попитах я:

— В такъв случай какво ме съветваш да правя?

Тя помълча малко и изведнъж се усмихна:

— Да ме заведеш тази вечер в града, ако нямаш някакъв друг ангажимент.

Сигурно съм я погледнал много глупаво, защото тя се засмя почти с глас.

— Имам рожден ден. Каня те да го отпразнуваме заедно.

Не знаех какво да направя. Едновременно всичко това беше и смешно, и не. Подадох ръката си така, както младши сержантът пред строя подава ръка на майора. Измънках:

— О, тогава... честито!... Желая ти всичко най-хубаво... Аз...
Защо да не отидем в такъв случай?

— Идеята не е моя — каза тя. — Щом съм започнала, нека да кажа поне всичко. Не знам даже дали сама щях... Момчетата

поискаха. Направиха ми подарък една покривка, бродирана от всичките. И пожелаха да те поканя. Аз обещах и ето че го направих.

— Интересно. Много... приятно — чувствувах на лицето си някаква странна и неудобна опънатост като от силен одеколон след бръснене. Въобще говорех глупости.

— А знаеш ли те какво казаха още?

— Да. Тоест не, разбира се.

— Момчетата казаха, че ти си най-хубавият учител, какъвто изобщо са виждали! И ме помолиха непременно да ти го кажа.

— Ама аз... Ти... защо така...

— И даже аз малко ревнувах, защото те обичат повече, отколкото мене. А са те виждали толкова малко.

— Много съжалявам. Тоест това е... радостно. В колко ще тръгнем надолу?

— Аз мога още сега. Но по-добре след половин час.

Разбрахме се така — след половин час на спирката — и се разделихме.

Когато се прибирах през двора, момчетата ме зяпаха от засада. Имах чувството, че живея в един стъклен кафез и никога от никого нищо не мога да скрия.

Когато много по-късно споделих тази мисъл с един мой близък приятел, той каза: „Това е моментът, в който ти си остарял“. Но това беше много по-късно, казах, сега съвсем не го знаех и бързах да остана сам.

Преди да излезем с Елена, попаднах пред някакво огледало. Оправях си вратовръзката двайсет и шест пъти. Разглеждах се като под микроскоп. Думата „хубав“, която ми бяха пратили онези нещастни момичета, казана така просто от усмихнатата уста на Елена, не ми даваше мира.

И тази дума имаше необятно красив смисъл, защото никой не знаеше по-добре от мен една малка, но твърде важна и очебийна подробност — аз винаги съм си бил грозен. Така бях се родил. Такъв щях да си отида.

Тая мадама Пудрата наистина не си знае силата, не помня дали ви обяснявах. Онова книжле, дето ми го беше бутнала по-рано, стана от четене на мекица. Представяте ли си как точно изглеждахме ние, когато нещо ни щукне да прочетем? Леле, сеир! Я си забол нос над книжлето, я си станал за резил. Обаче тоя път — не. Работата излезе съвсем друга. Пръв почнах аз — ей тъй, ама от чиста скука — и още не бях стигнал средата, когато Ганди ме пита:

— Какви са тия глупости? Да не си решил нещо професор да ставаш?

Какво да му обяснявам? Ако му кажа: „книжлето е бомба“, няма да ми повярва. Освен, викам, после да му го дам и на него.

— За какво са разправя?

— Ами за такива едни гяволи като нас.

— Я.

— Янки — викам. — После ще ти я дам и ще видиш.

— И какво правят?

— Нищо. Бачкат. Маризят ги от време на време. И те са заключени в интернат. Копелета, нали ти казвам.

И му прочетох на глас едно място, а той изведнъж се опули.

— Дай — вика — после и аз да я видя.

Че като се понесе онова ти книжле — след две седмици беше пачавра.

Лично на мен най-много ми се хареса това, че копелето тренираше като бясно! Бягаше от сутрин до вечер и си имаше авторитет. Шат вратата, отворят му я да тренира. Навън из гората. На свобода! Цар! Също като нас, когато ходихме до града да се борим. Ама как идеално го разбирам! Същото каза и Янко, после и Ганди, и другите. Въобще колко нощи сме си говорили все за книжлето. Например как най-големият кеф беше това, че четеш нещо за някого, а в същото време се отнася за тебе. Забелязал съм много отдавна — и другите тук също, — че книгите винаги са натъпкани с едни такива тиквеници, които въобще не ме интересуват. Ама хич. Или с разни дъртаци, които си нямат сериозен кахър, та си измислят всякакви щуротии. Или пък (най-често това!) с разни префърцунени господинчета, за които можеш да си помислиш, че изобщо не ходят по нужда. Добре де, викам си аз, щом са толкоз интелигентни, защо все за тях трябва да пишат? Не е ли по-правилно да се пише за нас —

барабите и копелдаците, — белким ни дойде акълът, та да станем и ние по-свестен народ? Каква нужда имат ония баровци от книги? Те знаят всичко, много са умни и благородни, все едни честни такива — могат да минат и без допълнително обучение. А ние? Да мрем ли? Или да чистим каналите и да си траем? Да се правим на още по-големи идиоти, отколкото сме се пръкнали на света.

Книги, викам, ама да се харесват на всекиго. Ей така, като тая. Ще кажете откъде знам, че се харесва на всекиго. Ами, първо на първо, аз я получих от Аля. Тя ми я даде. Значи, че я харесва. А Аля — мислете каквото си искате — не можеш да я излъжеш за книга. Нали ви споменах още в началото — тя е една жива, подвижна библиотека. Второ, щом са я издали, значи се е харесала и на издателите. Трето, превели са я на разни езици. И така, отгоре надолу та до нас тук това книжле всички са го харесали. Е, питам аз, не е ли така най-добре?

Виж, има едно нещо, което на мен някак си не допадна, като го четох. Нашият гявол, бегачът, беше с една класа по-силен от другите. И на голямото състезание (както очаквах и много исках да стане) взе, че ги сви всички. Даянеше пръв до финала. И точно тук, майка му стара — ако случайно сте чели книжлето и вие — копелето сервира един гаф. Ама най-страшният, който можеше да се измисли! Остави се да го минат. Нарочно. Ей така, искаше да загуби. Направи се на кретен. Ама истински, медицински кретен.

Това е, което аз не харесах. Развали ми се кефът накрая. През цялото време все си представях, че всичко се отнася за мене, че съм на едни много големи борби и само ги тръшкам наляво-надясно и когато дойде най-важният миг, всичко отиде по дяволите!

Не бих го направил. Това значи да убия Бабича и другите си приятели. Та аз бих пукнал от зор, но никога така... Как въобще?!... А оня — умишлено.

Все това мисля оттогава, а и с другите нали говорим — не мога хубаво да си обясня: защо онова копеле изведнъж се отказа? Толкоз ли нямаше някой, заради когото да победи или пък пред когото просто да го е срам, ако се изкофтира? Е, хубав шамар за директора, вярно, обаче светът според мен никога не се състои от един тъп директор, нали? Какво му пречеше на копелето да победи, да му се радват приятелите и пак да не обръща внимание на оня кютук?

Както и да е, книжлето е гот, обаче без тоя финал. Тук всички така мислим. И ако се случи на нас нещо такова — казвам ви отсега, — не очаквайте нищо подобно. На финал, братче, се мре — това знаем ние. Само че има един проклет лаф: „На бодливата крава господ рога не дава“. Та и на нас — кой ще ни позволи да се борим? Освен помежду си ей така из коридора, защото все някак трябва да се избива чивия.

Какво друго да ви разправам? Бабича и той вече се отчая, макар че се прави на весел. Пунтове. Не и на мене. Знам всичко за него, колкото и да е голям гявол. Даже знам и това, че взе да се утешава с оная филия Ленчето от другия интернат. Дочева. Но това си е негова работа. Тоест — извинявам се — тяхна. Ние тук между другото сме за пълна еманципация. Няма защо да се чудите. Нито пък да се питате откъде знаем интеллигентните думи. Защото мога да ви попитам: А вие откъде знаете копелдашките?

Вечерята с Елена мина така, както съм си представял подобни вечери от книгите. На отиване говорихме незначителни глупости, в ресторанта — на вечната тема: учениците.

Беше ми притеснено, макар че тя се държа повече от чудесно. Пихме вино и танцувахме. Не можех спокойно да държа очите си в нейните, освен за секунда, защото думата „хубав“ ме караше да се чувствам като без дрехи. Най-приятно от всичко беше това, че тя вярваше искрено в моите илюзии за момчетата. Беше готова да се обзаложи, че рано или късно аз ще извадя от интерната републикански шампиони и големи борци. В този момент ми се искаше да я разцелувам. Казах ѝ го на смях. Тя — също на смях — каза, че нямала нищо против.

— Още повече, че днес ми се полага, нали?

— Разбира се! — допълних аз.

И ставаше още по-невъзможно да я целуна. Просто нямаше как, защото твърде много се разбирахме. Всичко беше прекалено наред. Нищо не виждах за преодоляване. Цял живот бях се тренирал срещу противници, които се бранят. Освен физическите хватки на борбата, изглежда, и характерът ми бе станал такъв — бранещ се от атаки, атакуващ срещу някаква отбрана. Как да посегнеш на някой, който просто стои? Гледах я усмихната срещу себе си, мила и добра, хубава (истински, не като мене) и си припомних случая с моя приятел боксьор, който загуби финала на европейското първенство точно по същия начин, както губех сега аз.

Моят приятел водеше отлично до средата на третия рунд, всички вече го виждахме шампион, когато внезапно получи удар над диафрагмата и рухна. Десетте секунди не му стигнаха да се изправи, противникът му спечели мача и титлата. Още в съблекалнята той ми обясни — с червено-лилаво лице — как е станало всичко. Впрочем аз също бях го видял. Двамата са в атака, размяна на удари до пълно изразходване, но чисто — съдията няма основание да се намеси. Идва един миг, в който силите от двете страни са изчерпани. Боксьорите си вплитат един в друг и спират. След крачка назад и на двамата те продължават играта. Обикновено съдията, когато забележи клинча (вплитането един в друг), командува „Стоп!“. Боксьорите трябва да спрат всякакви действия, след това той командува „Брек!“. Те се отделят един от друг с крачка назад и след командата „Бокс!“ започват

отново играта. Този път, за който става дума, съдията не каза „Стоп“ — нещо, което също се случва. Боксьорите трябваше да действуват по неписания, естествен, инстинктивен закон — сами да се разделят, да отстъпят назад и тогава да почнат отново. И нашият приятел направи точно това — отдели се, готов да отстъпи назад. В този момент дойде фаталният удар — оказа се, че противникът е имал още капчица сила и че е можел да напада незащитени. Впрочем скърцането на зъбите от страна на моя приятел беше не толкова за изпуснатата титла, колкото за това, че са го свалили по непочтен начин. Формално обаче и фактически законно, тъй като нямаше никаква команда от съдията.

В същото положение сега аз се отказвах от титлата „целувач“ срещу хубавата и усмихната Елена. В началото, когато смътно съзнавах всичко това, разговаряйки с нея за други неща, изпитвах онази засилваща се неловкост, присъща на разочарованите от себе си, но по-късно заедно с виното (и може би тъкмо от него) реших, че е по-добре да загубя, отколкото да спечеля, нападайки беззащитни.

А как мечтаех да мога да ѝ обясня всичко това...

Прибрахме се късно с такси. Изпратих я до вратата. Тъй като тя бе платила (след много упорита битка с моето разбиране за кавалерство и стократно повтаряне, че има рожден ден), поканих я пак да излезем.

— Кога? — попита тя.

— Ами когато искаш. Когато си свободна.

— Аз винаги съм свободна.

Не знаех какво да река.

— Избираш си един ден и ми казваш.

— Добре. Може да е и скоро.

— Когато искаш.

— Аз... пък не те попитах колко навърши тая вечер. Не е неловко, нали? Много си млада, за да е неловко.

Елена се усмихна, помълча малко и изведнъж стана малко сериозна.

— Двайсет и шест години — каза тя, — три месеца и осемнайсет дни.

— Моля?

— Днес навършвам точно дваайсет и шест години, три месеца и осемнайсет дни — повтори тя. — Лека нощ, Коста.

И се прибра.

Казах „лека нощ“, когато вече я нямаше.

Прибрах се със самочувствието на лъв.

Но това не трая много дълго, защото още същата нощ, когато си представях как отново се виждаме, как всичко с Елена е още по-хубаво, разбрах изведнъж, че целуването пак ще се отложи. Тук бях много силен — сам и в леглото, — но там, с нея, работата беше съвсем друга. Помислих си кога ще бъда силен изобщо — толкова и пред другите, колкото сам? И ми трябваше само секунда, за да го знам окончателно: когато докосна ръба. Все едно аз или някой, подпрян на ръцете ми. И пак забленувах за успехите на момчетата, разговарях мислено с тях и с директора, съчинявах до Юлия следващото писмо.

И дълго гледах облаците в прозореца с блестящи от месечината краища и отново обяснявах всичко на всички — толкова просто и убедително, че те нямаше как да не се съгласят.

Наистина защо така — в представите на човека — всичко е просто и лесно? Какво е това, което стои между нас хората и ние много рядко успяваме да си кажем един другиму всичко? Защо мисленият контакт с другите е неизмеримо по-съвършен, отколкото онзи, който в действителност се постига? Всички сме българи, всички живеем на този прекрасен, неголям къс от земята, всички зависим от всички — какво имаме да преодоляваме помежду си?

Ах, как хубаво всичко обяснявах сега на директора — сам в стаята, в тъмното и в леглото — как той ме разбра идеално; държах му ръката по братски, гледах го право в очите, така, както и той гледаше мене.

Сънища, сънища...

Красиви мои илюзии... Директорите всъщност никога не те гледат тъй; никога ти, подчиненият, не ще хванеш по братски ръката им. Слушай, на тебе ти трябва една сила, те само пред нея се укротяват. Изведнъж стават сговорни и добри, умни и отзивчиви, щедри и великодушни. То и това е игра всъщност, както и цялото им високомерно „директорство“, но по-добре една игра на доброто, щом няма другото съвършенство.

И тъй — сила! По всички закони на битката. Ловко и неотстъпно. Дръзко и деликатно. Въобще силно.

Не можах да заспя дълго. Гледах небето в прозореца и си помислих как въздухът също така е невидим, но съществува около земята. Като онова, което ни пречи да се доближаваме и да се разбираме идеално. Сетих се още, че който се опита грубо да преодолее онова невидимо нещо, в което е обвит другият, може да изгори. Както горят метеорите. Жалко и много красиво. А може би смислено за нас, живите, които тъй или иначе неизбежно се стапяме. Както и да постъпим в живота си.

Тогава защо човек да не остави поне една много гореща и ярко светеща диря?

Е, здрасти, обаче Царо не кандиса с нашия даскал. Никакви два часа на ден — не даде и дума да се обели. Понеже ще загуби тия часове от нашето бачкане, а той живее на тоя свят само сметки да прави. Сигурен съм, че ако му кажат да хвърли под влака някой от нас и ще му дадат мангизи, изобщо няма да мисли. Направо ще ни строи между релсите по трима-четирима на всяка траверса. Без да му идва на ум, че ние него можем там да го бутнем, и то не за мангизи, а ей така, само за идеята.

Казах идея, та се сетих: Ганди даде една хубава идея. Вика на Бабича:

— Не може ли тогава, щом директорът не позволява да ни освобождават, ние да си тренираме вечер?

Бабича помисли малко и се съгласи. На нас чак на другия ден, когато започнахме, ни дойде в глупавите мозъци, че по тоя начин отнехме на човека свободното време. Детето измънка:

— Другарю Бабов, ние... така... не сте длъжен всяка вечер тук с нас...

Стана му кеф на даскала. Нищо не каза. И така продължаваме досега. Вече три седмици. Ама на най-големите обороти! Всички сме смъкнали по един-два килограма. Ако продължаваме тъй, всеки ще се набути в една категория по-долу.

Републиканското е след четири дни, което значи, че го изтървахме окончателно. Вече и да ни пуснат (няма такъв филм), пак не можем да участвуваме. Защото, първо, не сме картотекирани като редовен отбор и, второ, не сме се записали в срока. И тъкмо затова всички се чудим — защо Бабича толкоз се е разтичал? В последно време тоя човек нещо е бръмнал — същинска оса. Все бяга, все нещо урежда. Муруко и физикът май му помагат. Искам да кажа, те са на наша страна. Муруко въобще (това просто е един роден арабия), а Костов се зарази след борбите. Още когато пробута терцата на Детето и аз казах: „Тоя вече го завербувахме“. Така си и стана. С една дума, по въпроса за кадрите всичко е ясно, само не се знае по какво тичат агентите. Изприщихме се да мислим и — нищо. Така щяхме да блеем до края, ако не бях се видял с Аля. Миналата нощ, когато нещо изведнъж страхотно ми писна от мислене и викам на Ганди с око: „Айде!“, той нищо не каза и аз мислех да изляза без него, обаче някъде към дванайсет и половина, когато всичко наоколо бе вече мъртво,

гледам — Ганди се изнизва към тоалетната. Надигнах се в леглото и той даде знак. Чаршафите и тъй нататък, това вече го знаете; когато бяхме в дерето, питам го:

— Ти защо нищо не каза, когато ти смигнах?

Ганди извади два фаса с филтър.

— Абе какво да ти кажа — ми вика, — аз бях решил да не рискувам.

Дадох му моя чакмак, защото този чакмак е чакмак номер едно в целия окръг. Най-малко. Янко ми го направи, когато беше в ковашкия цех. От една шведска пила. Няма какво да говорим. Понякога кремъкът дава искра, преди да замахна с чакмака. Никога не ги държа заедно в един джоб — страхувам се да не избухна. И тъй нататък. Сега вече сериозно — палил съм не само веднъж изобщо без прахан. С едно парче от ризата или от чорапа, което трябва да се начука с два камъка, докато се разкълчици на пух. Може да ви е чудно на вас с газовите запалки, защо ние тук палим с чакмаци, но работата е съвсем проста. Самият чакмак се прави веднъж и завинаги, не струва нищо. Кремъци се намират по къра, както и гъби за праханта. А за кибрита все пак трябва стотинки. Второто удобство е това, че при внезапните проверки на нашите джобове гореспоменатите вещи не се конфискуват от даскалята. Виж, малко по-трудно е да разпалиш с чакмак истински огън, но и то не е невъзможно. Просто е необходимо да знаеш, че за това трябва сухи фъшкии, след което, разбира се, да си ги и набавиш. Разжарената праханчица прилепваш добре до фъшкията и почваш яко да духаш. След това малко слама или парче вестник и — айде готово. Гугутки сме пекли по същия начин, убити с ластични прашки. Не че сме толкова гладни, а за самото изживяване, както каза веднъж Гарибалди. За пинч.

И си седим значи двамата с Ганди в дерето и той ми разправя, че мислел сериозно да не рискува. Да не излиза въобще.

— Мимето — викам — няма ли да се цупи?

— Нека се цупи. Ако ни гепят, всичко отиде на кино.

— То и без това — викам.

Ганди затрая, изпушихме си цигарите и решихме да свирнем. Забележете: първо така си седим двамата и след това се обаждаме на мадамите. Винаги. Не знам точно защо, а съм опитвал да си го обясня. Изглежда тая най-първа глътка от свободата — след като оградата

остане зад теб — не искаш да я делиш с никого. Дори и с някоя твоя мадама. Най-добре ти е сам в този момент. Или най-много с някой приятел. Седнеш си някъде из шубраците и си зяпаш. Най-дребни и глупави нещица от живота. Листо, камъче или трън. Някой баир или дърветата. А ако е сухо и си легнал по гръб — облаците, звездите и небето. За какво ти е мадама? Да ти отнеме всичко това ли? Защото мадамата — и най-много твоята собствена — е малко от малко нещо като ограда, която те обикаля от всички страни. И тя е една несвобода — извинявайте, че така се обаждам, от моята възраст и положение.

Отидохме да им свирнем. Ганди като улулица — това е техният знак, а аз — като бял лаландък.

Веднъж Аля ме пита какво е това бял лаландък, след като ѝ обясних, че моят вик ще бъде еди-какъв си, като песен на бял лаландък.

Тогава аз казах:

— Животно.

— Сигурно — ухили се тя. — Не очаквах да кажеш „растение“.

Питам какво точно животно.

— Риба — викам аз.

— Опасен си, ей. Лъжеш колкото оттук до Кинор.

— До къде?

— До Кинор — хили се тя. — Не го ли знаеш къде е?

— Не.

— Ами където живеят белите лаландъци.

Така ме върза тогава госпожица Пудриери, обаче аз продължих да ѝ свиря, като имитирах все тази песен на белия лаландък.

Друг път беше ме питала защо лаландъкът е бял, тогава ѝ казах:

— Ние се виждаме само на тъмно. Ако и той беше черен, нали веднага щеше да се загуби?

Тогава тя ме целуна.

Е, свирнахме, постояхме така още и мадамите не дойдоха. Сигурно тоя път нещо не можеха. Към два и половина се прибрахме обратно. В кенефа пушеше Янко.

— Какво става?

— Нищо.

— Видяхте ли някое от момичетата?

— Не.

— Трябва някак си да се видим. Елена Дочева знае за Бабича много неща, а от нея те пък ще знаят.

Уговорихме се на другата нощ пак да опитаме да се видим с някое от момичетата и си легнахме.

Преди да заспя се сетих отново за онзи случай, когато обяснявах на Аля защо лаландъкът е бял. И как тя ме целуна. Тогава май беше много по-хубаво, отколкото който и да е случай, с който и да е било друга мадама. Дори по-хубаво и от онези фиести, в които сме правили ама съвсем всичко. И после много бързо сме го забравяли, като че ли не е било истина.

И ми беше приятно да мисля, че утре през нощта ще видя (може би) Аля, и то ще я видя наистина, и си повтарях: „Така е, защото тя знае от Дочева нещо за Бабича и ще ми каже веднага, затова ми е толкова приятно“, а същевременно много добре знаех, че няма да мога да се излъжа напълно, защото ми беше приятно и не само заради туй.

Може би за пръв път така ясно разбирам, че поражението е най-тежко като предчувствие. Като факт то вече е минало, отгоре му се трупат надежди, анализи, планове — като че вече толкова не измъчва. Както всъщност и радостта от победата — също преди онзи миг на увенчаване. Нима може да се сравни дългото време на трепетната надежда, времето на онези горещи вълни от увереност, сладък страх и красиви фантазии с паметната, но къса секунда на екзалтация?

И тъй, бих могъл да си кажа (и даже да си повярвам), че сега аз съм отвъд. Зад факта и на това поражение, където според новото ми убеждение вече не е толкова страшно. Където има надежди, амбиции и най-важното — мисъл за следващата атака.

Добре. Да видим какво остана от оръжията.

Най-напред: аз съм тук.

Момчетата — също.

Има ли нещо пропуснато?

А нещо загубено досега има ли?

Е, само шансът да ги покажа на републиканското. И да окича нашия интернат с няколко титли. Нещо, което щеше да отвори големия път пред момчетата. Нещо, в което даже и самите те не са още убедени напълно. Което все още знам само аз. Ах каква луда сила е туй — да носиш в един миг прекрасната тайна само ти. Единствен. Защо бързам наистина? Защо ми е всичко това още сега? Така или иначе то няма как да не стане — защо трябва да ме боли толкова само заради едно отлагане?

Носех моята тайна и тези мъчни въпроси навсякъде, денонощно. Всичко останало извършвах като робот. Така писах на Юлия още веднъж, така излизах с Елена, така отидох оня ден при директора и му поисках парите за телевизора. За моя изненада той се държа по съвсем друг начин. Попита ме:

— За какъв дявол ти е на теб телевизор?

— Има много неща, които...

— Знам какво има — прекъсна ме той с удоволствие, — питам те: защо тъкмо ти настояваш за телевизор?

Знаех, че знае, че поне подозира, затова по най-простия начин си сложих коза на масата.

— Сега ще има предавания от републиканското. След това ще има голям международен турнир в памет на Дан Колов. Бих искал

моите борци да могат да гледат тези състезания.

Директорът се засмя (може би се зарадва на моята безцеремонна откровеност) и неочаквано каза:

— Слушай бе, Бабов, ти все така говориш, като че ли...

Той млъкна.

— Като че ли какво?

— Ами „моите борци“, „моите момчета“, като че ли те са твои... синове!

— В известен смисъл това е така, другарю директор. Защо да не говорим открито?

— Виждам, че си открит, зная. Един от твоите недостатъци е това — да бъдеш прекалено „открит“. Но не мислиш ли например, че в известен смисъл тези... момчета са... наши? Не само твои.

Недоумявах. Не знаех какво да му кажа. Свих рамене.

— Те бяха тук — продължи той — и преди тебе. За тях сме се грижили всички. „Моите“, та „моите“... Е, добре, твоите... Щом са си твои, купи им телевизора ти!

— Мога и това да направя. Имам колкото за един телевизор. Но смятам, че... не е редно.

Той се засмя. Каза:

— Добре. Гледай си работата. Ще видим, ще... такава...

На другия ден ни извика с Костов и даде подписа си за парите. Използувах случая и стрелях още веднъж, твърде самонадеяно. Поисках две от момчетата да ни придружат до града да помогнат при товаренето на големия телевизор.

— Какво? — каза директорът, докато търсеше по-благовиден отказ.

— Гаринчев и Саботинов — предложих аз. — Те са...

— Добре де, добре — директорът махна с ръка. — Знам ги какви са. Всички ги знам! И онези, които още не са постъпили тук — и тях ги зная какви са! А ти пък знаеш, че отговаряш нали?

— Моля ви се, другарю директор!

Така той разреши. Всъщност сам вдигна забраната над възпитаниците да не се излиза зад оградата по какъвто и да било повод. Кое то беше и моята истинска цел.

На отиване към града неочаквано получих отговор на собствения си въпрос: защо така внезапно директорът бе променил своето

поведение? Гаринчев ми разказа как няколко от борците тренирали сами в дърводелната върху талаша, когато внезапно влязъл директорът.

— Стани! — изкомандувал Иван Саботинов.

Всички се изправили и застанали по местата си тихо и чинно. „А Царо се опули — както каза Гаринчев — и половин час мига насреща ни“.

— Какво правите тука?

— Тренираме.

— Нали си имате зала и тепих, защо се ровите из талаша?

— Другарят Бабов не ни разрешава да тренираме там извън определените часове.

— Другарю директор, може ли вие да му кажете да ни пуска в залата и сами? На наша отговорност за всичко.

Той излязъл, без да отговори.

Цитирам Гаринчев: „Значи това «другарю директор», дето му го тръсна Детето, направо го грогяса! Той не е чувал такава дума от нас, откакто се е родил! Омекна като малеби, другарю Бабов, честна дума ви казвам. Той си знае, че е «Царо» и че ние го мразим колкото си искаме, а сега изведнъж: «другарю директор!» Гледаме го от дърводелната, върви като пуяк из двора!“

— Няма да говориш така за директора! — казах му. — Ти и за нас значи така ще говориш в гърба ни.

Момчето ме погледна много учудено. Саботинов го сръга незабелязано. След дългия учуден поглед към мен Гаринчев каза безстрастно:

— Извинявам се, другарю Бабов.

И добави тихо:

— Аз... можех и да не ви казвам нищо.

За сетен път се попитах: вярвам ли вече в това, че толкова тънко чувствителни могат да бъдат само оскърбените? Че само унижените стават по-късно истински предани, откровени и деликатни? И изтръпнах от мисълта: щом човекът стига до своите добродетели по обратния път, тогава да живеят всички пороци на младостта.

Тоя сандък, пълен с картинки, музика и говор, с футболни мачове, бокс и борби, се оказа най-голямата дяволия, която Бабича успя да измисли в последния месец. Гадното положение, в което бяхме изпаднала всички след случая с лавката, бързо-бързо се промени. Първо, Ганди и аз ходихме до града, за да вземем сандъка, много преди срока на общото наказание. Второ, физикът монтира тая магия в голямата зала, където всички имахме право да влизаме. И така леко-леко се омешахме с даскалята да зяпаме заедно нещо интересно. Въобще хавата нещо омекна, особено когато започна републиканското. Ние, от отбора на Бабов, бяхме нещо като герои. Докато гледахме, често ставаше дума и за нас.

— Та тия — вика веднъж Царо и сочи екрана — не са нищо особено! Така ли е, Бабов?

— Не знам как е, другарю директор — вика му Бабича. — Аз знам само едно: че нашите момчета щяха да донесат най-малко три или четири титли.

— А?

Царо сякаш се събуди от сън.

— Тия ли, бе?

Той ни посочи с глава.

— Точно те, другарю директор. Ножаров, Саботинов, Гаринчев, Янчулев, Златанов... Можех да се обзаложа за всички.

Царо се опули насреща ни, а ние тихо така се поизпъчихме и още повече се съсредоточихме в схватките на екранчето. Тогава стана първото чудо от цялата оная серия чудеса, която тепърва започваше. Това малко чудо бе, че Царо се ухили. Като една ряпа, казвам ви. Гледа ни и се хили, ама така, че още малко и кажи-речи щеше да ми стане за една бройка симпатичен. Толкова чудно и смешно беше това. Царо да ти се хили като нормален човек, че оня тъпанар Детето също се ухили, и то гласно — въобще той изведнъж измуча като вол. Разсмяхме се всички и така нататък, после Царо вика отново:

— Значи ти, Бабов, мислиш сериозно, че тия тук... нашите... А?

(Ниц! Чухте, нали? „Нашите“ — вика. Тоест вече и Царо се пише приятел!)

— ... Могат така нещо... А?

— *Можеха* — каза му Бабов така баламски и хитро, че на оня изведнъж му се смръзна фантазията.

— Ти какво? — вика му Царо. — Искаш да кажеш...

— Че ако не ни бяхте спрели, ако бяхте ни пуснали да участвуваме, щяхме да донесем в нашия интернат три или четири златни медала. Тия — той посочи екранчето, където в момента се бореха двама леваци — са очевидно по-слаби от тия — сега Бабича ни посочи пък нас, с палец, небрежно, назад през рамото си.

Ей това най-му обичам на този човек — знае точно кога да нападне. Колко ли време съм мислил все за това, че хората — всички — в продължението на дългата си история са навикнали много добре да се бранят. Винаги и от всичко. И е голям майсторлък да уцелиш онзи момент, в който е най-добре да атакуваш. И в игрите, и в борбата, и в живота. Например (една моя тайна) на мене това ми е най-големият номер. Аз не съм кой знае колко физически силен, като да речем Ганди или Детето, обаче съм жилав и знам някои хитрости. Не говоря само за хватките, които се учат при тренировките. Става дума за нещо като стил или характер, не знам точно как да го кажа — може би става дума за нещо като *философия* на борбата и въобще на самия човек. То не се учи, само може да се усъвършенствува. То си върви ей така с тебе, без да знаеш точно откога. Та моята философия си има основни камъни, върху които стои всичко останало. Един от тях е този — да се атакува (и то много жестоко!) точно в късичката секунда, когато другият се е отпуснал. Това ми е най-старият номер и когато постепенно забелязах, че и Бабов е точно такъв, казвам ви, умрях си от кеф. Между другото той в мене харесва най-много това. Веднъж дълго говорихме. Обясняваше ми колко е важно, след като умееш да уцелиш момента за нападение, да не позволиш *тебе* да те нападнат в този момент. Тоест да имаш защита срещу собственото си оръжие. Тоест, другото от моите основни философски положения. Но аз това не го казах на Бабича, защото не ми беше удобно. Въобще не зная как е с вас, но аз например си мисля далеч, далеч по-умни и приятни неща, отколкото мога да кажа. Когато и да е, пред когото и да било. Даже по този повод съм мислил, че говоренето (което се чува) е като едно хубаво момиче, облечено, и то не в своите дрехи, а мисленето (което си остава само в теб) е като същото това момиче, но без никакви дрехи, дори без своите собствени, а така, както го е майка родила. Все едно. Думата ни беше за друго — как Бабича е гений по уцелване на момента за нападение, как каза на Царо в очите, че той всъщност сам е виновен за няколкото

изпуснати златни медала. И Царо беше убит. До такава степен, че почти му стана *неудобно* пред нас. Все пак (това си е Царо) той каза:

— Не аз съм ви спрял, Бабов. Те сами се лишиха от участие, много добре знаеш това.

— Те не са участвували в... оня случай. Никой от тях.

— Все едно — Царо махна с ръка („край на въпроса“), — за това сме говорили вече.

И се съсредоточи в борбите по телевизията.

След малко Богданов каза:

— Значи, Бабов, ако... такава... Ако бяха участвували нашите, сега щяхме да ги гледаме по телевизията, а?

Той сам се зарадва на идеята си и също ни се ухили. Разбира се, далеч по-приятелски от Царо. Малко нещо дори заговорнически. Това си е Муруко. Вари го, пече го — ей такава душа има. За една бройка не му намигнах. Просто окото ми само искаше да се свие, още като му зърна добряшката мутра.

А ония там, на екрана, наистина бяха леваци, чак не ми се говори за тях. Когато претендентите за медали от категорията на Ганди започнаха, всички ние погледнахме в него. А той погледна само към мене и към Бабича. И ми се стори, че ей сега ще си стрие на прах зъбите — така беше си стегнал ченето. Майчице, да имаше как да го видите... Никакъв начин нямам да ви го опиша — как тоя човек се смали върху стола, как пожълтя изведнъж като глина и само шията му се източи напред, към екранчето... Една ловна кучка бях виждал веднъж — група ловци се събраха една сутрин до угарта, където ние работехме. То беше отдавна, имаше още десет или петнадесет кучета, аз и досега помня само това как тази кучка трепереше, как влажният нос се надбягваше с бързите ѝ очи — пушка, ботуш, камъче и тревица — господи, атом по атом кафявата кучка искаше да опипа света, да го види така, както никой не го е видял преди нея, да го погълне целия с миризмата — точно сега, точно в този момент, когато започва великата лудост, за която животът ѝ беше предназначен.

Ганди, моят приятел, сега изглеждаше тъй, сякаш кафявата кучка му беше сестра. Помислих си го, зарадвах му се и видях, че те — кучката и Ганди — физически си приличат ужасно. Огромни гръдни кошове. Тънки крака. Шии като на птици. Кафяво, меко тъмен цвят на копринени хищници и една привидна патравост на походката, която

сякаш бе дадена да покаже, че тези тела съвсем не са създадени само ей тъй, за безобидна красота.

За какво всъщност беше създаден Иван Саботинов — моят приятел, нашият Ганди?

Да го заключат тук, да го ругаят, да работи и да яде. Да чака да остарее и да пукне накрая — така ли? Това ли е животът на човека?

Аз за какво съм създаден?

Александър Ножаров — Детето?

Янко Янчулев?

Любо Златанов?

Аля, Мимето, другите?

Въобщо ние, виновните. Нередовните. Неблагонадеждните. Опасните и безперспективните.

„Царете на другия начин“ — както веднъж ни нарече един важен и много надут тиквеник от министерството.

Тогава защо се раждаме въобщо?

Защо не ни изчистят за една нощ всичките?

Няма ли *някакъв* начин да бъдем смятани за нормални.

Никога ли...

Детето изпъшка страшно и стовари лапата си върху най-горната пречка на стола. Тя се счупи с трясък. Той се огледа глупаво и си излезе сам, преди го изпъдят. След това стана Ганди. Станах и аз. Излязохме от залата.

Оставихме праведните да си бъдат сами — и на екрана, и срещу него.

След счупването на стола и мълчаливата, отчаяна „стачка“ на момчетата директорът свика съвет. Методи бе идвал три пъти при него.

— Това не е... — каза той, — не го смятайте за редовно събиране. Искам само да обсъдим ако... можем да решим да ги пратим борците на Бабов, а? Какво мислите? Да ги пратим на някое състезание, а? Ако няма... ако вие всички смятате, че те... защо пък да не ги пратим, а? Какво ще кажеш, Бабов?

— Скоро няма никакви състезания, другарю директор.

— Как така няма?

— Просто няма. Нашият шанс беше републиканското. То мина.

— Ще дойде друго — каза Богданов — ние щом решим веднъж...

— И какво — директорът се втренчи в мен, като че ли никога не бе виждал лицето ми. — Няма, казваш...

— Не.

— Хм.

— Има световно първенство за юноши.

— А! Ти...

— Момент — позволих си да го прекъсна. — Преди него ще има подборни състезания за определяне на националния отбор, който ще замине.

— Къде ще замине?

— В Токио.

Той се засмя искрено.

— Токио ли? Тия бандити? — Директорът продължи да се смее, засмяха се и други. — То като оня... те не го пускат в селото, той пита за поповата къща!

— За Токио ще заминат онези борци, които се излъчат като най-добри в подборните състезания. Нашите могат да участвуват. Аз ви казвам само какви състезания има тази година.

Хвана ме яд, че за момент запелтечих, но Костов се намеси и ми помогна.

— Той казва, че това е една възможност да ги пробваме, нали Бабов?

— Точно така.

Благодарих му с очи. В това време директорът каза:

— Сигурен ли си, че няма други състезания, освен тези? Нещо по-така... както оня път, в окръжния град. Или другаде може.

— Няма. Не може да има сега, в подготовката за световното.

— Аха.

Той помисли малко и рязко се обърна към Богданов, Костов и Цветанов:

— Е, казвайте, де!

Пръв (за щастие този път с нужната убедителност) се обади Богданов:

— Аз — каза той — смятам, че ние *трябва* да им дадем възможност...

— За Токио ли? — директорът се развика. — Вие сте луди! Вие не мислите какво говорите!

— Момент — Богданов вдигна ръка — Говоря друго. Казах: мисля, че трябва да им дадем възможност да участвуват в това подборно ли, какво беше състезание. На всички е ясно каква положителна роля играе това тяхно увлечение...

— Сума бели сме си спестили — каза Костов, — откакто им е влязла тая муха.

Директорът пак така ме загледа.

— Казвай, Бабов. Какво?

Свих рамене.

— Каквото решим. Щом затова сме се събрали.

— Ти... Кога са тези състезания?

— След двайсет дни.

— Че да ги... запишем, а?

Отново свих рамене.

— Какво?

Той стана неспокоен. Очаквах това. Вече знаех, че има слабостта сам да решава нещата в този интернат, и умишлено не настоявах категорично. И затова свихах рамене непрекъснато.

— Какво? — повтори той — Нали сам каза преди малко, че има такива състезания?

— Да, има. Но аз не съм сигурен мога ли да ги запиша.

— Кой... може да разреши да участвуват?

— Централният съвет в София.

— Ами иди дотам — каза Богданов — и виж там...

Свиването на раменете от моя страна беше свършило доста добра работа, направих го още веднъж, още по-скромно и колебливо.

— Ами иди! — каза директорът. — Иди и виж там. Ако може. Ето, ние им даваме пълна възможност! Какво повече?

Казах едно „добре“, както можах, и съвещанието май беше приключено. Костов заговори за онова, което бяхме видели от републиканското.

— Ами! — рече по някакъв повод директорът. — Нищо не бяха ония, нали ги гледам! Нищо особено, какво чак толкова, а?

Разговорът продължи в този дух и след малко каза сепнато:

— Ей, Бабов, ами ако на тия, подборните, някой от нашите калпазани вземе да победи, а?

Усмихнах се.

— Дай боже — подхвърли Костов.

— Как така „дай боже“? — Директорът беше много сериозен. — Нали, ако победи... Тогава кой ще замине за Токио?

Богданов се засмя и отговори:

— Победителят, кой. Нали затова са подборните състезания. Най-добрият от всяка категория.

— Вие се шегувате! — каза директорът. — Вие си приказвате така, без да мислите!...

Почувствувах, че мога да загубя вече спечеленото от Методи, и казах колкото можех скептично:

— Нямаме особени шансове, другарю директор. В такива състезания не се побеждава лесно. Другите са се готвили дълго, имат и рутина.

— Рисковано е — рече той. — Като едно нищо някой може да победи и после...

— После — казах аз — въпросът с националния отбор се решава във федерацията. А за излизанията в чужбина има думата и милицията, така че не се безпокойте. Отговорността после няма да е ваша и наша.

— А бе остави ти...

— И то, разбира се, ако се случи някой да победи. Кое не е много вероятно.

— Аз не се съгласявам даже и да говорим затова... Какво ти Токио, бе Бабов? Ти... как я смяташ тая работа, а?

— Тогава няма смисъл да се участва в подборните състезания.

— Защо да няма смисъл?

— Защото човек трябва да е луд да се бори за нещо, което предварително е загубил.

Той помисли малко и каза:

— А бе ти... кажи им да се борят, както трябва, пък после ще видим.

Побързах да изляза, докато все пак решението бе взето благоприятно. Уговорихме се след два дни да замина за София.

Като останах сам, въвн от кабинета му, почувствувах слабост в коленете. Нямаше никакви подборни състезания. Аз ги измислих ей тъй. За Токио щяха да заминат шампионите на категориите. Току-що завършилото републиканско първенство така или иначе вече бе излъчило най-добрите. Какво щях да правя в София?

И все пак ми беше добре. Както винаги, когато човек е направил първата крачка към нещо, пък ако ще тя да е и опасна.

Снощи на небето беше цъфнала такава жълта и голяма месечина, че изведнъж ми писна от всичко и викам на Ганди „айде, а?“ Той кандиса веднага и към един и половина увиснахме на чаршафите. В два и нещо Аля и Мимето бяха при нас в храстите.

Запалихме по една „стюардеска“ и Аля ни заразправя какво знае от Дочева.

Ето какво:

Бабича имал някаква си колежка в София, на която писал за помощ. Тоест да му помогне да ни изкара на републиканското. Тя била в министерството или мъжът ѝ бил клечка, това не разбрах точно. Все едно, важното е, че тази жена не отговорила на писмото му. Той писал второ. После се оказало, че тя нещо отсъствувала, та затова не му отговорила първия път. Обаче била иначе много навита да му помогне. Както и мъжът ѝ, за когото такива работи били все едно да си мръдне малкият пръст. Колежката на Бабича му написала в едно дълго писмо всичко и той много се развеселил. (Помня, така беше по едно време, само че трая ден или два.) Но вече било късно за републиканското и ние — знаете — така си артисахме тук, зад оградата, и само го зяпахме това първенство в телевизора. Тя му обещавала в дългото си писмо *непременно* да му помогне, тоест някак си той да ни изкара на някои по-сериозни борби.

— А сега защо отиде в София? — пита я Ганди.

— Не знам — вика Аля, — като се видим другия път, ще ви кажа.

— Сигурно пак за това — вика Мимето, — тоя човек се е впрегнал жестоко.

После те ни разпитваха как сме гледали телевизия с даскалята, какво сме говорили с тях и тъй нататък; ние им разправихме цялата работа и даже за това, как Детето фрасна като кретен стола и по едно време — гледам — станало три и нещо.

— След малко се съмва — вика Мимето, — айде да се спасяваме.

Още по една „стюардеска“, таман и пакетчето свърши и се прибрахме наистина.

Вървим с Ганди в тъмницата и аз викам:

— Майка му стара, ние с теб... с тия мадами само събрания правим, а, Ганди?

Той нищо не каза.

Исках да му обясня, че напоследък нещо хич не е така, както трябваше да бъде с тези момичета, че ние изобщо забравихме даже да ги целуваме от време на време, а киснехме ей така като канарчета и четиримата, обаче това говедо Ганди мълчеше, сумтеше и си вървеше полека напред, та загубих желание да му обяснявам каквото и да било. Мислех си го сам. После се сетих за една песен, в която се казва така: „Напоследък нещо става между нас“, но там работата беше съвсем друга, защото думите по-после следват така: „ти (какво беше) търсиш друга, тя пък търси друг“. А ние не търсим други момичета, точно тези ни трябват на нас — Аля и Мимето. И на тях трябваме ние, знаем го. И ето че пак „напоследък нещо става между нас“.

Докато се прибрахме с Ганди, мислех все за това — какво всъщност става между нас? И много ясно разбрах, все едно някаква болест беше ни хванала всичките нас, от отбора, и ние все по-сериозно се разболявахме, без да му виждаме края, защото болестта се казваше *надежда* и трябваше или всичко да се захвърли завинаги, или нещо да се постигне — голямо и успокояващо. Не можехме да захвърлим всичко завинаги. Можехме, но не искахме. Ние, самите захвърлени от всичко и завинаги, но вече болни от треската на красивите сънища, никак, никак не искахме да оздравеем... Тогава оставаше някак си да направим нещо сериозно и голямо.

И тъй си висяхме във въздуха, между двете възможности, истински болни в душите, и момичетата се бяха заразили от нас, защото те са... как да ви кажа — просто когато мислиш много за някого, ти малко нещо ставаш подобен на него, не е ли така?

И ето как на никого от нас четиримата не му беше сега до целуване.

Прибрахме се успешно — не ни гепиха и сега. Когато останах в леглото си сам, отново се отпуснах в сладката болест. Мислех за Бабича, представях си как той се среща с тая жена, какво си говорят, как може да изглежда мъжът ѝ, колко пари получава на месец, дали наистина всичко пък му е толкова лесно, колкото да си мръдне малкото пръстче, питах се какъв е този свят, в който една небрежна дума решава онова, за което дългият с месеци труд не помага, аз ли съм луд или светът, и още сума такива неща, докато по едно време ми се дощя да се моля на нещо от цялото си сърце, та да помогна на Бабича да успее. И не даже заради туй, че неговият успех всъщност помага на

нас. Този път не за това, а просто така. Заради самия човек Константин Бабов. Заради неговия успех.

И как така се случи, майка му стара — на другия ден следобед той пристигна от София цял разтреперан. Като влезе при нас и ни изгледа полека, помислих си, че са го зареждали някъде, както се зареждат акумулаторите. А го бутнеш — а тресне искрата!

И вика през зъби:

— След две седмици ще участвувате в подборни състезания за юношеския национален отбор.

На мен ми звънна лявото ухо. Тънко, като че вътре летеше комар. Не смеех да погледна към никого.

— В София — каза той.

Ганди изпъшка, кратко и тъпо, както се пъшка, когато например те ръгнат в гърба с някоя отвертка. Или когато изведнъж, както бягаш, се удариш в тела на оградата.

— От победителите в тези подборни състезания — гласът на Бабича тук нещо пресипна — ще се излъчи представителният отбор на България. За световното първенство в Токио.

По пътя до София съчиних всичко онова, което можеше да ме спаси от собствената ми измислица за несъществуващите подборни състезания: как ще намеря най-напред Юлия, как ще ѝ обясня всичко, след това как с нея отиваме в министерството и после до федерацията, където... където все пак всички са ми колеги и приятели.

Когато слязох на гарата, изведнъж си помислих: „Загубен съм. Самотуширах се с тая измислица. Сега вече никой не може да ми помогне“.

С остатъчето от воля се качих в трамвая и отидох при Юлия. Тя едва не ме разцелува. Спря ме на обед, тъкмо да съм се видел с мъжа ѝ.

— Е, разправяй сега!

Започнах отначало до край. Тя ту се смееше, ту ставаше много сериозна. Когато свърших, двамата дълго мълчахме.

— Само това — каза тя — с подборните състезания е... малко неприятно. Но ще опитаме някак да ги склоним.

— Кои?

— Във федерацията.

— Какво да направят те?

— Подборни състезания, разбира се! Щом твоите момчета са толкова надеждни, защо да не ги опитат?

— Юлия, аз за това съм дошъл. Но ако федерацията не се съгласи, тогава? Кажи тогава какво ще стане?

— С кое?

— С нас! С нашия шанс да...

— Нищо. Какво може да стане? Догодина — на републиканското.

— Ами директорът?

— Ще му кажеш, че състезанията просто са се отложили.

Обидих се на себе си. Наистина, защо да не се отложат или отменят едни подборни състезания? Какво толкова чудно?

Страхът от моята измислица ме напусна, обядвах у Юлия весел (мъжът ѝ се оказа чудесен човек) и след това нахълтах във федерацията — пълен с идеи.

Колегите тук ме посрещнаха тъй, че неочаквано се отказах от дългите хитрости и направо им казах как съм постъпил с директора.

— Значи ти — засмя се бай Цани — първо си измислил подборни състезания, а сега идваш да си запишеш момчетата в тези измислени състезания, тъй ли?

— Ами... то така излиза.

— Че какво, доведи ги. Отборът за Токио още не е свикан, но разширеният му състав вече е на разположение. Ще направим една така... репетиция и ако някой от твоите спечели, може да помислим и да го включим.

Така мина всичко — като в щастлив сън.

Накрая се разбрахме да доведе момчетата след два седмици, като взех и едно писмо — покана за участие. То ми трябваше, за да бъда победителен пред директора.

Момчетата посрещнаха новината, както очаквах — силата и амбициите им се утроиха. И тъкмо започнахме истински натоварени тренировки (по шест часа на ден), директорът ме извика и ми показа писмото, адресирано до него. Анонимно, с неукрепнал и малко странен женски почерк. Погледнах сивото му, смалено от преживяната обида лице и зачетох със страх:

„Свиньо!

Не знам дали някога са ти казвали колко си гаден. Ние всички те мразим от дъното на душите си. Един ден, все някога, да знаеш, някой ще те пречука. Като едно мръсно животно. Защото ти не заслужаваш да живееш. Родил си се да мразиш и теб да те мразят. Ще ти дойде проклетият последен час, гад! Защо не пусна борците на републиканското, скот!“

Задържах го в ръцете си и трудно вдигнах очи към директора. Той ме гледаше така, сякаш аз бях автора на писмото. Свих рамене.

— От ония кучки оттагък — каза той. — Но работата е в това, че някой го е донесъл. Някой от нашите, които ходят там нощем.

Мълчах и страхът ми растеше.

— Знаеш ли кои от нашите ходят там нощем?

— Не.

— А пък аз знам!

Вече очаквах да чуя това, което наистина чух след секунда.

— *Твоите*. Най-често Гаринчев и Саботинов. Янчулев и другите. И този път аз няма да им простя!...

Той взе писмото от ръката ми и мина зад бюрото си. Отвори чекмеджето и ми показа плика, без да го докосва с ръка.

— Ще викам дактилоскоп. Ще му видя мръсните пръстчета на тоя *куриер* и ще го тикна в дранголника. Казвам ти, ще го натикам! За

обида, за съучастничество, за опит за бягство и самоотлъчка! И него, и бясната кучка! Да знаеш! Имам отпечатъците на всички! И в милицията ги има!

Казах едно:

— Другарю директор, аз...

— Ти, да! Ти им запали главите с тези борби! И те полудяха! И ония оттатък! Не виждаш ли за какво е това... посрано писмо! Пак за твоите борби! Откъде се взе и ти...

Извиках силно, колкото викаше и той:

— Другарю директор!

За моя изненада той изведнъж млъкна и се втрени пред себе си. После каза меко:

— Какво?... Аз да не съм тук... Бабов бе, не разбираш ли... ти поне не разбираш ли, че им мисля доброто, а? Кажи какво мислиш ти, ей така, в себе си? Не съм ли... човек аз?

Сега беше моментът.

— Не мисля, че това е грижа от ваша страна, другарю директор. Не съм убеден.

Той още повече утихна. Мълчахме и двамата близо минута. После ми даде знак да си отивам и когато излизах с чувството, че този човек е нервно болен, чух острия му крещящ вик:

— И все пак тоя път ще го натикам, където му е мястото! Чуваш ли!

Затворих вратата и побързах да стигна до залата, където ме чакаха хубавците.

Заварих ги като попарени. Идваше ми да ги започна и да ги бия един по един, докато спрат да шават. Не знаех как да постъпя, нито какво да им кажа. Стоях и мислено се проклинах, че въобще дойдох тук.

После, след някое време, се чух да казвам с много слаб глас:

— Има ли някой, който иска нещо да ми каже?

Мълчаха като мумии.

Повторих:

— Някой от вас *иска* ли да ми каже нещо?

Бабича се облегна на „шведската стълба“ така, че тялото му сякаш увисна във въздуха. Като малък бях виждал обесен — онова тяло така изглеждаше, без тегло. Като чучело. Ганди източи шията както тогава, пред телевизора, и пак заприлича на ловното куче. Само че след като заекът е избягал. Помислих си: „завинаги, този път“, отново си спомних обесения човек на гредата на воденицата и като ми идеше да плюна навътре към себе си, направих една крачка напред.

Никой от другите не помръдна. Майка му стара, бяхме така се докарали всички, като вързани с някакъв тънък конец, много *опънат* и не трябваше да го скъсваме, а не можеше, този конец така или иначе щеше да избръмчи кратко и цялата работа беше в това между кого и кого ще се случи голямата гадост. Гледах пред себе си, виждах лицето на Ганди зад мен, чучелото на Бабов пред шведската стълба, тези двама мъже просто едвам дишаха някак, конецът бе стегнал техните вратове, вратовете на всички, душата ми и краката ми, ох, мамка му и конец, ритнах го с левия крак, направих така втората крачка и като знаех, че всичко отиде по дяволите, като казвах на себе си: „Ей, гад, *ти* ли трябваше да разбудиш нещастните копелета от техния шарен, най-хубав, единствен сън от живота, защо не се обесиш?!“, опитах да се покашлям. Обаче имаше и нещо добро, само това мислех, и то ме крепеше да не се сгромолясам — Бабича излезе от примката, изохка без глас и клекна пред стълбата.

— Говори — каза той тихо.

— Аз имам да кажа нещо на *вас*, не на тях.

Пак дълго мълчание и после по една време той мръдна главата си. Другите излязоха един по един. Последен — Ганди.

— Той... може да остане — викам.

Ганди поспря до вратата и погледна към Бабича. Онзи му даде знак да остане.

Е, какво, всичко си беше съвсем ясно и по едно време казах:

— Аз го донесох.

Бабича стана, дойде до мен и ми хвана леко брадичката. Гледа ме от една педя в очите, зелен като лук, и ми вика:

— Знаеш ли какво ще стане сега?

Мислех, че ще ме удари. Нямах нищо против. Аз почти *исках* да ме удари. Свих рамене и погледнах встрани, готов да чуя шамара.

— На тебе говоря, Иване. Знаеш ли какво ще стане?

Гласът му спадаше още.

— Нищо — викам. — Аз няма да призная никога.

— Ти вече призна.

Измъкнах си брадичката от ръката му и поклатих глава: „не“.

— Има свидетел.

Той искаше да каже, че и Ганди е чул.

Без въобще да поглеждам към Ганди, казах:

— Няма свидетел.

— Саботинов, ти чу ли? — вика му той.

— Да — каза Ганди. — Чух, че го каза на вас.

Прималя ми от радост, макар да си знаех хиляда на сто какво мога да очаквам от Ганди.

— Какво значи на мене?

— Значи — викам, — че на друг *никога* няма да призная.

Бабича се обърна към Ганди:

— А ти няма да свидетелствуваш пред други, че вече ми го е казал, така ли?

Ганди, тая кафява кучка, така го погледна, че нямаше нужда от никакви думи.

— Вие — каза Бабича — един ден ще ме обесите!

— Не вас — вика му Ганди. — Вас, никога, другарю Бабов.

Прималя му от кеф на нашия тренер, обаче продължава сериозно.

— От кого е писмото?

Аз млъкнах. Ганди трябваше да го каже, ако иска.

— Вие лично ли питате или... директорът? — вика му Ганди.

— Аз.

— Мария се казва. Не я познавате. Мима. И ви моля... Разчитам...

Ганди се заплете, но Бабов нямаше нужда от повече. То се знаеше, че не трябва да ни предава. Мислех го, когато той каза сам:

— Аз няма да ви предам, вие знаете, но този път работата е неспасяема. Ще се прави дактилоскопия. Ще видят отпечатъците и Гаринчев...

— Няма — казах аз.

— Как *няма*? — ядоса се Бабича. — Ти не разбра ли какво казах?

— Разбрах, обаче...

— Обаче си глупак! — извика той.

Нещо ме досмеша. Той още повече се вбеси.

— Големите гяволи! Най-големите! Точно вие ли трябваше? Ще ви счупя главите и на двамата! И на вашата Мима и Аля! Знам всичко много добре! Много отдавна! И се правех на луд заради вас! Но сега *никой* не може да ви спаси!

— Другарю Бабов — викам, — с отпечатъците нищо няма да стане.

Сега той ме погледна като глупак.

— Мимето — викам, — е работила с ръкавица и почеркът е... друг. Изкривен. Въобще не е нейният.

— Ами ти? Дето си го пренасял?

— Аз — викам, — с друго едно листче... така... Пликът не е докосван от моите пръсти.

Обясних му това, което си беше и истина, а той постоя, позяпа ни и двамата, след това се хвана за челото и си излезе. От вратата се обърна и каза:

— Аз... *нищо* не знам, ясно ли е? И ще ви счупя... престъпните глави някой ден!

След половин час започна тренировката.

След една седмица ни взеха отпечатъците на всички, макар че те си ги имаха отдавна.

След още една седмица Бабича ни заведе до София, където — както беше ни се събрало — натъркаляхме всички юношески звезди. Тоест, ние четиримата — Ганди, Детето, Янко и аз, — които Бабича окончателно беше определил, спечелихме срещите си срещу шампионите. Аз, Янко и Детето по точки, а Ганди с много бърз туш. Да има, да няма, бяха играли минута и нещо, когато нашият метна онова копеле и го размаза. Тук обаче стана най-големият сеир — не мога да не ви го разкажа!

Метна го нашият значи, тушира го и някой си бай Цани — от най-големите шефове, вика:

— Случайно. Той Боев, се самотушира.

Тогава Бабича се захили и вика на тоя бай Цани:

— Ами те не са се борили почти никак. Няма две минути. Може да опитаме още веднъж.

Ония — бай Цани и другите шефове там — седяха на масата край тепиха. Спогледаха се и викат:

— Добре. Хайде още веднъж. Боев и този... какъв беше?...

— Саботинов — вика Бабича.

— Да. Боев и Саботинов на тепиха!

И Ганди отново излезе срещу шампиона.

Братче, ако два пъти си гледал един и същ филм, нали знаеш какво става? Е, и сега, все едно че повтаряха тая кратка прожекция. За минута и нещо Ганди пак го тушира. Почти точно по същия начин — и хватката, и цялата работа изобщо.

— А! — вика бай Цани. — Ясно!

Стана и отиде в ъгъла на Борислав Боев. Говори му нещо десет минути. Сигурно да се пази от специалитета на Ганди — какво друго?

— Айде сега — вика бай Цани — още веднъж. Те не са толкова изморени.

Ганди позеленя. Ние си бяхме изморени по начало, после пътуване, шубе и тъй нататък — сега го караха трети път да излиза. Но той нищо не каза. Отиде пак на тепиха. И Бабича си го инструктира, естествено, както си му е редно.

Започнаха.

Треньорът на Борислав викаше край тепиха като един ненормален. Бай Цани също крещеше от масата. Все против Ганди. Схватката стана на кръв не, ами на смърт вече! Тя така продължи цели четири минути и нещо. Според мен Ганди пак можеше да го тушира, обаче не знам защо, това копеле тоя път нещо се замота. Чудех се какво може да мисли и вече всички ние бяхме се притеснили докрай, когато на Боев краката изведнъж се откъснаха от тепиха. Ганди го дигна високо и... когато всички вече знаеха края, той не го хвърли в туша.

Братче, Ганди го *понесе* така, на главата си, към съдиите, спря се пред масата и изхърка като заклан:

— Сега какво да направя с него? А?!

Шефовете — паметници! Шампиончето рита в ръцете на Ганди като едно яре!

Бабича изтича, потупа Ганди по гърба и той пусна републиканския шампион да си стъпи на краката.

А това копеле Борислав си излезе момче — мъжко и честно. Както накуцваше и тръскаше ръцете си от болка, все пак се здрависа с

нашия Ганди и го прегърна.

Те така слязоха от тепиха, прегърнати, а ние също се нахвърляхме върху Ганди. Вдигнахме го в ръце, луди от радост, и в този момент аз вече май знаех какво ще се случи.

Честна дума, ви казвам, аз вече знаех всичко онова, което щеше да се случи нататък. Можех даже да се обзаложа като едно нищо, ама стига да имаше някой, който да ми се изрепчи в този момент.

Когато двете лъскави „Волги“ спряха в двора на интерната и ние тримата — бай Цани, Карадочев и аз — слязохме от едната, прозорците на занимални и работилници се отрупаха с любопитни глави. Отворих вратата на другата кола, момчетата слязоха и всички се качиха при директора.

— Вие чакайте тук — казах на момчетата в коридора и почуках.

Вратата се отвори и директорът се втренчи в двамата непознати. Той дълго остана така, без да поздрави, след това сякаш се опомни от сън. Отмести се и почти извика:

— Моля!

Влязохме. Представих гостите, седнахме. Разговорът започна много по-естествено, отколкото предполагах.

— Значи вие сте... началникът на българските борци, тъй ли? — усмихна се директорът на бай Цани. — Голяма чест е за нас... И треньорът на юношите — той погледна Карадочев и пак се усмихна. — Ние гледахме тук... по телевизията, кажи, Бабов, нали? Защото нашите момчета... Абе Бабов, какво направиха там те? Я разправай сега! Ей, ние тук все чакаме да си дойдете, да чуем, че и нашите възпитаници не са лоши борци, а? Има ли такова нещо или ни изложиха, а?

С всяка своя дума директорът ставаше по-весел и разговорлив. Той поръча, да ни направят кафе, извади кутия бонбони. Настояваше да научи подробности от онова, което бяхме направили в София.

Бай Цани му разказа как е минало подборното състезание и как федерацията е решила да включи в отбора за Токио и четиримата наши борци: Гаринчев, Саботинов, Янчулев и Ножаров.

— Разбира се, разбира се — повтори директорът механично и изведнъж сякаш го убодоха.

Той извика:

— Какво?!

Опитах да се пошегувам:

— Случи се най-лошото, другарю директор. Нашите момчета победиха. И четиримата.

Той ни изгледа поред тримата и каза на бай Цани:

— Вижте какво, другарю Петров, това от мене не зависи. Разрешение за напускане на интерната се дава от министерството. Само от министерството.

— И ние вече го взехме — намеси се Карадочев. — Сега остава вашата благословия.

Директорът помълча, после стана. Отиде до вратата на кабинета си и я отвори.

Саботинов, Ножаров, Гаринчев и Янчулев, които бяха седнали на пейката, станаха прави.

Директорът ги огледа, сякаш не ги бе виждал никога през живота си. Затвори вратата, седна отново на своето място и каза:

— Ще ви изложат. Ще ви създават... сто главоболия дневно! Вие... ваша си работа. Щом министерството разрешава. Длъжен съм да ви кажа, че... те... Ваша си работа, другари!

Той всъщност се беше предал.

— Разбира се, същото се отнася и за него — каза бай Цани, като ме посочи с глава.

Директорът ме погледна в очите, сви рамене и нищо не каза.

Половин час по-късно, през което време момчетата бяха пуснати да си вземат личните вещи и да се сбогуват с приятелите си, двете „Волги“ напуснаха двора на интерната.

Богданов, Костов и другите възпитатели ни изпратиха до вратата на двора.

Директорът остана горе, в кабинета си.

Всички ученици прекъснаха заниманията си самоволно и едно гръмко „ура“, с тропане на дъски, жезла и кречетала, дълго ехтеше в ушите ни.

През следващата нощ в интерната бе извършен паметен обир на лавката — нещо, което научих по-късно от Елена, когато тя дойде да ни изпраща на аерогарата.

Радостната и силна възбуда, която останала в интерната след нашето заминаване, вечерта в единайсет и половина намерила пълен отдушник при изпълнението на един „технически труден и почти гениален техен план“ — както казва Елена.

Единият край на дълго и дебело стоманено въже е завързан за ствола на огромен дъб. Въжето минава над железопътната линия на метър и нещо (строго изчислена и определена височина), продължава до клона на друго огромно дърво, откъдето се вдига по склона, после чрез опора в трето дърво слиза и така — запазвайки равномерното си състояние от нагънатия терен — стига до бронираната като танк лавка.

Краят на това стоманено въже е една примка, която — с нахлузване отгоре — обхваща лавката.

Всичко това е приготвено в тъмното, за времето от десет вечерта до единайсет и дваайсет и осем. В единайсет и трийсет и две нощният бърз влак излиза от завоя. Локомотивът удря стоманеното въже. Корпусът на лавката се изскубва и се обръща като играчка. Наоколо се търкалят вафли, цигари, бутилки. Халва, консерви, стотинките от чекмеджето. Въобще всичко онова, което може да има в една лавка.

От храсталаците изкачат нашите приятели...

Може би защото този път ние бяхме далеч от директора, или пък защото пред очите ни беше големият самолет, който след малко щеше да ни отнесе към Япония, аз се смях на всичко от сърце. С Елена говорихме и за други неща, но моята веселост не ме напущаше.

Все тъй се смеех, когато дадох знак да се качваме и когато тя, толкова неочаквано и естествено ме целуна, че после, в самолета, се питах: беше ли тая целувка наистина или само съм я сънувал?

Край на съмнението ми тури Гаринчев, когато каза по едно време високо:

— Другарю Бабов, да искам ли от доктора едно малко компресче?

Попитах:

— Защо?

Иван Гаринчев си пипна устата и каза:

— Иначе тук ще ви посинее!

Цялата българска група гръмна от смехове.

Е, пак здрасти, макар че тоя път нямам представа откъде да започвам и кое по-напред да разказвам. Защото се случиха толкова много неща, че някои от тях взех да забравям още преди да съм ги запомнил. Все едно съм след напиване, в който всичко е идеално, обаче много разхвърляно — иди после го оправяй.

Още в София ние четиримата бяхме се сбъркали. Говоря за втория път, когато ни включиха в лагера за световното. Най-напред ни ушиха костюми на всичките. Ризи, патъци и вратовръзки — не мога да ви опиша. След това онзи хотел, ваните и масажите... Да не говорим пък за храната. Една вечер Детето щеше да ревне. От умиление. Той е такъв, нали го знаете. А Янко веднъж вика на Ганди:

— Братче, ако ни накарат после да плащаме всичко това, отиде едно шест месеца на тухларната, а?

И трябва да ви кажа, че той беше прав.

Иначе тренировките бяха даже по-леки, отколкото нашите там, с Бабича. И сигурно затова станахме всички за резил, когато стъпихме на кантара. Изведнъж се разбра, че сме наддали като свине и сме преминали в по-горните категории. За Детето нямаше опасност, понеже той беше в последната, но за нас стана съвсем кофти. Айде сега в оная умирачка с топлата пара, та да ни дойде акълът. Братче, не знам дали си влизал — „сауна“ му викат, — стопиха ни там като пръжки! А тоя нещастник Янчулев отново наддаде, та в Токио пак трябваше да го вкарваме в една сауна, да му доизстискат водицата.

— Станахме като бройлери, майка му стара — вика ми той една вечер. — А си клъвнал някоя друга трошичка, а се е лепнала на гърба ти!

И си беше така.

Виж, в Токио работата се оправи. В смисъл, че всички бяхме се сбъркали от тая шарения и навалица, където няма начин да напълнееш дори да се тъпчеш като разпран. Бабича например, още като почна първенството, и заприлича на кукумявка. Само едни очи останаха у тоя човек. И един нос. А пък кожата му се жлътна като на домакините. Чудя се как не откачи. Също и главният треньор, Карадочев, който го даваше отначало уж по-спокойно.

Не знам защо, обаче на мен много не ми се разправя за самите борби на световното. Нито знам как да започна и откъде, нито как да завърша, защото това е още една цяла история, всъщност аз само

започнах така, както исках, но по-после вече... То и самият град Токио е една история — дълга и много интересна, но къде време за всичко? Лично за мен все пак какво мога да кажа, освен че тайно така ме е яд и това си е! По-приятно ми е да мисля за следващо някое първенство, където имам да си оправям сметките с две копелета от моята категория. Един турчин и един от японците. Тоя бронзов медал, дето ми го обесиха на врата, хич не ме топли. Обаче както и да е. Живи и здрави, ще видим другия път... И на Детето ме е яд, та ще се пръсна! Тоя глупак ги натръшка, натръшка един по един и когато вече го виждахме шампион, на финала загуби идиотски. Мота се, въртя се, оня му направи само една точка и схватката така свърши. Е, беше изморен, но *можеше* още малко да устиска, тоя простак. (Ако ме чуе сега Бабича, ще ми откъсне ушите — той беше адски доволен от сребърния медал на Детето.) За Янко какво да ви кажа — направи това, което можеше да направи... Натъркаля ги всичките, без японца и руснака. Бронзът му лепна на шията точно, повече нямаше как. И двамата — японецът и руснакът — бяха *ужасни*, нямаше начин той да ги победи. А между другото тоя руснак Анатоли, който взе титлата от японца и победи нашия Янко по точки, беше от *нашите*. От отбора на „трудови резерви“, което май значи нещо подобно на нашия „колеж“. Не съм сигурен, ама така ми мирише. Умряхме си от кеф с него и станахме много големи авери! Накрая не можехме да се разделим. Разменихме си адресите и въобще копелето нямаше грешка. Разправя ни за оня боксьор, тежкият Виктор, който е европейски и олимпийски шампион — сигурно сте го гледали някой път по телевизията, — той бил от същото училище на Анатоли.

Както и да е. Ето че вече трябва да ви разкажа и за Ганди. Защото цялата тази история — както ви споменах още в началото — започна в нашето училище, с влизането на Бабича в коридора, но си завърши с големите номера на тоя тип Иван Саботинов.

Моят сън в Токио продължи тъй, както си беше започнал в София, на летището — неистински щастлив, объркано бърз и невероятен.

Никога не съм успявал да разкажа сън — сигурно и този няма да мога. Помня само отделни думи, петна, звуци, мелодии. Имената на моите момчета във вестниците и микрофоните помня.

Една снимка в японския ежедневник за спорт, на която те вървят заедно с мен и нещо говорим.

Гонгът преди първата среща. (Честта да открие нашия път към победите се падна на дребния, жилав като каиш и много хитър в играта Гаринчев.)

И тази минутна почивка все помня, след първата част от първата среща — тази най-дълга минута в живота ми, когато не успях да кажа на Гаринчев съвсем нищо от онова, което можех, а той — непрекъснато веселият Гаринчев — деликатно се бършеше с кърпата от потта, кимаше ми разсеяно „да, да, ясно, разбира се“ и накрая, когато гонгът удари да почват отново, ми каза задъхано и небрежно:

— Виж какво, аз сега ще му...

Напсува го, намигна ми, отиде в средата на тепиха и след тридесет и пет секунди го тушира...

И други няколко изречения стърчат тъй в щастливия: сън — кога неочаквано смешни, кога замайващо сладки, кога караци ме да изтръпна.

Две от тези изречения каза бай Цани още в началото:

— Ей, тия, на Бабов хлапаците, наистина малко се различават от другите. Само че в обратния смисъл. По дисциплина, поведение и режим те могат да служат за пример на цялата българска група!

Една декларация на Но жаров, когато вече имаше сигурен бронзов медал и ръководството го оцени като отлично постижение:

— Че то... аз — смънка Александър неловко — чак сега... почвам сериозно.

И наистина той успя да изкачи още едно стъпало нагоре, с което — по моето мнение — надмина себе си и така стана „сребърното Дете“.

Разбира се, от всичко най-добре помня онзи момент, в който Иван Саботинов дойде заедно с Пери Гомера и ме попита:

— Другарю Бабов, аз... мога ли да изляза из града?

Той беше свършил своите срещи. Получаваше сребърния медал в „полутежка“. Не можеше да се яви на финала поради тежка травма в ръката. Финалист беше Пери Гомера, след като Саботинов бе преодолял Габаридзе. Гомера знаеше отлично, че Габаридзе е по-силен от него и тази лекарска забрана над Саботинов всъщност беше неочакван подарък — тя го правеше шампион. Той канеше Саботинов да излязат, да му благодари. Лично аз се ядосвах, че Габаридзе не взе титлата, след като Иван Саботинов се контузи и я изпусна. На един от двамата тя повече прилягаше, отколкото на Пери Гомера. Такова беше и официалното мнение. Впрочем ето една извадка от японски вестник след срещата Резо Габаридзе — Иван Саботинов:

„Най-драматичната битка на първенството! В нея видяхме буквално два мургави лъва — съветския и българския. В началото на срещата везните висяха хоризонтално. Във втората част Габаридзе надделя рязко и в третата вече водеше с четири точки. Оставаха двадесет и две секунди до края на срещата, когато настъпи обратът. Саботинов тушира своя противник, макар и с цената на тежка контузия. Явяването на Саботинов срещу Гомера — в спора за шампионската титла — е проблематично. Българският лекар е казал своето категорично «не». Треньорите на българите естествено ще се съобразят с него. Впрочем те вече си осигуриха твърде много медали“.

И тъй Гомера и Саботинов стояха пред мен и чакаха отговор. Аз казах:

— Ще си помисля, Иване. Ще ти кажа по-късно. Като свършат борбите довечера.

Почти същите думи чух после и аз — от бай Цани, с когото споделих своето намерение да го пусна. Само че старият Цани Петров се почеса и добави:

— Абе, Коста... защо ти е на баир лозе?

Трябваше ми. Искях го. Действителният успех беше постигнат, сега ме блазнеше нещо отгоре. Това „нещо отгоре“ беше идеята ми да пусна Иван Саботинов сам в многомилionenния чужд град. Този Иван Саботинов, който нямаше право да излиза извън оградата на едно училище...

Още по време на схватките говорих с водача на групата. За моя изненада той каза просто:

— Пусни го, разбира се. Ние след това, след утрешните финали и раздаването на медалите, ще пуснем и без това всички. Ще ги разходим по някои забележителности на града и околностите групово, а след това всеки ще има свое лично свободно време. Да си купят нещо, да поскитат, където си искат. Защо да не го пуснеш?

На раздяла с Иван само го попитах:

— Кога ще се прибереш?

Той сви рамене, погледна Гомера, който каза на развален руски:

— Не много рано, ако може...

— Добре — казах. — В един.

И те тръгнаха.

Иван се обърна и ме погледна.

Ганди се прибра в три през нощта. Беше гипс. В смисъл вонеше отдалеч, но иначе не се клатушкаше и не говореше глупости. Напротив — беше ме зяпнал в очите като хипнотизиран. Бабича му се скара лекичко, приятелски. Само му каза: „Изкара ми акъла, да знаеш. Помисли ли аз какво мисля през тия два часа след един?“

После останахме само двамата, Ганди заключи вратата и извади цигари. Ей такива големи, с филтър и в златна кутия.

— Казвай сега — викам, като му се излегнахме.

И той почна.

Братче, тоя Пери Гомера си бил ашикере милионер. Не той, баща му, но то е все същото. Фабрики за чорапи, търговия в цял свят. И мъж, значи — не някое мекере.

— Аз — казал на Ганди още веднага — знам много добре, че от теб щях да загубя. Истинският световен си ти. Мъже сме, искам ей така да бъдем приятели. Знам, че ти нямаш възможност, а за мен нищо не е, разбираш ли?

Ганди свил рамене. Пери го питал къде иска да влязат.

— Все едно — блее нашият, той много знае какво да избира.

— Добре — казал Пери Гомера, — сега първо ела да вечеряме както трябва и после аз ще те вода на едно място.

Влезли, вечеряли. Още на входа Пери бутнал на портиера три долара. После платил за вечерята двайсет! Говорили си за маса неща, но, разбира се, най-много за борбите. Самият Пери все повтарял, че златният медал му паднал от небето. Само от Ганди го било страх, след като се отървал от Габаридзе по точки. Но с тази контузия ето на...

Ганди пил с него, пушили, след това се преместили в един бар. Разбира се, кола и тъй нататък, това вече ясно. А в бара — какво мислите? Стриптийз, братче, каквото не можеш измисли! Една, втора, после трета и четвърта, и накрая всичките заедно. Обаче без ала-бала. Смело и докрай.

— В началото — каза Ганди, — гледаш като идиот, после така по-нормално и като видиш три-четири, на петата вече ти писва!

— Айде — викам, — без да ти омръзва на петата. Тия ще ги разправяш на ония ливади, като се върнем. На мен не, нали.

— Честна дума бе! Ей сега оттам идвам.

— Добре. Няма значение. И какво?

— Ами какво? Става дума за бачкане, за мангизи и Пери ми вика: „Ти знаеш ли, че можеш да имаш колкото мене?“. „Как?“ — викам. А той: „Много просто. Ако дойдеш с мен — втори в света си! — и ще видиш какво става. Не си ли чувал за професионалистите?“

Казал му Ганди, че е чувал, че знае и оня продължил да го навива. После случайно в това заведение дошъл неговият треньор, зарадвал се, като ги видял, и поздравил Ганди.

— Ние, Пери и аз — казал той, — дължим титлата само на вас. Вие сте надарен от природата за този спорт. Жалко е само това, че си пропилявате възможностите на вятъра.

— Защо на вятъра? — казал Ганди.

Оня си умрял от смях.

— Защото не знаете колко бихте получавали например при мен.

И оня, треньорът на Пери Гомера, направо изтърсил една цифра, която чак ме е срам сега да повтарям. Астрономическа, братче! Ганди го погледнал под око, а оня пак се засмял и ей така, бръкнал си в джоба и извадил две пачки.

— Това получаваш — казал на Ганди — още сега. В момента. След като обещаеш, че ще останеш при мен.

(Представям си как Ганди е зяпал ту него, ту пачките, ту Пери Гомера — така си го представям идеално, все едно че съм бил там.)

— Хайде, Саботинов — казал оня. — Кажу едно „да“ и вземай парите. Утре договора и половината от сумата, която ти казах. А след като се разкараме оттук — останалото.

Пили, приказвали, Ганди накрая им казал:

— Аз ще помисля. Утре нали пак ще се видим на финалите, тогава ще ви кажа.

— Може и така — казал треньорът на Пери и прибрал балите в джоба си. — Вие двамата без друго трябва да се явите на тепиха, да се обяви формално победата на Пери поради лекарска забрана. И ти тогава ще кажеш: да или не.

После треньорът ги завел в друго заведение, още по-скъпо и интересно, там пили кафе и уиски и ето че станало три. Двамата го довели дотук с кола.

Ганди извади една бутилка уиски „Бяло конче“. Има го нарисувано и на етикета това конче. Ония му я подарили накрая.

— Това — вика, — я дай да го опитаме, а?

— Трябва сода и лед — викам. — Всяка работа си има чалъмите, мой човек.

— Къде по това време сода и лед?

— Къде ли? — викам аз и бам — телефона.

Братче, на шайбата в дупките тук цифри няма, а са нарисувани картинки. Един носи куфар, друг кафе. Трети лъска обувки или глади панталони, или бръсне. То си има и цифри, обаче те са по-навътре на шайбата. И аз значи бръквам с пръст в дупката, дето е нарисуван оня с кафето. Като се обади, казах му номера на стаята (това трябваше да научим, иначе не може да си поискаш ключа) и още му казах:

— Сода!

Не минаха две минути и някой почука.

— Кой? — викам.

— Хай хей бай мей ала бала! — вика нещо оня и аз отварям.

— Ето ти сода.

— Ама и лед, — викам, — лед!

Той видя уискито и се сети. Върна се да ни донесе лед. Бутнах му едно доларче, да ме помни, и това беше цялата работа.

Тъй че някъде в три и половина ние с Ганди седим в нашата стая и прием уиски. Със сода и лед. Той е световен вицешампион, аз съм трети. Не можем ли да направим тая работа след всичко дотук?

— Е — викам, — ти какво мислиш да кажеш утре на ония?

— Аз ли? — вика Ганди и гледа в една точка пред себе си. — Ами ти ако си, какво ще им кажеш?

Без много да мисля, казах това, което можех да кажа и после, след като мислих толкова дълго:

— Аз, Ганди, за тия пари тръгвам, където и да е, братче. Даже и за много по-малко. Тук, тоест там де, в България, нямам нищо, което да ме държи, знаеш. За Царо ли да ми е нещо мъчно? Или за оградата? Или пък за онова досие, което ще си върви подир мене, докато съм жив?

— Значи ти... — вика той, — а?

— Разбира се. Само че сега стана така, майка му стара, че аз няма да тръгна никъде и десет милиона да ми предложат.

— Нищо не разбирам. Ей сега каза, че ще го направиш и за много по-малко. Ако говориш сериозно, аз мога да им кажа и за тебе.

— Говоря много сериозно, Ганди. Толкоз сериозно май никога не съм ти говорил. И десет милиона, и сто, и майка им и баща им — все толкова, братче. *Не мога* сега никъде да го вържа. *Не искам*, разбираш ли? Ако го вържа, да речем, аз, знаеш ли това какво значи? Това значи, драги мой, всички вие, другите копелета, да отидете на кино завинаги. Представяш си, нали? Да не говорим за Бабича, който ни извади от калта. Абе... какво да ти разправам... Кафа сикме, дето викат. Ако трябва *това* да сервирам на Бабича, след всичко, което той направи за нас и от нас, по-добре да си видя червата на улицата, разбираш ли? Ето, това е цялата работа.

Ганди мълча сума време, и двамата пушихме и мълчахме, и леко-леко презполовихме „Бялото конче“.

— Значи ти — вика той после, по едно време — сабалем ще ме наклепаш, така ли? Ще изпееш всичко това, което ти казах?

Напсувах го и му казах:

— Знаеш, че не пея въобще, глупако. И най-малко за приятели. Аз не знам *нищо*! Ако искаш изчезвай. Аз знам само това, което ти казах.

— Че то нали се отнася за всеки от нас? — зяпа ме Ганди. — Не само за тебе.

— Много ясно — викам, — че се отнася!

Това беше целият разговор тая нощ. Той после си легна и заспа. Аз му гаврътнах още едно уиски и също си легнах. И така си останах, майка му стара, с очите в тавана, докато прозорецът посиня.

Нашите срещи бяха привършили, ние нямахме състезания във финалите — режимът беше снет. Момчетата спаха до късно. Гаринчев и Саботинов постигнаха в това отношение малък рекорд — явиха се подути едва когато дойде време за обед. Видях прозореца им да свети към четири и половина сутринта — затова ги оставих. Не беше трудно да се предположи, че Саботинов е разказвал за „нощния си живот“ на своя приятел. Впрочем той единствен трябваше да се яви край тепиха, макар и формално, за да отстъпи титлата на Гомера без борба. Припомних му тази подробност и той каза:

— Другарю Бабов, аз искам да изляза.

— Къде пак?

— Там. На тепиха.

— Може. Но няма смисъл. Просто ще се обяви по високоговорителите, че поради лекарска забрана не се явяваш и толкова.

— Не — каза той. — Аз искам да изляза и да се боря.

— Глупости.

— Не са глупости, другарю Бабов, аз *искам* да изляза.

— Иване, не ставай смешен, Иване. Гомера ще те хване за ръката още в първата минута и ще ти я счупи!

— Ще ме хване, ама когато ме няма.

— А и цяла нощ къде ходиш?

— Той нали беше с мен, Гомера.

— И си пил, и си пушил! — това казах тихо, само на него.

— И той също. Двамата сме при еднакви условия значи.

Отказах категорично и след десет минути (сам не забелязах как), се озовах при нашия лекар. Извиках да го прегледа Саботинов.

— Няма смисъл — каза лекарят, — работата е ясна. Скъсано мускулно влакно и разтегнато сухожилие. Въобще невъзможно.

Той все пак прегледа момчето. Показа ми лявото му рамо — подутото като козунак, и повтори:

— Невъзможно. Онзи може да го осакати.

— Я той мене — обади се Саботинов, — я... не се знае.

— Не може ли някак да се замрази временно, с нещо да се инжектира?

— Може, но не бива — каза докторът. — Не съм съгласен.

Обедът свърши, трябваше вече да тръгваме към стадиона. В рейса разговорът продължи с участието на всички. Карадочев и бай Цани бяха „за“, всички момчета също, само Саботинов непрекъснато настояваше упорито. И стана така, че решението бе взето в последния миг, когато Пери Гомера вече бе излязъл на тепиха и очакваше съобщението за лекарската забрана, което му носеше титлата.

Съобщението, което не бе съобщено...

При думите „Иван Саботинов, България!“ нашият Ганди изтича като изпуснат от клетка и зае своето място в червения ъгъл. Публиката го посрещна с бурни и нестихващи овации.

Гомера и неговият треньор бяха изумени.

Всъщност в този миг аз *знаех*, че те духом вече са победени. Оставаше другото — жестокият за нашия състезател експеримент.

Говорех му нещо, Карадочев говореше с мен. Отдолу момчетата викаха, публиката още не беше утихнала. Иван чуваше името си от трибуните и хапеше пресъхналите си устни.

Гонгът удари. Главата ме заболя изведнъж — като от удар. Сърцето ми биеше в гърлото.

Гомера — естествено — се нахвърли на болната ръка още в първите секунди. Ние *знаехме* това, очаквахме го — Иван беше приготвил своята контраатака предварително. Тя успя, донесе му точка. В публиката сякаш избухна бомба.

С подновяването на схватката Гомера още по-ожесточено се хвърли към ръката на Иван, той го контрира отново, по друг начин, точката за нас се повтори.

— Са-бо-ти-нов! Са-бо-ти-нов! Бул-га-ри-я! Бул-га-ри-я! — ехтяха трибуните.

Вече всичко около тепиха викаше, вече никой нищо не чуваше... До третото нападение на Пери Гомера, когато изведнъж се възцари неочаквана тишина. Той успя да прегърне контузената ръка на Иван, прехвърли го, изравни точките и — което беше много по-лошо — постави го в мост.

Карадочев си заби ноктите над лакътя ми. Аз съжалявах себе си, Саботинов, ругаех се, опитвах даже и да се надявам, докато с всяка секунда положението на Иван ставаше по-критично. Той скимтеше от непоносимата болка. Кривеше се под озверелия се Гомера като в

агония. Краката му вече трепереха и се подхлъзваха в моста. Течеше втората минута — не можехме да се надяваме и на гонг.

Иван Саботинов вече падаше в туша, съдията беше легнал до двамата състезатели със свирка в уста. Той дори дигна ръката си и чакаше още няколкото необходими милиметри, за да тупне и да свирне.

Трепкаше ръката на съдията във въздуха, готвеше се да отброи туша всяка секунда, когато контузеното рамо на Иван се огъна, изви се назад и докато главата му с неистов напън подпираше врата и плещите все още във въздуха, това рамо се обърна надолу. Тогава той хвана с болната си ръка здравата, която обвиваше шията на Гомера, прибра ги както може, като клещи, коляното му намери опора в тепиха, гърбът се надигна, изви се — и Гомера беше прехвърлен.

Сега той беше в мост. Сега всичко ревеше в екстаз и скандираше.
— Ганди! Ганди! Умри, но не го изтървай! Ганди!

Чувах в ухото си лудия глас на Гаринчев, на другите, може би и моя собствен.

Ръката на съдията пак бе във въздуха, свирката пак беше в устата му.

Простата, мъничка свирка на съдията, чийто звук след секунда подлуди хиляди зрители на трибуните — с телевизията милиони, — а моят слух го запомни завинаги, като най-сладката песен...

За обща изненада обаче пръв стана победеният. Пери Гомера. Той се измъкна изпод световния шампион и си отиде в ъгъла. Иван остана да лежи. Скочихме на тепиха и го изнесохме на ръце.

Той беше припаднал.

Съвзе се след десет минути — след много активна намеса на лекаря.

— Клиническа смърт — каза ми този лекар по-късно. — Класическа смърт...

Това помня само, както и първите думи на Саботинов, след като се съвзе.

Аз го целунах и му казах, че е направил най-хубавото нещо в моя живот, не само в своя.

— Нямахме как — каза той. — С тоя Гомера имахме да уреждаме една работа между нас двамата.

— Каква работа?

— Няма значение, вече я уредихме.

И за пръв път, откакто го познавах, този мълчалив и железен човек се засмя. Широко, с всичките зъби — докато очите му почти се затвориха и в тези тесни цепки между мургавите вежди и скули блеснаха по-чисто от кристали.

Е, това е, братле. Какво друго нататък?

Оня после разправя — на Пери Гомера треньорът какво му разправял за срещата Пери. Когато Ганди се измъкна и го сви, и оня държа така в мост сума ти време, и вече щял да издиша, да пада неспасяемо в туша, видял на нашия очите. Те били изскочили напред като на жаба. Белтъците им вече се обръщали. Гомера много ясно разбрал, че Ганди припада, обаче самият той вече отивал на кино и *нямало начин* да шавне наникъде. После, когато се измъкна след туша и си отиде до ъгъла, казал на своя треньор:

— Оня май че умря.

Умря Марко, викам аз, но както и да е. Следващият много страшен момент беше раздаването на медалите. Разбира се, говоря ви отново за Ганди, когато нашето знаме се вдигна най-високо. Говоря — казвам — и си викам: я по-добре много-много да не ги плещя сега, та да не се разкисваме отново. Всички сте слушали „Мила родино“, всички сте ставали на крака. И по гърба мравките — ясно е всичко, нали? А особено при тия думи, майка му стара, „ти си земен рай“, които винаги си ги спомняш от самата мелодия. Ганди например — както беше застанал тогава на средното, най-високото кубче — гледам го, само опъва шията си напред, точно като оная, кафявата кучка и аха-аха да ревне пред целия стадион. Обаче удържа де. Само стиска ченето и гълта. То и ние така, ама нали не се виждаме из оная навалица. Всеки случай Пери Гомера не му подаде ръка, копелето. Големи яйца, викам аз. Резо Габаридзе пък го и целуна.

Нататък няма нищо особено, освен посрещането в София. Леле, когато в навалицата от запаянковци, заедно с Ленчето Дочева и Мето от комсомола, Ганди ме срита и аз зърнах Аля и Мимето, облечени като *кукли* — стана ми лошо! Много рядко ме е напушвал такъв смях ей, казвам ви най-арабийската. После, разбира се, свикнахме, понеже трябваше да останем два дни, да ни покажат по телевизията.

Тя и тук беше една — не е за разправяне, ама нали вече ни знаете.

Вкараха ни значи в студиото — лъснати, обръснати — и ни наредиха. „Църрррр“ с камерата наред. После още веднъж, после — пак, докато ти изтекат очите от тия прожектори.

И режисьорът вика на Ганди.

— Сега ти, Саботинов, ще кажеш няколко думи. Спокойно, това е запис. Ако не стане от първия път, ще го направим отново.

Ганди се заобръща като в небрано лозе.

— Няма нищо особено — вика му режисьорът, — ще кажеш просто какви грижи са положени за вас, младите борци, какво те е накарало да се бориш докрай, да завоюваш златния медал и това е!

Нагласиха го, светнаха му в очите и оня вика:

— Ясно, нали? За грижите, които се полагат за вас, за треньорите, за съзнанието, че трябва да победите, да прославите родината си. Толкоз е просто! За това, как ти си изминал един много труден път, през много работа и тренировки, строг спортен режим... Хайде!

Ганди си отвори устата и оня зад камерата започна да прикляква.

— Абе ще кажа — вика Ганди, — ама то не е точно така.

— Стоп! — изрева режисьорът.

Камерата млъкна.

— Кое не е точно така!

На режисьора нещо му кипна.

— Ами това, за режима и за моята работа. Аз... какво? Ние тренирахме по-другояче. Специално ние, Гаринчев, Ножаров, Янчулев и аз.

— Няма значение! — вика режисьорът. — Ти трябва да кажеш това, което българският народ иска да чуе! Четири милиона българи ще те гледат и ще те слушат!

— Точно затуй — вика Ганди, — аз искам да кажа, че това за грижите си е така. Хората ни гледаха като писани яйца. Храната беше идеална. Облякоха ни, имали сме всичко. Обаче там за това, че аз съм постигнал кой знае какво, точно то не е вярно.

— Как така не е вярно? — развика се режисьорът. — Та ти си световен шампион, бе момче! Нищо ли е това!

— Не... Да, де — вика му Ганди. — Знам, че това е хубаво. Обаче исках да кажа, че лично аз не съм направил нищо особено. Аз това си го мога... Правил съм го винаги. И другите също. Нас например затова ни набутах там, в интерната. Пак за такива работи. Сега горе-долу за същото пък ни снимат, награди получихме. Въобще...

Режисьорът го зяпаше. Бабов, Карадочев и ние също го зяпахме. Ганди продължи:

— Та това исках да кажа. За снимане тука има един, който наистина е направил нещо голямо.

— Кой е той? — сбърчи си веждите режисьорът.

Ганди посочи с ръка Бабича.

— Този човек. Защото той, как да ви кажа... Абе тоя човек ни научи на правилата. Иначе ние... Това е цялата работа.

На Бабича му стана такъв кеф в тоя момент, че изведнъж му пресъхна устата.

Ей, ама наистина, тоя човечец, Бабича, съвсем беше угаснал за последните няколко месеца, майка му стара. Чудя се дали ще се съвземе, както си беше в началото. Ама сигурно, понеже той е... Вие не го познавате него.

Режисьорът позяпа така в нашия даскал, после пак в Ганди, мълча сума ти време и изведнъж извика силно:

— Павле! Спри тия прожектори, стига си ни вадил очите! Не виждаш ли, че в момента не снимаме!

Имаше там едно дребно жичкаджийче, то притича към един голям шалтер и го дръпна надолу.

Големите прожектори изведнъж пожълтяха и силната светлина се стопи. Само жичките на крушките вътре останаха оранжеви и това оранжевото грееше тъй поне десет секунди. Попитах се къде отива светлината, когато угасне някой прожектор, като какво нещо е това светлината, и в глупавата ми глава дойде налудничава мисъл: дали не се пропива в нас? Например така, както дъждът се пропива в човека, когато той си върви бавно под него, и да речем, нещо се е замислил. Ама се е замислил за нещо съвсем хубаво в тоя живот.

Например толкова хубаво, колкото оная малка и страхотна песен за „ти си земен рай“, където стомахът веднага се сгърчва и нещо така те нагрява силно отвътре, и ти само опъваш шията си напред, и яко стискаш ченето, понеже — това всеки го знае — сълзи на мъжко лице не прилягат.

Та така, после Ганди изговори каквото трябваше, мина и тая, и ето ни сега в три „Волги“ на път за нашето училище. Ако искате, смейте се, обаче на мене веднага ми се приспа. Меко нещо е това „Волгата“, няма какво. Щом седнахме отзад — Ганди, Мето от

комсомола и аз, — клепачите ми изведнъж натежаха. Но се сетих нещо за Царо, стана ми *неудобно* за него и се разсъних. После ми дойде по-яка дрямка, като си мислех за Ленчето и за Бабича. Те вече го дадоха много така. Както трябва, искам да кажа. След туй пък си мислех за Аля и за Мимето — как ни посрещнаха, как бяха купили поне по сто вестника, в които ни имаше снимките или пък пишеше нещо за нас.

Беше ми добре между Ганди и Комсомола, които нещо бърбореха. Отпусках се и заспивах. Повтарях си: е сега му дремни едно хубаво, най-сетне всичко е свършено. И сигурно щях да заспя като пън, ако тази думичка „свършено“ изведнъж не ме бодна, та да се ококоря по-буден от всякога.

Защото тя беше най-смешната дума, която можех да измисля в този момент.

Защото и най-големият глупак можеше да се сети, че правила в този живот има не само за игрите. И че за нас всъщност сега всичко *започваше*.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.